

० ०

जयवल्लभं नाम वज्जालगं

संस्कृतशायसंवलितम् ।

Vajjalaggam,

A work on Rhetoric.

By ^{by} Julius Laber.

Part II.

धम्मदत्तिवग्गजुयं सुयणाण सुहासियं वोच्चं ॥ १ ॥
अपय पाइयकच्चं पढितं मोउं च जे न-याणन्ति ।

१४ सं वज्ज लगं विहिणा जयवज्जहं नाम ॥ ३ ॥
एकत्थे पत्थावे जत्थ पढिज्जन्ति पउरगाहाओ ।
तं खलु वज्जालगं वज्ज न्ति य पढ्ढई भणिया ॥ ४ ॥
एयं वज्जालगं सव्वं जो पढइ अवसरस्सि सया ।
पाइयकच्चकई सो होहिइ तह कित्तिमन्तो य ॥ ५ ॥

सोयारवज्जा ।

दुखं कीरइ कच्चं कच्चस्सि कण पउञ्जणा दुखं ।
सन्ते पउञ्जमाणे सोयारा दुल्लहा होन्ति ॥ ६ ॥
मक्कययमक्कयं पि उ अत्थो सोयारमङ्गमवसेण ।
अप्पुव्वरमविभेक जणेइ जं तं महच्छरियं ॥ ७ ॥
सुभाहमं १ ॥ महववः १ ॥ सुल्लमंघडियं ।
मोपार १ ॥ कु १ ॥ अयडि १ ॥ पयड होइ ॥ ८ ॥

गाहाह विणा ।

अद्धरकरभणियइ नूणं सवित्तासमुद्धहमियाइ ।
अद्धच्छिपेच्छिथाइ गाहाहि विणा न नज्जन्ति ॥ ९ ॥

संस्कृतच्छाया ।

सर्वज्ञवदनपङ्कजनिवासिनीं प्रणम्य श्रुतदेवीं ।
धर्मादिचिवर्गयुतं सुजनानां सुभाषितं वक्ष्यामि ॥ १ ॥
अमृतं प्राकृतकाव्यं पठितुं श्रोतुं च न जानन्ति ।
कामस्य तत्त्ववात्तां कुर्वन्ति ते कथं न लज्जन्ति ॥ २ ॥
विधिधकविविरचितानां गाथानां वरकुलानि गृहीत्वा ।
रचितं वज्जालगं विधिना जयवल्लभं नाम ॥ ३ ॥
एकार्थं प्रस्तावे यत्र पश्यन्ते प्रचुरगाथाः ।
तत्त्वसु वज्जालगं वज्जेति च पद्धतिर्भणिता ॥ ४ ॥
इदं वज्जालगं सर्वं यः पठत्यवसरे सदा ।
प्राकृतकाव्यकविः स भविष्यति तथा कौर्त्तिमांश्च ॥ ५ ॥

श्रोतृपद्धतिः ।

दुःखं क्रियते काव्यं काव्ये कृते प्रयुञ्जानो दुःखं ।
सति प्रयुञ्जाने श्रोतारो दुर्लभा भवन्ति ॥ ६ ॥
संस्कृतमसंस्कृतमपि खल्वर्थः श्रोतृसङ्क्रमवशेन ।
अपूर्वरसविशेषं जनयति यत्तत्पद्याश्चर्यं ॥ ७ ॥
मुक्ताफलमिव काव्यं स्वभावविमलं सुवर्णसंघटितं ।
श्रोतृकर्णकुहरे प्रकटितं प्रकटं भवति ॥ ८ ॥

गाथापद्धतिः ।

अर्धाक्षरभणितानि नूनं सविलासमुग्धहसितानि ।
अर्धाक्षिप्रेक्षितानि गाथाभिर्विना न ज्ञायन्ते ॥ ९ ॥

सालङ्काराहि सलखणाहि अन्नकरायरसियाहिं ।
 गाहाहि पणदणीहि य खिज्जइ चित्तं अदन्तीहिं ॥ १० ॥
 एयं चिय नवरि फुडं हिययं गाहाण महिसियाणं च ।
 अणरसिएहि न लभइ दविणं व विहीणपुखेहिं ॥ ११ ॥
 सच्छन्दिया सरूवा सालङ्कारा य सरसउल्लावा ।
 वरकामिणि व्व गाहा गाहिज्जन्ती रसं देइ ॥ १२ ॥
 गाहाण रसा महिसाण विभमा कइयणाण उल्लावा ।
 कस्स न हरन्ति हिययं बालाण य मण्णुल्लावा ॥ १३ ॥
 सब्बो गाहाउ जणो वीसत्यो भणइ सब्बगोठ्ठीसु ।
 परमत्यो ओ ताणं सो नाओ महइइल्लेहिं ॥ १४ ॥
 गाहा इवइ वराई सिक्खिज्जन्ती गवारलोएहिं ।
 कीरइ लुच्चपलुच्चा जइ गाई मन्ददोहेहिं ॥ १५ ॥
 गाहे भज्जिहिसि तुमं अहवा लज्जयत्तणं पि पाविहिंसि ।
 गामारदन्तदिठकठिणपीडिया उच्छुजट्ठि व्व ॥ १६ ॥
 गाहाणं गीयाणं तन्तीसहाण पोठमहिसाणं ।
 ताणं चिय ओ दण्डो जे ताण रसं न-याणन्ति ॥ १७ ॥
 इन्दं अयाणमाणेहि जा किया सा न होइ रमणिज्जा ।
 किं गाहा अइ सेवा अहवा गाहा वि सेवा वि ॥ १८ ॥

कव्ववज्जा ।

चिन्तामन्दरमन्त्राणमन्त्रिए वित्थरम्भि अत्थाहे ।

उप्पज्जन्ति कईहियथसाथरे कव्वरयणाइं ॥ १९ ॥

साक्षकाराभिः सलक्षणाभिरन्योन्यरागरसिताभिः ।
 गाथाभिः प्रणयिनीभिश्च खिद्यते चित्तमनागच्छन्तीभिः ॥ १० ॥
 एतदेव केवलं स्फुटं हृदयं गाथानां महिलानां च ।
 अरसिकैर्न लभ्यते द्रविणमिव विहीनपुण्यैः ॥ ११ ॥
 सञ्ज्ञिता सरूपा साक्षकारा च सरसोक्तापा ।
 वरकामिनीव गाथा पद्यमानानुभूयमाना च रसं ददाति ॥ १२ ॥
 गाथानां रसा महिलानां विभ्रमा कविजनानामुक्तापाः ।
 कस्य न हरन्ति हृदयं बालानां च मन्मथोक्तापाः ॥ १३ ॥
 सर्वा गाथा जनो विश्वस्तो भणति सर्वगोष्ठौषु ।
 परमार्था यस्तासां स ज्ञातो महाविदग्धैः ॥ १४ ॥
 गाथा रोदिति वराकौ गिह्यमाणा ग्रामीणलोकैः ।
 क्रियते क्षुब्धप्रसुप्ता यथा गोर्मन्ददोग्धभिः ॥ १५ ॥
 गाथे भङ्ग्यसे त्वमथवा लघुत्वमपि प्राप्स्यसि ।
 ग्रामीणदन्तदृढकठिनपीडिता इक्षुयष्टिरिव ॥ १६ ॥
 गाथानां गीतानां तन्त्रीशब्दानां प्रौढमहिलानां ।
 तेषामेव स दण्डो ये तेषां रसं न जानन्ति ॥ १७ ॥
 बन्धोऽजानङ्घ्रिर्था कृता सा न भवति रमणीया ।
 किं गाथाय सेवाथवा गाथापि सेवापि ॥ १८ ॥

काव्यपद्धतिः ।

चिन्तामन्दरमन्यानमयिते विस्तरेऽस्याधे ।

उत्पद्यन्ते कविहृदयसागरे काव्यरत्नानि ॥ १९ ॥

रयणुज्जलपयसोहं तं कव्वं जं तवेइ पडिवस्सं ।
 पुरिमायन्तविलाभिणि— रसणादामं मिव रसन्तं ॥ २० ॥
 पाइयकव्वम्भि रसो जो जायइ तइ व केयभणिएहिं ।
 उययस्स य वामियमौयलस्स तित्तिं न वच्चाओ ॥ २१ ॥
 ५. ६कहवि रएइ पयं मगं पुलएइ केयमारुहइ ।
 चोरो व्व कई अत्थं घेत्तूण कहवि निव्वहइ ॥ २२ ॥
 सइवमइभौरू पए पए किंपि किंपि चिन्तन्तो ।
 दुक्खेहि कहवि पावइ चोरो अत्थं कई कव्वं ॥ २३ ॥
 सइपलोट्टं दोसेहि वज्जियं सुललियं फुडं मज्जरं ।
 पुणेहि कहवि पावइ कन्दे कव्वं कलत्तं च ॥ २४ ॥
 अणवरयवहलरोमञ्चकञ्चुयं जणियजणमणाणन्दं ।
 जं न धुणावइ सौमं कव्वं पेसां च किं तेण ॥ २५ ॥
 सो मोहइ दूमन्तो कइयणरइयाइ विविहकव्वाइं ।
 जो भञ्जिऊण कुवयं अन्नपयं सुन्दरं देइ ॥ २६ ॥
 अत्थक्को रसरहिओ देसविह्णो णुणासिओ तुरिओ ।
 मुहवञ्चणो विराओ एए दोसा पढन्तस्स ॥ २७ ॥
 देसियसइपलोट्टं मज्जरस्सरकन्दमंठियं ललियं ।
 फुडवियडपायडत्थं पाइयकव्वं पढेयव्वं ॥ २८ ॥
 ललिए मज्जरस्सरए जुवईयणवक्खेहं समिज्जारे ।
 सन्ते पाइयकव्वे को सक्कइ सक्कथं पठिउं ॥ २९ ॥
 अबुहा बुहाण मज्जे पढन्ति जे कन्दलस्सकणविह्णो ।
 ते भमुहाखगनिवाडियं पि सौमं न लखन्ति ॥ ३० ॥

रत्नोज्ज्वलपदशोभं तत्काव्यं यत्तापयति प्रतिपद्यं ।
 पुरुषाश्चानविलासिनोरशनादासेव रमन्तं ॥ २० ॥
 प्राकृतकाव्ये रमो यो जायते तथा वा क्लेशभणितैः ।
 उदकस्य च वामितशैतलस्य तृप्तिं न व्रजामः ॥ २१ ॥
 वाक्यकथमपि रचयति पदं मार्गं प्रलोकयति (च्छेकं) क्लेशमारोहति
 चोर इव कविरर्थं गृह्येत्वा कथमपि निर्वहति । २२ ॥
 शब्दापशब्दभौतः पदे पदे किमपि किमपि चिन्तयन् ।
 दुःखैः कथमपि प्राप्नोति चोरोऽर्थं कविः काव्यं ॥ २३ ॥
 शब्दपर्यस्तं दोषैर्वर्जितं सुललितं स्फुटं मधुरं ।
 पुण्यैः कथमपि प्राप्नोति कन्दमि काव्यं कलत्रं च । २४ ॥
 अनवरतवज्रलोमाञ्चक्रशुक्रं जनितजनमनश्चानन्दं ।
 यन्न धूनयते शीर्षं काव्यं प्रेम च किं तेन ॥ २५ ॥
 स शोभते दूषयन् कविजनरचितानि विविधकाव्यानि ।
 यो भङ्गा कुपदमन्यत्पदं सुन्दरं ददाति ॥ २६ ॥
 अखिलो रसरहितो देशविहीनोऽनुनासिकस्वरितः ।
 मुखावञ्चनो विराग एते दोषाः पठतः ॥ २७ ॥
 देशीशब्दपर्यस्तं मधुराक्षरच्छन्दःसंस्थितं ललितं ।
 स्फुटविकटप्रकटार्थं प्राकृतकाव्यं पठनीयं ॥ २८ ॥
 ललिते मधुराक्षरे युवतिजनवत्सलमे मृदुङ्गारे ।
 सति प्राकृतकाव्ये कः शक्नोति संस्कृतं पठितुं ॥ २९ ॥
 अबुधा बुधानां मध्ये पठन्ति ये कन्दोलक्षणविहीनाः ।
 ते भ्रूखड्गनिपातितमपि शीर्षं न लक्षयन्ति ॥ ३० ॥

पादयकव्वसु नमो पादयकव्वं च निक्षियं जेण ।
ताहं चिय पणमामो पठिऊण थ जे विद्याणन्ति ॥ ३१ ॥

सज्जणवज्जा ।

महणम्मि ससी महणम्मि सुरतरु महणसंभवा लच्छी ।
सुयणो उण कहसु महं न-याणिमो कत्थ संभूओ ॥ ३२ ॥
सुयणो सुद्धसहावो महलिज्जन्तो वि दुज्जणयणेण ।
कारेण दप्पणो विथ अस्सिययरं निम्मसो होइ ॥ ३३ ॥
सुयणो न कुप्पइ चिय अह कुप्पइ मङ्गलं न चिन्नेइ ।
अह चिन्नेइ न जम्पइ अह जम्पइ लज्जिरो होइ ॥ ३४ ॥
दढरोसकलुसियस्स वि सुयणस्स सुहाउ विधियं कत्तो ।
राज्जमुहम्मि वि ससिणो किरणा अमयं चिय सुयन्ति ॥ ३५ ॥
दिट्ठा हरन्ति दुक्खं जम्पन्ता देन्ति सयलसोस्साइं ।
एयं विहिणा सुकथं सुयणा जं निक्षिया भुवणे ॥ ३६ ॥
न हसन्ति परं न थुणन्ति अप्पयं पियसयाइ जम्पन्ति ।
एसो सुयणसहावो नमो नमो ताण पुरिसाणं ॥ ३७ ॥
अकए वि कए वि पिए पियं कुणन्ता जयम्मि दौसन्ति ।
कयविष्मिए वि ऊ पियं कुणन्ति ते दल्लहा सुयणा ॥ ३८ ॥
सव्वेस्स एह पयई पियम्मि उप्पाइए पियं काउं ।
सुयणस्स एह पयई अकए वि पिए पियं काउं ॥ ३९ ॥
फहसं न भणमि भणिओ वि हसमि हसिऊण जम्पमि पियाइं ।
सव्वेण तुण्ण महावो न-याणिमो कस्स सारिक्खो ॥ ४० ॥

प्राकृतकाव्याय नमः प्राकृतकाव्यं च निर्मितं येन ।

तेभ्य एव प्रणमामः पठितुं च ये विजानन्ति ॥ ३१ ॥

सज्जनपद्धतिः ।

मथने शशौ मथने सुरतरुमथनमम्भवा लक्ष्मोः ।

सुजनः पुनः कथय मम न जानीमः क मधूतः ॥ ३२ ॥

सुजनः शुद्धस्वभावो मलिनीक्रियमाणोऽपि दुर्जनजनेन ।

क्षारेण दर्पण इवाधिकतरं निर्मलो भवति ॥ ३३ ॥

सुजनो न कुप्यत्येवाथ कुप्यति पापं न चिन्तयति ।

अथ चिन्तयति न जल्पत्यथ जल्पति लज्जितो भवति ॥ ३४ ॥

दृढरोषकलुषितस्यापि सुजनस्य सुखाद् विप्रियं कुतः ।

राजमुखेऽपि शशिनः किरणा अमृतमेव मुञ्चन्ति ॥ ३५ ॥

दृष्टा हरन्ति दुःखं जल्पन्तो ददति मकलमौख्यानि ।

एतद्विधिना सुकृतं सुजना यन्निर्मिता भुवने ॥ ३६ ॥

न हसन्ति परं न स्तुवन्थात्मानं प्रियशतानि जल्पन्ति ।

एष सुजनस्वभावो नमो नमस्तेभ्यः पुरुषेभ्यः ॥ ३७ ॥

अकृतेऽपि कृतेऽपि प्रिये प्रियं कुर्वन्तो जगति दृश्यन्ते ।

कृतविप्र्रियेऽपि खलु प्रियं कुर्वन्ति ते दुर्लभाः सुजनाः ॥ ३८ ॥

सर्वस्यैषा प्रकृतिः प्रिय उत्पादिते प्रियं कर्तुं ।

सुजनस्यैषा प्रकृतिरकृतेऽपि प्रिये प्रियं कर्तुं ॥ ३९ ॥

परुषं न भणसि भणितोऽपि हससि हसित्वा जल्पसि प्रियाणि ।

सज्जन तव स्वभावो न जानीमः कस्य सदृशः ॥ ४० ॥

नेच्छमि परयवयारं परउवयारं च निच्चमावहसि ।
 अवराहेहि न कुप्पमि सुयण नमो तुह सुहावस्स ॥ ४१ ॥
 दोहिं सिय पज्जत्तं बड्ढएहि वि किं गुणेहि सुयणस्स ।
 विज्जुप्पुरिओ रोसो मित्ती पाहाणरेह व्व ॥ ४२ ॥
 रे रे कलिकालमहा — गदन्दगलगज्जियस्स को कालो ।
 अज्ज वि सुपुरिसकेसरि — किमोरचलणक्किया पुह्वी ॥ ४३ ॥
 दीणं अबुद्धरिउं पत्ते सरणागए पियं काउं ।
 अवरेद्धेसु वि खमिउं सुयणो च्चिय नवरि जाणेइ ॥ ४४ ॥
 वे पुरिसा धरइ धरा अहवा दोहिं पि धारिया धरणी ।
 उवयारे जस्स मई उवयरियं जो न पणुसइ ॥ ४५ ॥
 पडिवज्जन्ति न सुयणा अह पडिवज्जन्ति कहवि दुस्सेहिं ।
 पत्थरेह व्व समा मरणे वि न असहा होइ ॥ ४६ ॥
 सेला चलन्ति पलए मज्जायं सायरा वि मेलन्ति ।
 सुयणा तहिं पि काले पडिवज्जं नेय भिडिलन्ति ॥ ४७ ॥
 चन्दणतस्स व्व सुयणा फलरहिया जइ वि निस्सिया विहिणा
 तह वि कुणन्ति परत्थं निययसरौरेण लोथस्स ॥ ४८ ॥

दुज्जणवज्जा ।

हयदुज्जणस्स वयणं निरन्तरं वहलकज्जलच्छायं ।
 मकुट्टं भिउडिजुयं कयावि न ऊ निमलं दिट्ठं ॥ ४९ ॥
 यद्धो वड्ढगौवो अवच्चिओ विसमदिट्ठिदुप्पेच्छो ।
 अहिणवरिद्धि व्व खलो सुलाहिणु व्व पडिहाइ ॥ ५० ॥

नेच्छसि परापकारं परोपकारं च नित्यमावहसि ।
 अपराधैर्न कुप्यसि सुजन नमस्तव स्वभावाय ॥ ४१ ॥
 द्वाभ्यामेव पर्याप्तं बद्धभिर्गुणैरपि किं सुजनस्य ।
 विद्युत्स्फुरितो रोषो मैत्री पाषाणरेखेव ॥ ४२ ॥
 रे रे कल्लिकालमहागजेन्द्रगलगर्जितस्य कः कालः ।
 अद्यापि सुपुरुषकेसरिकिशोरचरणाङ्किता पृथ्वी ॥ ४३ ॥
 दौनमभ्युद्धर्तुं प्राप्ते शरणागते प्रियं कर्तुं ।
 अपराद्धेष्वपि क्षमितुं सुजन एव केवलं जानाति ॥ ४४ ॥
 द्वौ पुरुषौ धरतु धरायवा द्वाभ्यामपि धारिता धरणौ ।
 उपकारे यस्य मतिर्यश्चोपलभ्यते न विस्मरति ॥ ४५ ॥
 प्रतिपद्यन्ते न सुजना अथ प्रतिपद्यन्ते कथमपि दुःखैः ।
 प्रस्तररेखेव समा मरणेऽपि नान्यथा भवति ॥ ४६ ॥
 शैलाश्चलन्ति प्रलये मर्यादां सागरा अपि मुञ्चन्ति ।
 सुजनास्तस्मिन्नपि काले प्रतिपन्नं नैव शिथिलयन्ति ॥ ४७ ॥
 चन्दनतरुरिव सुजनाः फलरहिता यद्यपि निर्मिता विधिना ।
 तथापि कुर्वन्ति परार्थं निजकशरीरेण लोके ॥ ४८ ॥

दुर्जनपद्धतिः ।

हतदुर्जनस्य वदनं निरन्तरं बहलकज्जलच्छायं ।
 संक्रुद्धं भ्रुकुटियुतं कदापि न खलु निर्मलं दृष्टं ॥ ४९ ॥
 स्तम्भो वक्रघौवोऽवाञ्छितो विषमदृष्टिदुःप्रेक्ष्यः ।
 अभिनवार्द्धिरिव खलः शूलाभिन्न इव प्रतिभाति ॥ ५० ॥

नहमासभेयजणो दसुहओ अत्थिखण्डणसमत्थो ।
 तह वि ऊ मज्झावलिओ नमह खलो नहरणसरिच्छो ॥ ५१ ॥
 अकुलीणो दोसुहओ ता मऊरो भोयणं मुहे जाव ।
 मुरउ व्व खलो जिल्लमिं भोयणे विरसमारमद ॥ ५२ ॥
 निदुस्सो गुणरहिओ ठाणविमुक्को य लोहमंभूओ ।
 विन्धइ जणस्स हिययं पिसुणो बाणु व्व लग्नन्तो ॥ ५३ ॥
 जस्से 'वि जं न क्खयं न ऊ होसइ जं च जक्खल्लखे वि ।
 तं जप्पन्ति तह चिय पिसुणा जह होइ मारिच्छं ॥ ५४ ॥
 गुणिणो गुणेहि विहवेहि विहविणो होन्तु गव्विया नाम ।
 दोसेहि नवरि गव्वो खल्लाण मग्गो चिय अउव्वो ॥ ५५ ॥
 मन्नं न देन्ति वारन्ति देन्तयं दिन्नयं पि हारन्ति ।
 अणिमित्तवदरियाणं खल्लाण मग्गो चिय अउव्वो ॥ ५६ ॥
 परविवरलद्धल्लखे चित्तलिए भीसणे जमलजीहे ।
 वक्कपरिसिक्किरे गोणसे व्व पिसुणे सुहं कत्तो ॥ ५७ ॥
 असमत्थमन्ततन्ताण कुलविमुक्काण भोयहीणाणं ।
 दिट्ठाण को न बीहइ विन्तरसप्पाण व खल्लाणं ॥ ५८ ॥
 एयं चिय बड्ढलाहो जीविज्जइ जं खल्लाण मज्झमि ।
 लाहो जं न उमिज्जइ भुयङ्गपरिवेडिए चलणे ॥ ५९ ॥
 न सहइ अशमत्थणियं असइ गयाणं पि पिट्ठिमंसाइ ।
 ददूण भासुरसुहं खल्लसौहं को न बीहेइ ॥ ६० ॥
 मा वच्चह वौमभं पमुहे बड्ढकूडकवडभरियाणं ।
 निव्वन्तिथकक्कपरम्पहाण सुणयाण व खल्लाणं ॥ ६१ ॥

नखमांसभेदजननो दुर्मुखोऽस्तिखण्डनसमर्थः (अस्थि०) ।
 तथापि खलु चित्तवक्रो (मध्यावलितो) नमत खलो नखिसदृचः ॥ ५१ ॥
 अकुलीनो द्विमुखस्तावन्मधुरो भोजनं मुखे यावत् ।
 मुरज इव खलो जीर्णं भोजने विरसमारसति ॥ ५२ ॥
 निर्धर्मा गुणरहितः स्थाण्विमुक्तश्च लोभसंभृतः (लोह०) ।
 विध्यति जनस्य हृदयं पिशुनो बाण इव लगन् ॥ ५३ ॥
 जन्मन्यपि यन्न भूतं न खलु भविष्यति यच्च जन्मलक्षेऽपि ।
 तज्जल्पन्ति तथैव पिशुना यथा भवति सदृचं ॥ ५४ ॥
 गुणिनो गुणैर्विभवेर्विभविनो भवन्तु गर्विता नाम ।
 दोषैर्नवरं गर्वः खलानां मार्ग एवापूर्वः ॥ ५५ ॥
 मन्त्रं ददाति वारयन्ति ददतं दत्तमपि हारयन्ति ।
 अनिमित्तवैरिणां खलानां मार्ग एवापूर्वः ॥ ५६ ॥
 परविवरलभ्यलक्षे नानाचित्ते (चित्तले) भौषणे यमलजिह्वे ।
 वक्रगमनशीले गोनस इव पिशुने सुखं कुतः ॥ ५७ ॥
 असमर्थमन्त्रतन्त्रेभ्यः कुलविमुक्तेभ्यो भोगहीनेभ्यः ।
 दृष्टेभ्यः को न बिभेति व्यन्तरसर्पेभ्य इव खलेभ्यः ॥ ५८ ॥
 एतदेव बङ्गलाभो जीव्यते यत्खलानां मध्ये ।
 लाभो यच्च दृश्यते भुजङ्गपरिवेष्टिते चरणे ॥ ५९ ॥ [पृष्ठमांसानि ।
 न सङ्गतेऽभ्यर्थनं (अभ्यस्तनितं) अश्नाति गतानामपि (गजानामपि)
 दृष्ट्वा भासुरमुखं खलमिहं को न बिभेति ॥ ६० ॥
 मा ब्रजत विश्रम्भं प्रमुखे बङ्गकूटकपटभृतानां ।
 निर्वर्तितकार्यपराङ्मुखानां शून्यकानामिव खलानां ॥ ६१ ॥

जेहिं चिय उम्भविद्या जाण पसाएण निगयपथावा ।
 समरा डहन्ति विज्झं खलाण मग्गो चिय अउब्बो ॥ ६२ ॥
 सरसा वि दुमा दावाणलेण उज्झन्ति सुक्कसंवलिद्या ।
 दज्जणमङ्गे पत्ते , सुयणो वि सुहं न पावेद ॥ ६३ ॥
 खलसज्जणाण दोसा गुणा य को वल्लिउं तरद लेण ।
 जइ नवरि नायराओ दोहिं जौहासहस्सेहिं ॥ ६४ ॥

मित्तवज्जा ।

एकं चिय मलहिज्जइ दिणेसदियहाण नवरि निव्वहणं ।
 आ जम्म एकमेक्केहि जेहि विरहो चिय न दिट्ठो ॥ ६५ ॥
 पडिवन्नं दिणयरवासराण दोणहं अखण्डियं सुहइ ।
 सूरु न दिणेण विणा दिणो वि न ऊ सूरविरहम्मि ॥ ६६ ॥
 मित्तं पयतोयसमं मारिच्छं जं न होइ किं तेण ।
 अहियाएइ मिलन्तं आवइ आवट्टए पठमं ॥ ६७ ॥
 तं मित्तं कायव्वं जं किर वसणम्मि देसकालम्मि ।
 आलिहियमित्तिवाउल्लयं व न परमहं ठाइ ॥ ६८ ॥
 तं मित्तं कायव्वं जं मित्तं कालकम्मलौसरिसं ।
 उयएण धोयमाणं सहावरङ्गं न मेस्सेइ ॥ ६९ ॥
 सगुणाण निग्गुणाण य गइया पांसन्ति जं जि पडिवन्नं ।
 पेक्खइ वसहेण समं हरेण वोलाविओ अप्पा ॥ ७० ॥
 द्विज्जउ सीसं अइ होउ बन्धणं चयउ सव्वहा लक्खी ।
 पडिवन्नपल्लणे सुपुरिसाण जं होइ तं होउ ॥ ७१ ॥

यैरेवोर्ध्वीकृता येषां प्रसादेन निर्गतप्रतापाः ।

शबरा दहन्ति विन्ध्यं खलानां मार्गं एवापूर्वः ॥ ६२ ॥

सरसा अपि द्रुमा दावानलेन दहन्ते शुष्कमंजलिताः ।

दर्जनसङ्गे प्राप्ते सुजनोऽपि सुखं न प्राप्नोति ॥ ६३ ॥

खलसुजनयोर्दोषान् गुणांश्च को वर्णयितुं तरति लोके ।

यदि नवरं नागराजो द्वाभ्यां जिह्वासहस्राभ्यां ॥ ६४ ॥

मित्रपद्धतिः ।

एकमेव ज्ञाप्यते दिनेशदिवसयोर्निर्वहणं ।

आ जन्म एकैकाभ्यां याभ्यां विरह एव न दिष्टः ॥ ६५ ॥

प्रतिपन्नं दिनकरवामरयोर्द्वयोरखण्डितं शोभते ।

सूर्यो न दिनेन विना दिनमपि न खलु सूर्यविरहे ॥ ६६ ॥

मित्रं पयस्तोयसमं सदृशं यन्न भवति किं तेन ।

अधिकायते मिलदायात्यावर्ते प्रथमं ॥ ६७ ॥

तन्मित्रं कर्तव्यं यत्किञ्च व्यसने देशे काले च ।

आलिखितभित्तिपुत्रक इव न पराङ्मुखं तिष्ठति ॥ ६८ ॥

तन्मित्रं कर्तव्यं यन्मित्रं कालकम्बलौषदृशं ।

उदकेन धाव्यमानं स्वभावरङ्गं न मुञ्चति ॥ ६९ ॥

मगुणानां निर्गुणानां च गुरवः पालयन्ति यदेव प्रतिपन्नं ।

प्रेक्षत वृषभेण समं हरेणातिक्रामित आत्मा ॥ ७० ॥

क्षिप्रतां शीर्षमथ भवतु बन्धनं त्यजतु सर्वथा लक्ष्मीः ।

प्रतिपन्नपालने सुपुरुषाणां यद्भवति तद्भवतु ॥ ७१ ॥

दिठलोहसङ्कलाणं अस्त्राण वि विविहपासबन्धाणं ।
ताणं चिय अहिययरं वायाबन्धं कुलीणस्स ॥ ७२ ॥

नेहवज्जा ।

चन्दो धवलज्जद पुलिमाए अह पलिमा वि चन्देण ।
समसुहदुखाइ मणे पुखेण विणा न लब्धन्ति ॥ ७३ ॥
एक्काए नवरि नेहो पयासिओ तिड्डयणस्मि जोण्हाए ।
जा झिज्जइ झीणे समहरस्मि वड्डेइ वड्डन्ते ॥ ७४ ॥
झिज्जइ झीणस्मि मया वड्डइ वड्डन्तयस्मि मविसेमं ।
सायरससीण कज्जइ जयस्मि पड्डिवन्ननिब्बहणं ॥ ७५ ॥
पड्डिवन्नं जेण ममं पुव्वनिओएण होइ जौवस्स ।
दूरट्ठिओ न दूरे जह चन्दो कुमुयमण्डाणं ॥ ७६ ॥
दूरट्ठिया न दूरं सज्जणचित्ताण पुव्वमिलियाणं ।
गयणट्ठिओ वि चन्दो आमामइ कुमुयमण्डाइ ॥ ७७ ॥
दिट्ठे वि ऊ होइ सुहं जइ वि न पावन्ति अङ्गसङ्गाइ ।
दूरट्ठिओ वि चन्दो सुण्णिव्वुइ कुणइ कुमुयाणं ॥ ७८ ॥
एमेव कहवि कस्स वि केण वि दिट्ठेण होइ परिओमो ।
कमलायराण रइणा किं कज्जं जेण वियमन्ति ॥ ७९ ॥
कत्तो उग्गमइ रवौ कत्तो वियमन्ति पङ्कयवणाइ ।
सुयणाण जत्थ नेहो न चलाइ दूरट्ठियाणं पि ॥ ८० ॥

दृढलोहशृङ्खलेभ्योऽन्येभ्योऽपि विविधपाशबन्धेभ्यः ।
तेभ्य एवाधिकतरं वाग्बन्धनं कुलौनस्य ॥ ७२ ॥

स्नेहपद्धतिः ।

चन्द्रो धवलीक्रियते पूर्णिमयाथ पूर्णिमापि चन्द्रेण ।
समसुखदुःखानि मन्ये पुण्येन विना न लभ्यन्ते ॥ ७३ ॥
एकया नवरं स्नेहः प्रकाशितस्त्रिभुवने ज्योत्स्नया ।
या क्षीयते क्षीणे शशधरे वर्धते वर्धमाने ॥ ७४ ॥
क्षीयते क्षीणे सदा वर्धते वर्धमाने सविशेषं ।
सागरशशिनो राजते जगति प्रतिपन्ननिर्वहणं ॥ ७५ ॥
प्रतिपक्षं येन समं पूर्वनियोगेन भवति जीवस्य ।
दूरस्थितो न दूरे यथा चन्द्रः कुमुदषण्डानां ॥ ७६ ॥
दूरस्थिता न दूरं सञ्जनचित्तानां पूर्वमिलितानां ।
गगनस्थितोऽपि चन्द्र आश्रान्ते कुमुदषण्डानि ॥ ७७ ॥
दृष्टेऽपि खलु भवति सुखं यद्यपि न प्राप्नुवन्त्यङ्गसङ्गान् ।
दूरस्थितोऽपि चन्द्रः सुष्ठु निर्दृतिं करोति कुमुदानां ॥ ७८ ॥
एवमेव कथमपि कस्यापि केनापि दृष्टेन भवति परितोषः ।
कमलाकराणां रविणा किं कार्यं येन विकसन्ति ॥ ७९ ॥
कुत चङ्गच्छति रविः कुतो विकसन्ति पङ्कजवनानि ।
सुजनानां यत्र स्नेहो न चक्षति दूरस्थितानामपि ॥ ८० ॥

नाइवज्जा

जं जस्स मक्खभेयं चालिज्जन्तं च दूमए हिययं ।
 तं तस्स कल्लकडुयं कुलेसु जाया न जग्गन्ति ॥ ८१ ॥
 सन्तेहि असन्तेहि य परस्स किं जप्पिएहि दोसेहिं ।
 अत्थो जसो न लब्भइ सो वि अमित्तो कश्चो होइ ॥ ८२ ॥
 अप्पहियं कायव्वं जइ सक्कइ परहियं च कायव्वं ।
 अप्पहियपरहियाणं अप्पहियं चेव कायव्वं ॥ ८३ ॥
 पुरिसे सच्चसमिद्धे अलियपसुक्के सहावमंतुट्ठे ।
 तवधम्मनियममइए विसमा वि दसा समा होइ ॥ ८४ ॥
 सौलं वरं कुलाओ दालिइं भव्वयं च रोगाओ ।
 विज्जा रक्खाउ वरं खमा वरं सुट्ठु वि तवाओ ॥ ८५ ॥
 सौलं वरं कुलाओ कुलेण किं होइ विगयसौलेण ।
 कमलाइ कइमे संभवन्ति न ऊ ऊन्ति मलिणाइं ॥ ८६ ॥
 जं जि खमेइ समत्थो धणवन्तो जं न गध्वसुव्वहइ ।
 जं च सविज्जो नमिरो तिसु तेसु अल्लङ्घिया पुहवौ ॥ ८७ ॥
 क्खन्दं जो अणुवट्ठइ मक्खं रक्खइ गुणे पयासेइ ।
 सो नवरि माणसाणं देवाण वि वल्लहे होइ ॥ ८८ ॥
 क्खणवच्चण्णेण वरिसो नामइ दिवसे कुभोयणे भुत्ते ।
 कुकल्लत्तेण य जम्भो नामइ धम्मो अधम्मणे ॥ ८९ ॥
 क्खं धम्मं पयडं च पोरिसं परकल्लत्तवच्चणयं ।
 गज्जणरहिओ जम्भो राठाइत्ताण संपडइ ॥ ९० ॥

नीतिपद्धतिः ।

यद्यस्य मर्मभेदं चाख्यमानं च दूयते हृदयं ।
 तत्तस्य कर्णकटुं कुलेषु जाता न जल्पन्ति ॥ ८१ ॥
 सङ्गिरसङ्गिश्च परस्य किं जल्पितैर्दोषैः ।
 अर्थो यशो न लभ्यते स चामित्रौकृतो भवति ॥ ८२ ॥
 आत्महितं कर्तव्यं यदि शक्यते परहितं च कर्तव्यं ।
 आत्महितपरहितयोरआत्महितं चैव कर्तव्यं ॥ ८३ ॥
 पुरुषे सत्यसमृद्धेऽलौकप्रमुक्ते स्वभावमंतुष्टे ।
 तपोधर्मनियममये विषमापि दशा समा भवति ॥ ८४ ॥
 शीलं वरं कुलाहारिद्रं भयं च रोगात् ।
 विद्या राज्यादरं क्षमा वरं सुद्वयपि तपसः ॥ ८५ ॥
 शीलं वरं कुलात्कुलेन किं भवति विगतशीलेन ।
 कमलानि कर्दमे संभवन्ति न खलु भवन्ति मलिनानि ॥ ८६ ॥
 यदेव क्षम्यति समर्था धनवान्यद्गर्वं नोदहते ।
 यच्च सविद्यो नमस्त्रिभिरेभिरलङ्घ्यता पृथ्वी ॥ ८७ ॥
 कृन्दं योऽनुवर्तते मर्म रक्षति गुणान् प्रकाशयति ।
 स केवलं मानुषाणां देवानामपि वल्लभो भवति ॥ ८८ ॥
 क्षणवच्चनेन वर्षो नश्यति दिवसः कुभोजने भुक्ते ।
 कुकलक्षणे च जन्म नश्यति धर्मोऽधर्मेण ॥ ८९ ॥
 कृत्रं धर्मं प्रकटं च पौरुषं परकलचवच्चनं ।
 कलङ्करहितं जन्म भव्यात्मना संपद्यते ॥ ९० ॥

धीरवज्जा ।

अप्पाणं अमुयन्ता जे आरम्भन्ति दुग्गमं कज्जं ।
 परमुहपलोदयाणं ताणं कह होइ जयलच्छी ॥ ८१ ॥
 सिग्घं आरुह कज्जं पारद्वं मा कहिं पि सिढिलेसु ।
 पारद्वसिढिलियादं कज्जाइ पुणो न सिज्झन्ति ॥ ८२ ॥
 अक्खु ता इयरजणो अज्जे चिय जाइ पच्चभूयादं ।
 ताहं चिय लज्जिज्झइ पारद्वं परिहरन्तेण ॥ ८३ ॥
 झीणविहवो वि सुयणो सेवइ रणं न पत्यए अन्नं ।
 मरणे वि अइमहग्घं न विक्किणइ माणमाणिकं ॥ ८४ ॥
 वे मग्गा भुवणयले माणिणि माणुन्नयाण पुरिसाणं ।
 अहवा पावन्ति सिरिं अहव भमन्ता समप्पन्ति ॥ ८५ ॥
 बेलि वि ऊन्ति गईओ साहसवन्ताण धीरपुरिसाणं ।
 बेल्लहलकमलहत्या रायसिरी अहव पव्वज्जा ॥ ८६ ॥
 अहवा मरन्ति गुरुवसणपेक्किया खण्डिऊण नियजीहं ।
 नो गन्तूण खलाणं चवन्ति दीणस्करं धीरा ॥ ८७ ॥
 अह सुप्पइ पियमालिक्किऊण उत्तुक्कथोरथणवट्ठे ।
 अह नरकरङ्ककङ्कालमङ्कुले भौसणमसाणे ॥ ८८ ॥
 अह भुज्झइ सह पियकामिणोहि कच्चोलयालसिप्पीहिं ।
 अहवा विमलकवाले भिक्खं भमिऊण पेयवणे ॥ ८९ ॥
 भमिऊण जं विठप्पइ खलचलणं तिज्जयणं पि किं तेण ।
 माणेण जं विठप्पइ तणं पि तं निव्वुइं कुणइ ॥ ९० ॥

धीरपद्धतिः ।

आत्मानममुञ्चन्तो य आरभ्यन्ते दुर्गमं कार्यं ।
 परमुखावलोकिनां तेषां कथं भवति जयलक्ष्मीः ॥ ८१ ॥
 शौघमाह्वय कार्यं प्रारब्धं मा कथमपि शिथिलय ।
 प्रारब्धशिथिलितानि कार्याणि पुनरनं सिध्यन्ति ॥ ८२ ॥
 आस्तां तावदितरजनोऽङ्ग एव यानि पञ्चभूतानि ।
 तेभ्य एव लब्धते प्रारब्धं परिहरता ॥ ८३ ॥
 क्षीणविभवोऽपि सुजनः सेवतेऽरण्यं न प्रार्थयतेऽन्यं ।
 मरणेऽप्यतिमहार्घं न विक्रीणाति मानमाणिक्यं ॥ ८४ ॥
 द्वौ मार्गौ भुवनतले मानिनि मानोन्नतानां पुरुषाणां ।
 अथवा प्राप्नुवन्ति श्रियमथवा भ्रमन्तः समाप्यन्ते ॥ ८५ ॥
 द्वेऽपि भवतो गती साहसवतां धीरपुरुषाणां ।
 कोमलकमलहस्ता राजश्रीरथवा प्रव्रज्या ॥ ८६ ॥
 अथवा म्रियन्ते गुरुव्यसनचिन्ताः खण्डयित्वा निमज्जितां ।
 नो गत्वा खलानां जल्पन्ति दौनाचरं धीराः ॥ ८७ ॥
 अथ सुप्यते प्रियामालिङ्ग्य उत्तुङ्गपृथुस्तनपृष्ठे ।
 अथ नरकरङ्ककङ्कालसङ्कुले भौषणश्लेष्मणे ॥ ८८ ॥
 अथ भुङ्क्ते सह प्रियकामिनीभिः कञ्चोलस्यालशक्तिभिः ।
 अथवा विमलकपाले भिच्चां भ्रान्त्वा प्रेतवने ॥ ८९ ॥
 नत्वा यदर्च्यते खलचरणांस्त्रिभुवनमपि किं तेन ।
 मानेन यदर्च्यते द्रव्यमपि तन्निर्वृतिं करोति ॥ ९० ॥

ते धम्मा ताण नमो ते गह्या माणिणो धिरारम्भा ।
 जे गह्यवसणपडिपेल्लिया वि अन्नं न पत्यन्ति ॥ १०१ ॥
 तुङ्गो च्चिय होद मणो मणमिणो अन्निमासु वि दसासु ।
 अत्यन्तस्सु वि रविणो किरणा उद्धं च्चिय फुरन्ति ॥ १०२ ॥
 ता तुङ्गो मेरुगिरी मयरहरो ताव होद दुत्तारो ।
 ता विसमा कज्जगर्द जाव न धीरा पवज्जन्ति ॥ १०३ ॥
 तां वित्थिखं गयणं ताव च्चिय जलहरा अद्गह्वीरा ।
 ता गह्या कुलसेला जाव न धीरेहिं तुज्जन्ति ॥ १०४ ॥
 मेरुं तिणं व मगं घरङ्गणं हत्यक्खित्तं गयणयलं ।
 वाहल्लियाद समुद्दा साहसवन्ताण पुरिमाणं ॥ १०५ ॥
 संघडियघडियविघडिय — घडन्तविघडन्तमंघडिज्जन्तं ।
 अवहत्थिज्जण दिव्वं करेद धीरो समारद्धं ॥ १०६ ॥

साहसवज्जा ।

साहसमवलम्बन्तो पावद हियदक्खिणं न मन्देहो ।
 जेणुत्तमङ्गमेत्तेण राङ्गणा कवल्लिओ चन्दो ॥ १०७ ॥
 तं किं पि साहसं साहसेण साहन्ति साहससहावा ।
 जं भविज्जण दिव्वो परम्पुहो धुणद नियमोसं ॥ १०८ ॥
 यरहरद धरा खुब्बन्ति सायरा होद विम्बलो दद्वो ।
 असमववसायसाहस — संलद्धजमाण धीराणं ॥ १०९ ॥
 अगणित्समविसमाणं साहसतुङ्गे समारुहन्ताणं ।
 रत्तद धीराण मणं आसन्नभयाडलो दद्वो ॥ ११० ॥

ते धन्यास्तेभ्यो नमस्ते गुरवो मानिनः स्थिरारम्भाः ।
 ये गुरुव्यसनप्रतिप्रेरिता अयन्यं न प्रार्थयन्ते ॥ १०१ ॥
 तुङ्गमेव भवति मनो मनस्विनोऽन्तिमास्त्रपि दशासु ।
 अस्तमयमानस्यापि रवेः किरणा ऊर्ध्वमेव स्फुरन्ति ॥ १०२ ॥
 तावत्तुङ्गो मेरुगिरिर्मकरगृहं तावद्भवति दस्तारं ।
 तावद्विषमा कार्यगतिर्यावन्न धीराः प्रपद्यन्ते ॥ १०३ ॥
 तावद्विस्तौर्णं गगनं तावदेव जलधरा अतिगम्भीराः ।
 तावद्गुरुकाः कुलशैला यावन्न धीरैस्तुल्यन्ते ॥ १०४ ॥
 मेरुस्तृणमिव स्वर्गो गृहाङ्गणं हस्तस्पृष्टं गगनतलं ।
 चुट्टनद्यः समुद्राः साहसवतां पुरुषाणां ॥ १०५ ॥
 संघटितघटितविघटितघटमानविघटमानसंघट्यमानं ।
 अपहस्य दैवं करोति धीरः समारम्भं ॥ १०६ ॥

साहसपद्धतिः ।

साहसमवलम्बमानः प्राप्नोति हृदयेष्वितं न मन्देहः ।
 येनोत्तमाङ्गमात्रेण राज्ञा कवलितश्चक्रः ॥ १०७ ॥
 तत्किमपि साहसं साहसेन साधयन्ति साहसस्वभावाः ।
 यद्भावयित्वा दैवं पराङ्मुखं धूनयति निजशिरः ॥ १०८ ॥
 कम्पते धरा क्षम्यन्ति सागरा भवति विह्वलं दैवं ।
 असमव्यवसायसाहससंलब्धयशसेभ्यो धीरेभ्यः ॥ १०९ ॥
 अगणितसमविषमाणां साहसतुङ्गे समारोहतां ।
 रक्षति धीराणां मन आसन्नभयाकुलं दैवं ॥ ११० ॥

तं किं पि कम्परयणं धीरा ववसन्ति साहसवसेणं ।
 जं वम्भहरिहराण वि लग्गद चित्ते चमक्कारो ॥ १११ ॥
 धीरेण समं समसीमियाप्प रे दिव्व आरुहन्तस्सु ।
 होहिद किं पि कलङ्कं धुव्वन्तं जं न पिट्ठिहिद ॥ ११२ ॥
 जह जह न समप्पद विहि — वसेण विहडन्तकप्पपरिणामो ।
 तह तह धीराण मणे वड्ढुद विउणो समुच्छाहो ॥ ११३ ॥
 फलसंपत्तीप्प समोणयाद तुङ्गाद फलविपत्तीए ।
 हिययाद सुपुरिमाणं महातरुणं व सिहरादं ॥ ११४ ॥
 हियए जाओ तत्येव वड्ढिओ नेय पयडिओ लोए ।
 ववसायपायवो सुपुरिमाण लक्खिज्जद फलेहिं ॥ ११५ ॥
 ववसायफलं विहवो विहवस्स य विहलज्जणसमुद्धरणं ।
 विहलुद्धरणेण जसे जसेण भण किं न पप्पन्तं ॥ ११६ ॥
 आठत्ता सप्पुरिसेहि तुङ्गववसायदिस्सहियएहिं ।
 कप्पारम्भा होहिन्ति निप्फला कह चिरं कासं ॥ ११७ ॥
 न मज्जमहणस्स वप्पे मज्जे कमलाण नेय खीरहरे ।
 ववसायसायरे सुपुरिमाण लक्खी फुडं वमद ॥ ११८ ॥
 तद्वियहारम्भवावडाणं मित्तेक्ककप्परसियाणं ।
 रविरहत्तुरयाण व सुपुरिमाण न ऊ हिययवौमामो ॥ ११९ ॥

दिव्ववज्जा ।

अत्थो विज्जा पुरिसन्तणं च अस्माद गुणसहस्सादं ।
 दिव्वायत्ते कप्पे सव्वाद नरस्स विहडन्ति ॥ १२० ॥

तत्किमपि कर्मरत्नं धीरा व्यवस्यन्ति माहसवशेन ।

यद्ब्रह्महरिहराणामपि लगति चित्ते चमत्कारः ॥ १११ ॥

धीरेण समं स्पर्धया रे देवास्सहतः ।

भविष्यति कोऽपि कलङ्को धाव्यमानो यो न यास्यति ॥ ११२ ॥

यथा यथा न समाप्यते विधिवशेन विघटमानकार्यपरिणामः ।

तथा तथा धीराणां मनसि वर्धते द्विगुणः समुत्साहः ॥ ११३ ॥

फलसंपत्त्या समवनतानि तुङ्गानि फलविपत्त्या ।

हृदयानि सुपुरुषाणां महातरुणामिव शिखराणि ॥ ११४ ॥

हृदये जातस्तत्रैव वर्धितो नैव प्रकटितो लोके ।

व्यसायपादपः सुपुरुषाणां लक्ष्यते फलैः ॥ ११५ ॥

व्यसायफलं विभवो विभवस्य च विक्लजनममुद्धरणं ।

विक्ललोद्धरणेन यशो यशसा भण किं न पर्याप्तं ॥ ११६ ॥

आरम्भाः सत्पुरुषैस्तुङ्गव्यसायदत्तहृदयैः ।

कार्यारम्भा भविष्यन्ति निष्फलाः कथं चिरं कालं ॥ ११७ ॥

न मधुमयनस्य वक्षसि मध्ये कमलानां नैव क्षीरनिधौ ।

व्यसायमागरे सुपुरुषाणां लक्ष्मीः स्फुटं वसति ॥ ११८ ॥

तद्विषयारम्भापृतानां मित्रैककार्यरसिकानां ।

रविरथतुरगाणामिव सुपुरुषाणां न खलु हृदयविश्रामः ॥ ११९ ॥

दैवपद्धतिः ।

अर्थो विद्या पौरुषत्वं चान्यानि गुणमहस्त्राणि ।

दैवायत्ते कार्ये सर्वाणि नरस्य विघटन्ते ॥ १२० ॥

सत्यत्थे पडियस्स वि मज्झेणं एद किंपि तं कज्जं ।
 जं न कहिउं न सहिउं न चेव पच्छादउं तरद ॥१२१॥
 जइ विसइ विममविवरे लहइ उदहिं करेइ ववसायं ।
 तह वि ऊ फलं न पावइ पुरिसो दिव्वे पराऊत्ते ॥१२२॥
 मग्घन्ति गुणा विहडन्ति बन्धवा वल्लहा विरज्जन्ति ।
 ववसाओ न समण्णइ नरस्स दिव्वे पराऊत्ते ॥१२३॥
 जां जा डाला लम्बइ हत्थं गहिऊण वीसमइ जत्थ ।
 सा सा तडत्ति तुट्ठइ नरस्स दिव्वे पराऊत्ते ॥१२४॥
 जं नयणेहि न दीसइ हियएण वि जं न चिन्तियं कहवि ।
 तं तं सिरस्मि निवडइ नरस्स दिव्वे पराऊत्ते ॥१२५॥

विहिवज्जा ।

खण्डिज्जइ विहिणा मम — हरो वि सूरस्स होइ अत्यमणं ।
 हा दिव्वपरिण्णइ कवल्लिज्जइ को न कालेणं ॥१२६॥
 को एत्थ सथा सुहिओ कस्स व लच्छीथिराइ पेम्माइ ।
 कस्स व न होइ खलणं भण को ऊ न खण्डिओ विहिणा ॥१२७॥
 उअय नौया नौया वि उअया ऊन्ति तस्सण सेव ।
 विहिपरिणमियकज्जं हरिहरबन्धा न थाणन्ति ॥१२८॥
 विहिणा जं चिय सिहियं नलाउवट्ठीए तेण दइवेण ।
 पच्छा सो वि पसओ अअह करिउं न ऊ समत्थो ॥१२९॥
 किं करइ किर वराओ साहसववसायमाणगरुओ वि ।
 पुरिसो भगपयावो विहिणा विवरौघरूवेण ॥१३०॥

स्वस्वार्थे पतितस्यापि मध्येनैति तत्किमपि कार्यं ।
यस्य कथयितुं न सोढुं न चैव प्रच्छादयितुं शक्नोति ॥१९१॥
यदि विशति विषमविवरे लङ्घत्युदधिं कुरुते व्यवसायं ।
तथापि खलु फलं न प्राप्नोति पुरुषो दैवे पराङ्मुखे ॥१९२॥
नार्धन्ति गुणा विघटन्ते बान्धवा वल्लभा विरज्यन्ते ।
व्यवसायो न समाप्यते नरस्य दैवे पराङ्मुखे ॥१९३॥
यां यां शाखां लम्बते हस्तेन गृहीत्वा विश्राम्यति यस्यां ।
सा सा तटेति बुध्यति नरस्य दैवे पराङ्मुखे ॥१९४॥
यस्ययनाभ्यां न दृश्यते हृदयेनापि यच्च चिन्तितं कथमपि ।
तत्तच्छिरसि निपतति नरस्य दैवे पराङ्मुखे ॥१९५॥

विधिपद्धतिः ।

खण्ड्यते विधिना शशधरोऽपि सूर्यस्य भवत्यस्लमनं ।
हा दैवपरिणत्या कवलीक्रियते को न कालेन ॥१९६॥
कोऽत्र सदा सुखितः कस्य वा लक्ष्मीस्थिराणि प्रेमाणि ।
कस्य वा न भवति स्खलनं भण कः खलु विधिना खण्डितः ॥१९७॥
उन्नता नौचा नौचा अणुन्नता भवन्ति तत्क्षणादेव ।
विधिपरिणमितकार्यं हरिहरब्रह्माणो न जानन्ति ॥१९८॥
विधिना यदेव लिखितं ललाटपट्टे तेन दैवेन ।
पश्चात्सोऽपि प्रसन्नोऽन्यथा कर्तुं न खलु समर्थः ॥१९९॥
किं करोति वराकः किल साहस्यवसायमानगुरुरपि ।
पुरुषो भग्नप्रतापो विधिना विपरीतरूपेण ॥२००॥

नेल्लि वि महणारम्भे पेच्छन्नं जं पुव्वकम्मपरिणामो ।
 उप्पज्जइ हरह विमं कण्हस्स घणत्थणा लच्छी ॥१३१॥
 विहिविहियं त्रिय लब्धइ अमयं देवाण मज्झमहे लच्छी ।
 रयणायरम्मि महिए हरस्स भाए विमं जायं ॥१३२॥

दौनवज्जा ।

परंपत्यणापवन्नं मा जणणि जणेषु एरिमं पुत्तं ।
 उयरे वि मा धरिज्जसु पत्यणभङ्गो कश्चो जेण ॥१३३॥
 ता रुवं ताव गुणा लज्जा मच्चं कुलक्कमो ताव ।
 ताव चिय अहिमाणो देहि त्ति न भणए जाव ॥१३४॥
 तिण्ढलं पि ऊ लज्जयं दौणं दइतेण निम्मियं भुवणे ।
 वाएण किं न नौयं अप्पाणं पत्यणभएण ॥१३५॥
 थरथरथरेइ हिययं जीहा घोलेइ कण्ठमज्झम्मि ।
 नासइ मुहलावणं देहि त्ति परं भणन्तस्स ॥१३६॥
 किसिणिज्जन्ति लयन्ता उदहिजलं जलहरा पयत्तेण ।
 धवलीज्जन्ति ऊ देन्ता देन्तलयन्तन्तरं पेच्छ ॥१३७॥

दारिद्वज्जा ।

दारिद्वय तुज्झ गुणा गोविज्जन्ता वि धौरपुरिसेहिं ।
 पाज्जणएसु क्खणेषु य वसणेषु य पायडा ज्जन्ति ॥१३८॥
 दारिद्वय तुज्झ नमो जस्स पसाएण एरिमी रिद्धी ।
 पेच्छामि मयललोए ते मह लोया न पेच्छन्ति ॥१३९॥

दावपि मथनारम्भे प्रेक्षत यत्पूर्वकर्मपरिणामः ।
 उत्पद्यते हरस्य विषं कृष्णस्य घनस्तना लक्ष्मीः ॥ १ ३ १ ॥
 विधिविहितमेव लभ्यतेऽमृतं देवानां मधुमथने लक्ष्मीः ।
 रत्नाकरे मयिते हरस्य भागे विषं जातं ॥ १ ३ २ ॥

दौनपद्धतिः ।

परप्रार्थनाप्रपन्नं मा जननि जनयस्वेदृशं पुत्रं ।
 उदरेऽपि मा ध्रियस्व येन प्रार्थनाभङ्गः कृतः ॥ १ ३ ३ ॥
 तावद्रूपं तावद्गुणा लज्जा सत्यं कुलकमस्तावत् ।
 तावदेवाभिमानो देहौति न भण्यते यावत् ॥ १ ३ ४ ॥
 दण्डलमपि खलु लघु दौनं दैवेन निर्मितं भुवने ।
 वातेन किं न नौतमात्मानं प्रार्थनाभयेन ॥ १ ३ ५ ॥
 कम्पते हृदयं जिह्वा घूर्णते कण्ठमध्ये ।
 नश्यति सुखलावण्यं देहौति परं भणतः ॥ १ ३ ६ ॥
 कृष्णौभवान्ति गृह्णन्ति उदधिजलं जलधराः प्रयत्नेन ।
 धवलीभवन्ति खलु ददतो ददद्गृह्णदन्तरं प्रेच ॥ १ ३ ७ ॥

दारिद्र्यपद्धतिः ।

दारिद्र्यं तव गुणा गोप्यमाना अपि धीरपुरुषैः ।
 प्राङ्गणेषु चण्डेषु च व्यसनेषु च प्रकटौभवन्ति ॥ १ ३ ८ ॥
 दारिद्र्यं तुभ्यं नमो यस्य प्रसादेनेदृशद्विः ।
 प्रेचामि सकललोकांस्ते मां लोका न प्रेचन्ति ॥ १ ३ ९ ॥

जे जे गुणिणो जे जे वि माणिणो जे विथडुसंमाणा ।
 दालिह रे विथक्खण ताण तुमं साणराओ सि ॥१४०॥
 दौसन्ति जोयसिद्धा चञ्चलसिद्धा वि केवि दौसन्ति ।
 दारिहजोयसिद्धं मं ते लोया न पेच्छन्ति ॥१४१॥
 जे भग्गा विहवसमीरणेण वड्डं ठवन्ति पथमग्गं ।
 ते नूणं दालिहोसहेण जइ पञ्चलिज्जन्ति ॥१४२॥
 किं वा कुलेण कौरइ किं वा विणएण किं व रुवेण ।
 धणरहिथाणं सुन्दरि नराण को आयरं कुणइ ॥१४३॥
 जाई ह्वं विज्जा तिस्सि वि गच्छन्तु कन्दरे विवरे ।
 अत्यो च्चिय परिवसुड जेण गुणा पायडा ज्जन्ति ॥१४४॥
 धम्मत्यकामरहिया जे दियहा निद्धणाण वोलीणा ।
 जइ ताइ गणेइ विही गणेउ न ऊ एरिसं जुत्तं ॥१४५॥
 संकुयइ संकुयन्ते वियसइ वियमन्तयस्सि सूरस्सि ।
 सिमिरे रोरकुडुमं पड्ढयलीलं समुव्वइ ॥१४६॥

पहुवज्जा ।

क्खइ पड्डस्स ललियं पियाअ माणो खमासमत्यस्स ।
 जाणन्तस्स य भणियं मोणं च अयाणमाणस्स ॥१४७॥
 सच्छन्दं बोलिज्जइ किज्जइ अं निथमणस्स पड्डिहाइ ।
 अजसस्स न वीहिज्जइ पड्डत्तणं तेण रमणिज्जं ॥१४८॥
 जसदिणे थणनिवडण — भएण दिज्जन्ति धाउच्छक्के ।
 पड्डणो अं नौयरथा मच्चे तं खौरमाहणं ॥१४९॥

ये ये गुणिणो ये येऽपि मानिनो ये विदग्धसंमानाः ।
 दारिद्र्य रे विचक्षण तेषु त्वं सानुरागोऽसि ॥१४०॥
 दृश्यन्ते योगसिद्धा अञ्जनसिद्धा अपि केचन दृश्यन्ते ।
 दारिद्र्ययोगसिद्धं मां ते लोका न प्रेक्षन्ते ॥१४१॥
 ये भग्ना विभवसमीरणेन वक्रं स्थापयन्ति पदमार्गं ।
 ते नूनं दारिद्र्यौषधेन यदि प्राञ्जला भवन्ति ॥१४२॥
 किं वा कुलेन क्रियते किं वा विनयेन किं वा रूपेण ।
 धनरहितानां सुन्दरि नराणां क आदरं करोति ॥१४३॥
 जाती रूपं विद्या चौष्ठ्यपि गच्छन्तु कन्दरे विवरे ।
 अर्थ एव परिवर्धतां येन गुणाः प्रकटीभवन्ति ॥१४४॥
 धर्मार्थकामरहिता ये दिवसा निर्धनानामतिक्रान्ताः ।
 यदि तान् गणयति विधिर्गणयतु न खल्वीदृशं युक्तं ॥१४५॥
 संकुचति संकुचति विकसति विकसति सूर्यं ।
 शिशिरे दरिद्रकुटुम्बं पङ्कजलीलां समुदहति ॥१४६॥

प्रभुपद्धतिः ।

राजते प्रभोर्ललितं प्रियाया मानः क्षमासमर्थस्य ।
 जानतस्य भणितं मौनं चाजानतः ॥१४७॥
 स्वच्छन्दं कथ्यते क्रियते यन्निजमनसः प्रतिभाति ।
 अयशसो न भीयते प्रभुत्वं तेन रमणौघं ॥१४८॥
 जन्मदिवसे स्तननिपतनभयेन दीयन्ते धात्र्युत्सङ्गे ।
 प्रभवो यस्मिन् चरता मन्ये तत्स्थीरमाहात्म्यं ॥१४९॥

હિદ્દુદ્ધે જડનિવહં તદ્દ ય સુપત્તાદૈ ઉત્તમજ્ઞેસુ ।

જદ્દ હોદ્દ તદ્દ તદ્દ જદ્દ પહ્ણો તા કિં ન પવ્જત્તં ॥૧૫૦॥

સેવયવજ્જા ।

જં સેવયાણ દુક્કં ચારિત્તવિવજ્જિયાણ નરણાહ ।

તં હોહ તુહ રિક્કણં અહવા તાણં પિ મા હોહ ॥૧૫૧॥

ભૂમીસયણં જરચીરબન્ધણં બન્ધચેરયં મિરક્કા ।

સુણિચરિયં દુગ્ગયસેવયાણ ધમ્મો પરં નત્થિ ॥૧૫૨॥

જદ્દ નામ કહવ મોક્કં હોદ્દ તુલ્લગ્ગેણ સેવયજણસ્સ ।

તં સ્વવણયમગ્ગારોહણં વ વિગ્ગોવયસપ્પિહિં ॥૧૫૩॥

ઓલગ્ગિઓ મિ ધમ્મપ્પિ હોજ્જ એપ્પિહં નરિન્દ વચ્ચામો ।

આલિહિયકુચ્છરસ્સ વ તુહ પહ્ણ દાણં સ્વિય ન દિદ્ધં ॥૧૫૪॥

આમન્નફલો ફણસો વ્વ નાહ મયલ્લસ્સ સેવયજણસ્સ ।

અન્નં પુણ પત્થિવ પત્થિઓ વિ તાક્કો તુમં જાઓ ॥૧૫૫॥

ફણસેણ મમં મહિમણ્ણલ્લપ્પિ કા તદ્દવરાણ મમસીસી ।

કરિકુમ્મસચ્છહં મગ્ગણાણ જો દેદ્દ ફલનિવહં ॥૧૫૬॥

વરિસિહિમિ તુમં જલહર મરિહિમિ ભુવણન્તરાદ્દ નીસેસં ।

તપ્પહાસુસિયસરીરે મુયપ્પિ વપ્પોહયકુડ્ડમે ॥૧૫૭॥

દેહિ ત્તિ કહ નુ મન્નદ્દ સુપુરિમવવહારવાહિરં વયણં ।

સેવિવ્વદ્દ વિણણં એસ સ્વિય પત્થણા લોએ ॥૧૫૮॥

મુચ્છન્તિ કમણ્ણમણા અન્નન્તરમંઠિયા ગદ્દન્દસ્સ ।

જે પુણ વિજ્જરસહાયા તે ધવલા બાહિર સ્સેવ ॥૧૫૯॥

अधोऽधो जडनिवहं तथा च सुपत्राण्युत्तमाङ्गेषु ।

यथा भवति तद्वत्तथा यदि प्रभवस्तस्मात्किं न पर्याप्तं ॥१५०॥

सेवकपद्धतिः ।

यत्सेवकानां दुःखं चारित्र्यविवर्जितानां नरनाथ ।

तद्भवतु तव रिपूणामथवा तेषामपि मा भवतु ॥१५१॥

भूमौशयनं जरचौरबन्धनं ब्रह्मचर्यं भिक्षा ।

मुनिचरितं दुर्गतसेवकानां धर्मः परं नास्ति ॥१५२॥

यदि नाम कथमिव सौख्यं भवति काकतालीयेन सेवकजनस्य ।

तत्क्षपणकस्त्रगारोहणमिव व्याकुलभावशतैः ॥१५३॥

अवलग्नोऽसि धर्मे भूया इदानीं नरेन्द्र व्रजामः ।

आलिखितकुञ्जरस्येव तव प्रभो दानमेव न दृष्टं ॥१५४॥

आसन्नफलो पनस इव नाथ सकलस्य सेवकजनस्य ।

अस्माकं पुनः पार्थिव प्रार्थितोऽपि तालस्त्वं जातः ॥१५५॥

पनसेन समं महीमण्डले का तरवराणां स्यर्धा ।

करिकुम्भसदृचं मार्गणानां यो ददाति फलनिवहं ॥१५६॥

वर्षिष्यसि त्वं जलधर भरिष्यसि भुवनान्तराणि निःशेषं ।

दृष्ट्वाशोषितशरीरे मृते चातककुटुम्बे ॥१५७॥

देहीति कथं नु भण्यते सुपुरुषव्यवहारबहिर्भूतं वचनं ।

सेव्यते विनयेनैषैव प्रार्थना लोके ॥१५८॥

भुञ्जते क्षणदशना अभ्यन्तरसंस्थिता गजेन्द्रस्य ।

ये पुनर्विधुरसहायास्ते धवला बहिरेव ॥१५९॥

तन्नाउ तिन्नि सुपन्नो — हगाउ चत्तारि पक्कलवइत्ता ।
 निष्पन्ना राखयमञ्जरीउ सेवा सुहं कुणउ ॥ १६० ॥
 सव्वो कुहिओ सोहइ मढदेउलमन्दिरं च चचरयं ।
 नरणाइ मह कुडुमं कुहकुहियं दुव्वलं होइ ॥ १६१ ॥

सुहडवज्जा

जं दिज्जइ पहरपरव्वसेहि मुच्छागएहि पयमेकं ।
 तह नेहस्स पयस्स व न याणिमो को समभहिओ ॥ १६२ ॥
 भग्गे वि बले वल्लिणं वि साहणे सामिणं निहच्छाहे ।
 नियमुयविक्रमसारा यक्कन्ति कुलुगया सुहडा ॥ १६३ ॥
 वियलइ धणं न माणं झिज्जइ अङ्गं न झिज्जइ पयावो ।
 ह्वं न चलइ फुरणं सिविणे वि मणंसिसत्थाणं ॥ १६४ ॥
 अवमाणिओ व्व संमाणिओ व्व नवसेवओ व्व कुविओ व्व ।
 पहरइ कयावराहो व्व निबभओ को वि सङ्गामे ॥ १६५ ॥
 उथरे अशिकप्परिणं अन्तोहे निवडियम्मि चलणेसु ।
 भमइ भडो जसलुद्धो ससङ्कलो मत्तहत्थि व्व ॥ १६६ ॥
 दाहिणकरेण खगं वामेण सिरं धरेइ निवडन्तं ।
 अन्तावेडियचलणो धाइ भडो एकमेकस्स ॥ १६७ ॥
 अज्ज वि विज्जरो सुपह्णं अज्ज वि पहरन्ति सुहडसंघाया ।
 अज्ज वि मज्झत्था जयसिरौ वि ता जीव मा वच्च ॥ १६८ ॥
 नेच्छइ सगगमणं कुवइ भडो सुरवह्महि निज्जन्तो ।
 गहयपडिवक्खपेस्सिय — सामियकज्जे अणिक्काए ॥ १६९ ॥

गावस्त्रिस्तः सुपयोधराश्रुतारः समर्थवृषभाः ।

निष्पन्ना रालकमञ्जर्यः सेवा सुखं करोतु ॥ १६० ॥

सर्वीः (चुधितः) धवलितः शोभते मठदेवकुलमन्दिरं च चत्वरं ।

नरनाथ मम कुटुम्बं चुधितं दुर्बलं भवति ॥ १६१ ॥

सुभटपद्धतिः

यद्दीयते प्रहारपरवर्गैर्मूर्खागतैः पदमेकं ।

तथा स्नेहस्य पयसो वा न जानीमः किमभ्यधिकं ॥ १६२ ॥

भग्नोऽपि बले वलितोऽपि साधने स्वाभिनि निरुत्साहे ।

निजभुजविक्रमसारास्तिष्ठन्ति कुलोद्भवाः सुभटाः ॥ १६३ ॥

विगलति धनं न मानः क्षीयतेऽङ्गं न क्षीयते प्रतापः ।

रूपं न चलति स्फुरणं स्वप्नेऽपि मनस्त्रिसार्थानां ॥ १६४ ॥

अपमानित इव संमानित इव नवशेवक इव कुपित इव ।

प्रहरति कृतापराध इव निर्भयः कोऽपि सङ्ग्रामे ॥ १६५ ॥

उदरेऽभिदारितेऽन्त्रौघे निपतिते चरणयोः ।

भ्रमति भटो यशोलुब्धः सशृङ्खलो मत्तहस्तीव ॥ १६६ ॥

दक्षिणकरेण खड्गं वामेन शिरो निपतद्धारयति ।

अन्त्रावेष्टितचरणो धावति भट एकैकस्य ॥ १६७ ॥

अद्यापि विधुरः सुप्रभुरद्यापि प्रहरन्ति सुभटसंघाताः ।

अद्यापि मध्यस्था जयश्रीरपि तस्माज्जीव मा प्रज ॥ १६८ ॥

नेच्छति स्वर्गगमनं कुप्यति भटः सुरवधूभिर्नीयमानः ।

गुरुकप्रतिपक्षचिप्रस्वामिकार्येऽनिर्मिते ॥ १६९ ॥

एको वि को वि नियगोत्तभूमणो धरउ जणणित्थरम्मि ।
 जो रिउघडाण समुहो परमुहो परकलत्ताणं ॥ १७० ॥
 वियडं सो परिसक्कउ सामिपसायं च सो समुव्वहउ ।
 दुव्वारवेरिवारण — निवारणा जस्स भुयदण्डा ॥ १७१ ॥
 एकं दन्तम्मि पयं बीयं कुम्भम्मि तदयमलहन्तो ।
 बलिवन्धविलसियं मज्झ — महस्स आलम्बए सुहडो ॥ १७२ ॥
 चलचमरकल्लचालिर — विज्जिज्जन्तो भडो गइन्देण ।
 ओ सुवइ सामिकयकज्जनिव्वारो दन्तपल्लङ्गे ॥ १७३ ॥
 गाढासणस्स कस्स वि उयरे निहयस्स मण्डलगोण ।
 अद्धं महोष् पडियं तुरङ्गपिट्ठिट्ठियं अद्धं ॥ १७४ ॥
 सभावे पड्डहियए जीए मग्गे जसे जए मयन्ते ।
 ठविए रणम्मि सीसे कयकज्जो नच्चिओ सुहडो ॥ १७५ ॥
 द्विजे रणम्मि वज्जपड्डपसायमालापडिच्चिरे सीसे ।
 उत्तिगगहयभारं व नच्चियं नरवरकबन्धं ॥ १७६ ॥
 पक्खाणिलेण पड्डणो विरमउ मुच्छं त्ति पासपडिएण ।
 गिद्धन्तकड्डुणं दूसहं पि माहिज्जइ भडेण ॥ १७७ ॥
 वच्छत्यलं च सुहडस्स रुद्धिरकुड्डुमविलित्तयङ्गस्स ।
 वरकामिणि व्व चुम्बइ उरे निमन्ना सिवा वयणं ॥ १७८ ॥

धवलवज्जा

संचुल्लियथोरजुयप्पहारसंजणियगहयकिणमोहो ।
 धवलस्स महाभरकड्डुणाइ कन्धो चिय कहेइ ॥ १७९ ॥

एकोऽपि कोऽपि निजगोचरभूषणो ध्रियते जनन्युदरे ।
 यो रिपुघटानां संमुखः पराङ्मुखः परकलत्रेभ्यः ॥ १७० ॥
 विकटं स परिक्रामतु स्वमिप्रसादं च स समुद्वहतु ।
 दुर्वारवैरिवारणनिवारणा यस्य भुजदण्डाः ॥ १७१ ॥
 एकं दन्ते पदं द्वितीयं कुम्भे तृतीयमलभमानः ।
 बलिबन्धविलसितं मधुमथ आलम्बते सुभटः ॥ १७२ ॥
 चलचमरचालनशीलकर्णवीज्यमानो भटो गजेन्द्रेण ।
 अहो स्वपिति स्वामिहृतकार्यनिर्भरो दन्तपल्लवे ॥ १७३ ॥
 गाढामनस्य कस्याप्युदरे निहतस्य मण्डलायेण ।
 अर्धं मङ्गां पतितं तुरङ्गपृष्ठस्थितमर्धं ॥ १७४ ॥
 सद्भावे प्रभुहृदये जीवे स्वर्गे यशसि सकले जगति ।
 स्थापिते रणे शिरसि हृतकार्यो नर्तितः सुभटः ॥ १७५ ॥
 द्विजे रणे बद्धप्रभुप्रसादमालाप्रतीचणशीले शिरसि ।
 उत्तीर्णगुरुकभारमिव नर्तितं नरवरकबन्धं ॥ १७६ ॥
 पचानिलेन प्रभोर्विरमतु मूर्खेति पार्श्वपतितेन ।
 गृध्रान्नाकर्षणं दुःसहमपि सञ्चते भटेन ॥ १७७ ॥
 वचःस्वस्रं च सुभटस्य हृदिरकुङ्कुमविलिप्ताङ्गस्य ।
 वरकामिनौव चुम्बत्युरसि निषणा शिवा वदनं ॥ १७८ ॥

धवलपङ्क्तिः

संचूर्णितपृथयुगप्रहारसंजनितगुरुककिणशोभः ।
 धवलस्य महाभरकर्षणानि स्तब्ध एव कथयति ॥ १७९ ॥

अह सरद धुरालगो संचुलियसन्धिवन्धणो धवलो ।
 न ऊ पामरस्स विज्जरे आरापरिघट्टणं सहद ॥ १८० ॥
 अह तोडद नियकन्धं अह कडुद गुहभरस्मि दुब्बोज्झं ।
 धवलो धुरस्मि जुत्तो न सहद उच्चारियं हक्कं ॥ १८१ ॥
 चिक्कणचिक्कणचक्कणचक्कणके भरस्मि जाणिहिमि ।
 अविसेसणय गहवद परस्सुहो जं सि धवलाणं ॥ १८२ ॥
 अमुणियगुणो न जुप्पद न मुणिज्जद स य गुणो अजुत्तस्स ।
 थक्के भरे विसूरद अउव्ववग्गं गम्भो धवलो ॥ १८३ ॥
 सो च्चिय सयडे सो च्चिय हलस्मि सो च्चिय वहेद पिट्ठीए ।
 बड्डगोधणो वि हलिओ नन्दद एक्केण धवलेण ॥ १८४ ॥
 कत्तो लम्बन्ति धुरंधराद धवलाद भरसमत्यादं ।
 अहविज्जरे गुहभारं कडुन्ति य लीलमत्ताए ॥ १८५ ॥

विज्झवज्जा

दन्तच्छोहं तडवियडमोडणं सरसपल्लवुल्लिहणं ।
 जद विज्झो च्चिय न सच्छद ता करिणो कत्थ वच्चन्ति ॥ १८६ ॥
 सा रेवा तादं पाणियाद ते च्चेव करिणिसंधाया ।
 सा सत्तद सत्तद गय — वरस्स विज्झं सुयन्तस्स ॥ १८७ ॥
 विज्झेण विणा वि गया नरवद्भुवणेषु गोरविज्जन्ति ।
 विज्झो न होद अगम्भो गएहि बड्डएहि वि गएहिं ॥ १८८ ॥
 गोमहिंसतुरङ्गाणं पस्सण सव्वाण जुज्जए ठाणं ।
 दड्डुगदन्दाण पुणो अह विज्झो अह महाराओ ॥ १८९ ॥

अथ म्रियते धुरालम्बः संचूर्णितसन्धिवन्धनो धवलः ।
 न खलु पामरस्य विधुर आरापरिघट्टणं सहते ॥ १८० ॥
 अथ चोटयति निजस्कन्धमथ कर्षति गुरुभरे दुर्वाङ्गं ।
 धवलो धुरि युक्तो न सहत उच्चारितं प्रेरणं ॥ १८१ ॥
 चिह्नणचिह्नलम्बमग्नचक्रस्थिते भरे ज्ञास्यसि ।
 अविशेषज्ञ गृहपते पराङ्मुखो यदसि धवलेभ्यः ॥ १८२ ॥
 अज्ञातगुणो न युज्यते न ज्ञायते स च गुणोऽयुक्तस्य ।
 स्थिते भरे खिद्यतेऽपूर्ववत्त्वां गतो धवलः ॥ १८३ ॥
 स एव शकटे स एव हले स एव वहति पृष्ठ्यां ।
 यङ्गोधनोऽपि हालिको मन्दत्येकेन धवलेन ॥ १८४ ॥
 कुतो लभ्यते धुरंधरा धवला भरसमर्थाः ।
 अतिविधुरे गुरुभरं कर्षन्ति च लीलामात्रेण ॥ १८५ ॥

विन्ध्यपङ्क्तिः

दन्तचोभं तटविकटमोटनं सरमपल्लवोल्लेखनं ।
 यदि विन्ध्य एव न सहते तदा करिणः कुतो व्रजन्ति ॥ १८६ ॥
 सा रेवा तानि पानौथानि त एव करिणीसंघाताः ।
 सा शल्लकौ शल्यायते गजवरस्य विन्ध्यं मुञ्चतः ॥ १८७ ॥
 विन्ध्येन विनापि गजा नरपतिभुवनेषु गौरविता भवन्ति ।
 विन्ध्यो न भवत्यगजो गजेर्बहुभिरपि गतैः ॥ १८८ ॥
 गोमहिषतुरङ्गाणां पशूनां सर्वाणां युज्यते स्थानं ।
 दग्धगजेन्द्राणां पुनोऽथ विन्ध्योऽथ महाराजः ॥ १८९ ॥

गयवज्जा

वियस्त्रियमण गयजोव्वणेण वल्लन्तदन्तमुसलेण ।

अज्ज वि वणं सणाहं जुहाहिव पद जियन्तेण ॥ १८० ॥

अज्ज वि संभरं द गम्भो मज्जन्तो सरवरस्मि लीलाए ।

जं करिणिकरगुम्भूलिण पद्मो मुणालेण ॥ १८१ ॥

मा सुमरसु चन्दणपल्लवाण करिणाह गेणह तिणकवलं ।

जं जह परिणमद दसा तं तह धीरा पडिच्छन्ति ॥ १८२ ॥

मा झिज्जसु अणुदियहं करिणिविओएण मूढकरिणाह ।

सोक्खं न होद कस्स वि निरन्तरं एत्थ दंसारे ॥ १८३ ॥

जायासुयविरहविहङ्गुलस्स जुहाहिवस्स विज्जस्मि ।

ते सरसपल्लवा सल्लईय विमकवलसारिच्छा ॥ १८४ ॥

गहयकुहाउलियस्स य वल्लहकरिणीसुहं भरन्तस्स ।

मरसो मुणालकवल्लो गयस्स हत्थे चिय विस्सीणो ॥ १८५ ॥

तह नीससियं जुहाहिवेण चिरविलसियं भरन्तेण ।

करगहियं तिणकवलं हरियं जह झन्ति पज्जलियं ॥ १८६ ॥

विरहपलित्तो रे वर — गदन्द मा भज्ज मयलवणराई ।

उम्भूलिण वि विज्जे विरहावत्था तह ज्ञेय ॥ १८७ ॥

जुहाओ वणगहणं गहणाउ सरं सराउ गिरिसिहरं ।

सिहराहितो पुहवी निएद हत्थी पियाविरहे ॥ १८८ ॥

करिणिकरप्पियनवसरससल्लईकवल्लभोयणं दन्ती ।

जद न मरद सुमरन्तो ता किं किसिओ वि मा होउ ॥ १८९ ॥

गजपङ्क्तिः

विगलितमदेन गतयौवनेन चक्षुःक्षयमुपलभेन ।

अद्यापि वनं सनाथं यूथाधिप त्वया जीवता ॥ १८० ॥

अद्यापि संस्मरति गजो मज्जन् सरोवरे लीलया ।

यत्करिणीकराग्रोन्मूलितेन प्रहृतो मृणालेन ॥ १८१ ॥

मा स्मर चन्दनपल्लवानां करिणाय गृहाण तृणकवल्लम् ।

या यथापरिणमति दशा तां तथा धीरः प्रतीच्छन्ति ॥ १८२ ॥

मा लीयस्वानुदिवसं करिणिवियोगेन मूढकरिनाथ ।

सौख्यं न भवति कस्यापि निरन्तरमत्र संसारे ॥ १८३ ॥

जायासुतविरहविसंस्तुलस्य यूथाधिपतेर्विन्ध्ये ।

ते सरसपल्लवाः शल्लक्या विषकवल्लसदृचाः ॥ १८४ ॥

गुह्यधुधाकुलितस्य च वल्लभाकरिणीसुखं स्मरतः ।

सरसो मृणालकवल्लो गजस्य हस्त एव विलीनः ॥ १८५ ॥

तथा निःश्वसितं यूथाधिपेन चिरविलसितं स्मरता ।

करगृहीतं तृणकवल्लं हरितं यथा झटिति प्रज्वलितं ॥ १८६ ॥

विरहप्रदीप्तो रे वरगजेन्द्र मा भञ्जस्व सकलवनराजौः ।

उन्मूलितेऽपि विन्ध्ये विरहावस्था तथैव ॥ १८७ ॥

यूथादनगहनं गहनात्सरः सरसो गिरिशिखरं ।

शिखरेभ्यः पृथिवीं पश्यति हस्तौ प्रियाविरहे ॥ १८८ ॥

करिणौ करार्पितनवसरसवल्लकीकवल्लभोजनं दन्तौ ।

यदि न म्रियते स्मरंस्तदा किं कृशोऽपि मा भवतु ॥ १८९ ॥

सौहवज्जा

किं करद कुरङ्गी बड्ड—सुएहि ववसायमाणरहिण्हिं ।
 एक्केण वि गयघडदारणेण सिंही सुहं सुवद ॥ २०० ॥
 जादविसुद्धाणं नमो ताण मदन्दाण अहह जियलोए ।
 जे जे कुल्लि जाया ते ते गयकुम्भनिदल्लणा ॥ २०१ ॥
 मा जाणह जद तुङ्गत्तणेण पुरिसाण होद सोण्डीरं ।
 मडहो वि मदन्दो करि—वराण कुम्भत्यलं दलद ॥ २०२ ॥
 बेणि वि रलुप्पसा वज्जन्ति गया न चेव केसरिणो ।
 संभाविज्जद मरणं न गच्छणं धीरपुरिसाणं ॥ २०३ ॥

वाहवज्जा

एकसरपहरदारिय—मादन्दगदन्दजुज्जमाभिडिए ।
 वाहि न लल्लमि नल्लमि दोहगे पायडिज्जन्ते ॥ २०४ ॥
 कत्तो तं रायघरेसु विलमियं जं घरमि वाहस्स ।
 गयकुम्भविथारियमोत्तिएहि जं जङ्गलं किणद ॥ २०५ ॥
 अज्ज कथत्थो दियहो वाहवह्ण रुवजोव्वणमाइया ।
 सोहग्गं धणुह्मच्छलेण रक्कासु विक्किरद ॥ २०६ ॥
 ओखिप्पद मण्डलमारुण गेहङ्गणउ वाहीए ।
 मोहग्गधयवडाद व्व धणुरभो रुमरिज्जोली ॥ २०७ ॥
 जह जह वड्डन्ति थणा तह तह प्लिज्जन्ति पच्चवत्थूणि ।
 मज्झं पद कोयण्डं पल्लिजुवाणा मवत्तीथो ॥ २०८ ॥

सिंहपद्धतिः

किं करोति कुरङ्गौ बज्रसुतैर्व्यवमायमानरहितैः ।
 एकेनापि गजघटदारणेन सिंही सुखं स्वपिति ॥ २०० ॥
 जातिविशुद्धेभ्यो नमस्तेभ्यो मृगेन्द्रेभ्योऽहह जीवलोके ।
 ये ये कुले जातास्ते ते गजकुम्भनिर्दलनाः ॥ २०१ ॥
 मा जानीत यदि तुङ्गत्वेन पुरुषाणां भवति शौण्डीर्यं ।
 लघुरपि मृगेन्द्रः करिवराणां कुम्भस्थलं टालयति ॥ २०२ ॥
 उभयेऽयरण्योत्पन्ना बध्यन्ते गजा नैव केसरिणः ।
 संभाव्यते मरणं न गञ्जनं धीरपुरुषाणां ॥ २०३ ॥

व्याधपद्धतिः

एकशरप्रहारदारितमृगेन्द्रगजेन्द्रयुद्धे प्रवृत्ते ।
 व्याधि न लज्जसे नृत्यसि दौर्भाग्ये प्रकटीक्रियमाणे ॥ २०४ ॥
 कुतस्तद्राजगृहेषु विलसितं यद्गृहे व्याधस्य ।
 गजकुम्भविदारितमौक्तिकैर्यज्जङ्गलं क्रीयते ॥ २०५ ॥
 अद्य कृतार्थी दिवसो व्याधवधू रूपयौवनोन्मत्ता ।
 सौभाग्यं धनुस्त्रिखनच्छलेन रथासु विष्कुरति ॥ २०६ ॥
 अहो क्षिप्यते मण्डलीमासतेन गेहाङ्गणाध्याधवध्वाः ।
 सौभाग्यध्वजपताकेव धनुरजस्त्रकूपङ्क्तिः ॥ २०७ ॥
 यथा यथा वर्धते सानौ तथा तथा क्षीयन्ते पञ्चवस्तूनि ।
 मथं पतिः कोदण्डं पक्षियुवानः सपत्न्यः ॥ २०८ ॥

जह जह वडुन्ति थणा वियसइ मयणो मवसहा दिट्ठी ।
 तह तह वाहजुवाणो दियहे दियहे धणुसिहइ ॥ २०८ ॥
 जह जह न चडइ चावो उम्भिसइ करह पसिणाहम् ।
 तह तह सुणहा विप्फुल्लगण्डविवरम्भुहो हसइ ॥ २१० ॥
 दिस्सं थणाण अग्घं करिणीजूहेण वाहवज्जयाए ।
 रण्डत्तणं न पत्तं हे सुन्दरि तुह पसाएणं ॥ २११ ॥
 सिहिपेक्कणावयंसा वज्जया वाहस गव्विरौ भमइ ।
 गयमुत्तागहियपसाहणाण मज्जे सवत्तीणं ॥ २१२ ॥
 वाणियय हत्थिदन्ता कत्तो अन्हाण वग्घकित्तीओ ।
 उत्तुङ्गथोरयणवट्टमात्तसा जं वट्ठ सुवइ ॥ २१३ ॥
 वग्घाण नहा मीहाण केसरा मोत्तिया गदन्दाणं ।
 कत्तो वाणिय अहं मयत्तपपरिगहो न त्थि ॥ २१४ ॥

हरिणवज्जा

हरिणा जाणन्ति गुणा रस्से वमिज्जण गेयमाहय्यं ।
 ताणं चिय न त्थि धणं जौयं वाहस अय्यन्ति ॥ २१५ ॥
 अन्हाण तिण्णुरभोयणाण न ऊ किं पि संचियं दविणं ।
 मज्ज मंसपिण्डतुट्ठो जइ वच्चइ ता अहं धम्मो ॥ २१६ ॥
 एक्केण वि सरउ सरेण वाह किं बीयएण गहिण ।
 एक्कं पि वसइ जौयं हयास दोहिं पि य सरीरे ॥ २१७ ॥
 सरसस्त्रिएण भणियं कन्धं धुण्णिज्जण जुलहरिणेण ।
 गिज्जउ पुणो वि गिज्जउ जाव य कण्ठट्ठिओ जीवो ॥ २१८ ॥

यथा यथा वर्धते स्तनौ विकसति मदनः समन्मथा दृष्टिः ।
 तथा तथा व्याधयुवा दिवसे दिवसे धनुरस्त्रिखति ॥ २०८ ॥
 यथा यथा न चटति चापो भ्रशते करात्पक्षिनाथस्य ।
 तथा तथा स्तुषा विस्फलद्रण्डविपराङ्मुखी हसति ॥ २१० ॥
 दत्तं स्तनयोरर्घं करिणीयुथेन व्याधवध्वाः ।
 रण्डत्वं न प्राप्तं हे सुन्दरि तव प्रसादेन ॥ २११ ॥
 शिखिपिच्छावतंसा वधूर्याधस्य गर्वमती भ्राम्यति ।
 गजमुक्तागृहीतप्रसाधनानां मध्ये सपत्नीनां ॥ २१२ ॥
 वाणिजक हस्तिदन्ताः कुतोऽस्माकं व्याप्रकृत्यः ।
 उत्तुङ्गपृथुस्तनपृष्ठसालसा यदधूः स्त्रिपिति ॥ २१३ ॥
 व्याघ्राणां नखाः सिंहानां केसरा मौक्तिकानि गजेन्द्राणां ।
 कुतो वाणिज्यास्माकं मृगचर्मपरिग्रहो नास्ति ॥ २१४ ॥

हरिणपद्धतिः

हरिणा जानन्ति गुणानरण्य उषित्वा गेयमाहात्म्यं ।
 तेषामेव नास्ति धनं जीवं व्याधस्यार्पयन्ति ॥ २१५ ॥
 अस्माकं दण्डाङ्कुरभोजनानां न खलु किमपि संचितं द्रविणं ।
 मम मांसपिण्डतुष्टो यदि व्रजति तदाहं धन्यः ॥ २१६ ॥
 एकेनापि पूर्यतां शरेण व्याध किं द्वितौथेन गृहीतेन ।
 एकमपि वसति जीवं हताश दयोरपि च शरौरे ॥ २१७ ॥
 शरश्रित्येन भणितं स्तब्धं धूत्वा जीर्णहरिणा ।
 गीयतां पुनर्गीयतां यावच्च कण्ठस्थितो जीवः ॥ २१८ ॥

घाएण मग्गो सद्देण मई चोज्जेण वाहवज्जया वि ।

अवठम्भिज्जण धणुहं वाहेण वि मुक्किया पाणा ॥ २१८ ॥

करहवज्जा

कङ्केल्लिपल्लवो वेल्लमणहरे जइ वि नन्दणे चरइ ।

करहस्स तह वि मइवल्लमियाइ वियए खडुक्कन्ति ॥ २२० ॥

ते गिरिभिहरा ते पौलुपल्लवा ते करौरकसरक्का ।

लब्भन्ति करह मइवल्लमियाइ कत्तो वणेत्यस्मि ॥ २२१ ॥

पुणरुत्तपसारियदीहकन्धरो करह किं पल्लोएसि ।

कत्तो लब्भन्ति मइत्यल्लौउ दिव्से पराउत्ते ॥ २२२ ॥

दीउण्हपउरनौसाससोसियासेसपौलुसयसिहरे ।

कवलं पि न गेण्हसि करह मुद्ध किं चस्सियमउव्वं ॥ २२३ ॥

उल्लयकन्धर मा जूर करह ता धरसु किंचि चरिज्जण ।

तुह जोग्गा अक्कमइत्यल्लौउ तुज्जा तरु कत्तो ॥ २२४ ॥

जं जीहाउ विल्लगं किंचि वरं मामि तस्स तं दिट्ठं ।

युक्केइ चस्सिउं वण—मयाइ करहो धुयग्गौवो ॥ २२५ ॥

अजेहिं पि न पत्ता पत्तलकरहेहि करह सा वेल्ली ।

को एसो तुज्झ गहो जं चिन्तसि विज्झसिहराई ॥ २२६ ॥

मालइवज्जा

तह तुह विरहे मालइ महिमण्डलवन्दणिज्जमयरन्दे ।

परिस्त्रीणं भमरउलं जइ जायं मसयवन्दं व ॥ २२७ ॥

घातेन मृगो शब्देन मृग्याश्चर्येण व्याधवधूरपि ।

अवष्टभ्य धनुर्याधेनापि मुक्ताः प्राणाः ॥ २१८ ॥

करभपद्धतिः

कङ्क्षेपिपल्लवो बिल्वमनोहरे यद्यपि नन्दने चरति ।

करभस्य तथापि महविलसितानि हृदय आविर्भवन्ति ॥ २२० ॥

तानि गिरिशिखराणि ते पिल्लपल्लवास्ते करौरकुशलाः ।

लभ्यन्ते करभ महविलसितानि कुतो वनेऽत्र ॥ २२१ ॥

पुनरुक्तप्रसारितदौर्घकन्धरः करभ किं प्रलोकयसि ।

कुतो लभ्यन्ते महस्यल्यो दैवे पराङ्मुखे ॥ २२२ ॥

दौर्घाणप्रचुरनिःश्वासशोषिताशेषपौलुशतशिखरे ।

कवल्लमपि न गृह्णामि करभ सुगन्ध किमास्वादितमपूर्वं ॥ २२३ ॥

उन्नतकन्धर मा खिद्यस्व करभ तस्माद्भ्रूस्व किञ्चिच्चरित्वा ।

तव योग्या अर्कमहस्यल्यस्तुङ्गास्तरवः कुतः ॥ २२४ ॥

यच्चिह्नायां विलग्नं किञ्चिद्वरं मामि तस्य तदृष्टं ।

यूत्करोत्यास्वादयितु वनशतानि करभो धुतधीवः ॥ २२५ ॥

अन्यैरपि न प्राप्ता लक्षकरभैः करभ सा वल्ली ।

क एष तव ग्रहो यच्चिन्तयसि विन्ध्यशिखराणि ॥ २२६ ॥

मालतीपद्धतिः

तथा तव विरहे मालति महीमण्डलवन्दनीयमकरन्दे ।

परिचीणं भ्रमरकुलं यथा जातं मशकवृन्दमिव ॥ २२७ ॥

वकुसु मालदकल्लिए निभरमयरन्दपरिमलुगारे ।
 सुच्चन्तु कण्ठया सेसकुसुमसेवाकिलेसस्स ॥ २१८ ॥
 वियमन्तु नाम गन्धुद्धुराउ सेसाउ कुसुमजार्दन्त्रो ।
 इन्दिन्दिरस्स रणरणयकारणं मालद चेव ॥ २१९ ॥
 मडहं मालदकल्लियं मज्जयर दट्ठूण किं पराज्जत्तो ।
 एत्तो पसरद भुवणन्तराद गन्धो वियमन्तो ॥ २२० ॥
 मज्जल्लियाउ किं तुह इमीउ किं वा दलेहि तल्लिणेहिं ।
 आमोए मज्जयर मालदूउ जाणिहिंसि माहण्यं ॥ २२१ ॥
 तह वासियं वणं मालदूउ कुसुमेहि निभरं सरए ।
 जह इत्य तत्य कत्यवि भमरा दुक्खेहि लल्लन्ते ॥ २२२ ॥
 का समसौसी सह मालदूउ सेसाण कुसुमजार्दणं ।
 जस्स वि गन्धविल्लित्ता भसला भसलेहि पिप्पल्लि ॥ २२३ ॥
 कल्लियामिसेण उक्खेवि अज्जुल्लिं मालदूउ महमहियं ।
 धरज्ज जु धरणसमत्यो मह एत्तो मज्जयरजुवाणो ॥ २२४ ॥
 पक्खुक्खेवं नहसूदखण्डणं भमरभरसमुव्वहणं ।
 उय सहइ थरहरन्तौ वि दुव्वला मालद चेव ॥ २२५ ॥

इन्दिन्दिरवज्जा ।

इन्दिन्दिर कण्ठय भसल भमर भमिन्त्रो सि काणणं सयलं ।
 मालदरिसं कुसुमं जइ दिट्ठं किं न ता भणसि ॥ २२६ ॥
 कत्य वि दणं न गन्धं कत्य वि गन्धो न पउरमयरन्दो ।
 एककुसुमन्नि मज्जयर वे तिन्नि गुणा न लल्लन्ति ॥ २२७ ॥

वर्धस्व मालतीकलिके निर्भरमकरन्दपरिमलोद्गारे ।
 सुञ्चन्तु षट्पदाः शेषकुसुमसेवाक्तेशात् ॥ २२८ ॥
 विकसन्तु नाम गन्धोद्भूराः शेषाः कुसुमजातयः ।
 इन्दिन्दिरस्य रणरणककारणं मालत्येव ॥ २२९ ॥
 लज्जितौ मालतीकलिकां मधुकर दृष्ट्वा किं पराङ्मुखः ।
 इतः प्रसरति भुवनान्तराणि गन्धो विजृम्भमाणः ॥ २३० ॥
 लघुतया किं तवैतस्याः किं पत्रैस्तलिनैः ।
 आमोदे मधुकर मालत्या ज्ञाम्यसि माहात्म्यं ॥ २३१ ॥
 तथा वासितं वनं मालत्याः कुसुमैर्निर्भरं शरदि ।
 यथात्र तत्र कुत्रापि भ्रमरा दुःखैर्लक्ष्यन्ते ॥ २३२ ॥
 का प्रतिस्पर्धा सह मालत्या शेषाणां कुसुमजातीनां ।
 यस्यापि गन्धविलिप्ता भ्रमरा भ्रमरैः पीयन्ते ॥ २३३ ॥
 कलिकामिषेणोर्ध्वीकृत्याङ्गुलिं मालत्या कथितं ।
 धारयत यो धरणसमर्थो माम् प्रत्यागच्छन्तं मधुकरयुवानं ॥ २३४ ॥
 पक्षोत्क्षेपं नखसूचिखण्डनं भ्रमरभरममुदहनं ।
 पश्य सहते कम्पमानापि दुर्बला मालत्येव ॥ २३५ ॥

इन्दिन्दिरपद्धतिः ।

इन्दिन्दिर षट्पद भसल भ्रमर भ्रान्तोऽसि काननं सकलं ।
 मालतीसदृशं कुसुमं यदि दृष्टं किं न तदा भणसि ॥ २३६ ॥
 कुत्रापि दलं न गन्धः कुत्रापि गन्धो न प्रचुरमकरन्दः ।
 एककुसुमे मधुकर द्वौ त्रयो गुणा न लभ्यन्त ॥ २३७ ॥

एकं मङ्गयरक्षियं तं चित्तं पुण मालदेष्टुं पठिहृदं ।
 खेसां फलन्तु फलन्तु पायवा को निवारैः ॥ २३८ ॥
 मालदेष्टुं पुणो वि मालदेष्टुं मालदेष्टुं मालदेष्टुं जयन्तो ।
 उम्बिगो भमदेष्टुं हिण्डन्तो मयल्लवणरादेष्टुं ॥ २३९ ॥
 रुणरुणदेष्टुं वेष्टुं पक्खउडं धुणदेष्टुं खिवदेष्टुं अङ्गादेष्टुं ।
 मालदेष्टुं कलियाविरहेष्टुं पञ्चावत्यं गम्भो भमरो ॥ २४० ॥
 मालदेष्टुं विरहेष्टुं रे तरुणभसल मा इवसु निभरुक्खण्डं ।
 वल्लहविश्रोयदुक्खं मरणेण विणा न वीमरदेष्टुं ॥ २४१ ॥
 जाव न वियसेष्टुं सरसा वरदेष्टुं न ईसं पि मालदेष्टुं कलिया ।
 अविणोयमङ्गयरेहिं ताव च्छिय पाउमारुद्धा ॥ २४२ ॥
 वियसन्तमरसतामरसभसल वियसेष्टुं मालदेष्टुं जाव ।
 ता जत्थ व तत्थ व जह व तह व दियहा गमिज्जन्ति ॥ २४३ ॥
 कप्पय गमेसु कालं वासवकुसुमादेष्टुं ताव मा सुयसु ।
 मल्ल जियन्तो पेक्खसि पउरा रिद्धी वसन्तसु ॥ २४४ ॥
 मा इन्दिन्दिर तुङ्गसु पङ्कयदलनिलय मालदेष्टुं विरहेष्टुं ।
 तुम्बिणिकुसुमादेष्टुं न मं—पडन्ति दिव्हे पराज्जन्ते ॥ २४५ ॥
 इयरकुसुमेसु मङ्गयर दे वन्ध रदं विमुञ्च रणरणयं ।
 झायन्तो च्छिय मरिहिसि कत्तो ते मालदेष्टुं सरण ॥ २४६ ॥
 भमरो भमरो न्ति गुणोज्झिण्हि कुसुमेहि लादन्तो दोसो ।
 लहिकण मालदेष्टुं पुण सो निउणो भमउ जइ भमदेष्टुं ॥ २४७ ॥
 कुन्दलधामउलपरिद्धिण भरिजण मालदेष्टुं विलासं ।
 तह नीससियं इन्दिन्दिरेण जह सा वि पक्खलिया ॥ २४८ ॥

एकं मधुकरहृदयं तदेव पुनर्माञ्जत्या प्रतिबद्धं ।
 शेषाः फुल्लन्तु फलन्तु पादपाः को निवारयति ॥ २३८ ॥
 माञ्जति पुनरपि माञ्जति हा माञ्जति माञ्जतीति जल्पन् ।
 उद्दिश्यो भ्रमत्यलिर्हिण्डमानः सकलवनराजीः ॥ २३९ ॥
 हणहणायते वल्लति वेल्लति पल्लपुटं धुनोति क्षिपत्यङ्गानि ।
 माञ्जतीकलिकाविरहे पञ्चावस्थां गतो भ्रमरः ॥ २४० ॥
 माञ्जतीविरहे रे तरुणभ्रमर मा रोदौर्निर्भरोत्कण्ठं ।
 वल्लभविद्योगदुःखं मरणेन विना न विमर्शते ॥ २४१ ॥
 यावन्न विकसति सरसा वृणोति नेषदपि माञ्जतीकलिका ।
 अविनीतमधुरैस्तावदेव पातुमारब्धा ॥ २४२ ॥
 विकसत्सरसतामरसभ्रमर विकसति माञ्जती यावत् ।
 तावच्च वा तत्र वा यथा वा तथा वा दिवसा नौयन्ते ॥ २४३ ॥
 षट्पद गमयस्व कालं वासवकुसुमानि तावन्मा सुञ्च ।
 मन्ये जीवन् पश्यसि प्रचुरद्वीर्वसन्तस्य ॥ २४४ ॥
 मेन्दिन्दिर भ्राम्य पङ्कजदलनिलय माञ्जतीविरहे ।
 तुम्बिनौकुसुमानि न संपतन्ति दैवे पराङ्मुखे ॥ २४५ ॥
 इतरकुसुमेषु मधुकर हे बन्ध रतिं विमुञ्च रणरणकं ।
 ध्यादन्नेव मरिष्यसि कुतस्ते माञ्जती शरदि ॥ २४६ ॥
 भ्रमरो भ्रमर इति गुणोन्मितैः कुसुमैरारोपितो दोषः ।
 लब्धा माञ्जती पुनः स निपुणो भ्रमतु यदि भ्रमति ॥ २४७ ॥
 कुन्दलतामुकुलपरिस्थितेन स्रज्वा माञ्जतीविलासं ।
 तथा निःश्रसितमिन्दिन्दिरेण यथा सापि प्रज्वलिता ॥ २४८ ॥

वोसद्वबहलपरिमल—केयदमयरन्दवासियङ्गस्त ।

हियदच्छियपियलभा चिरा सया कस जायन्ति ॥ २४८ ॥

वियलियदलं पि गन्धोज्झयं पि विरसं पि मालद्विडवं ।

भमलेहि नेय मुक्कं पढमरसं संभरन्तेहिं ॥ २५० ॥

ढङ्खरसेसो वि ङ मङ्गयरेहि मुक्को न मालद्विडवो ।

दरवियसियकलियामोयबहलिमं संभरन्तेहिं ॥ २५१ ॥

निविडदलसंठियं पि ङ कलियं वियसाविज्जण सविसेमं ।

जे पढमं तौष्ठ रसं पियन्ति ते कप्पया केया ॥ २५२ ॥

सुरतरुविवेसवज्जा ।

वसिज्जण सगलोए गन्धं गहिज्जण पारिजायस्त ।

रे भसल किं न लज्जसि चुम्बन्तो दयरकुसुमादं ॥ २५३ ॥

कत्तो लवङ्गकलिया इच्छं पूरेद केयभसलस्त ।

अमरतरुमञ्जरिरसेण जस्त आणन्दियं हिययं ॥ २५४ ॥

भमर भमन्तेण तए अण्येवणगहणकाणणुद्देसं ।

दिट्ठो सुओ य कत्थ वि सरिसतरु पारिजायस्त ॥ २५५ ॥

अमरतरुकुसुममञ्जरी वाउहया मङ्गयरेण जं रसिया ।

तल्लद्वरसेण कओ संकप्पो सेसकुसुमाणं ॥ २५६ ॥

हंसवज्जा ।

हंसो सि महासरमण्डणो सि धवल्लो सि धवल किं तुज्झ ।

खलवायसाण मज्जे ता हंसय कत्थ पडिओ सि ॥ २५७ ॥

विकसितवहलपरिमलकेतकीमकरन्दवासिताङ्गस्य ।
 हृदयेष्टप्रियलम्बाश्विराः सदा कस्य जायन्ते ॥ २४८ ॥
 विगलितदलमपि गन्धोज्झितमपि विरसमपि मालतीविटपं ।
 भ्रमरैर्नैव मुक्तं प्रथमसरं संस्मरद्भिः ॥ २५० ॥
 ध्वाङ्गरसैषोऽपि खलु मधुकरैर्मुक्तो न मालतीविटपः ।
 दरविकसितकलिकामोदबाहुल्यं संस्मरद्भिः ॥ २५१ ॥
 निविडदलसंस्थितामपि खलु कलिकां विकास्य सविशेषं ।
 ये प्रथमं तस्या रसं पिबन्ति ते षट्पदाश्लेकाः ॥ २५२ ॥

सुरतरुविवेकपद्धतिः ।

उषित्वा स्वर्गलोके गन्धं गृहीत्वा पारिजातस्य ।
 रे भ्रमर किं न लज्जसे चुम्बनितरकुसुमानि ॥ २५३ ॥
 कुतो लवङ्गकलिकेच्छां पूरयति द्वेकभ्रमरस्य ।
 अमरतरुमञ्जरौरसेन यस्यानन्दितं हृदयं ॥ २५४ ॥
 भ्रमर भ्राम्यता त्वयानेकवनगहनकाननोद्देशं ।
 दृष्टः श्रुतश्च कुचापि सदृक्षतरुः पारिजातस्य ॥ २५५ ॥
 अमरतरुकुसुममञ्जरौ वायुहता मधुकरेण यद्रसिता ।
 तल्लभरसेन कृतः संकल्पः शेषकुसुमानां ॥ २५६ ॥

हंसपद्धतिः ।

हंसोऽसि महासरमण्डनमसि धवलोऽसि धवल किं तव ।
 खलवायसानां मध्ये तस्माद्द्वंस कुतः पतितोऽसि ॥ २५७ ॥

હંસો મસાણમજ્જે કાઓ જદ વસદ પહ્લયવણમ્મિ ।
 તહ વિ ઝ હંસો હંસો કાઓ કાઓ સ્વિય વરાઓ ॥ ૨૫૮ ॥
 અહિણવવણવજ્જલિયા સવિત્થરા જદ વિ પાઉમવસેણ ।
 તહ વિ ઝ કિં સેવિજ્જદ વાહલિયા રાયહંસેહિં ॥ ૨૫૯ ॥
 બે વિ સપસ્સા તહ બે વિ ધવલયા બે વિ સરવરનિવાસા ।
 તહ વિ ઝ હંમબયાણં જાણિજ્જદ અનરં ગરુયં ॥ ૨૬૦ ॥
 નવનલિણમુણાજ્જલોલમાલિયં હંમ માણમં મોત્તં ।
 જ્ઞાપ્પા કહ ન મૂઓ સેવન્તો ગામવાહલિયં ॥ ૨૬૧ ॥
 એક્કેણ ય પાસપરિટ્ઠિણ હંસેણ હોદ જા સોહા ।
 તં સરવરો ન પાવદ બહ્મણહિ વિ ઠેહ્મસત્થેહિં ॥ ૨૬૨ ॥
 માણસસરરહિયાણં જહ ન સુહં હોદ રાયહંસાણં ।
 તહ તસ્સ વિ તેહિ વિણા તીરુચ્છન્ના ન સોહન્તિં ॥ ૨૬૩ ॥

ચન્દવજ્જા ।

સઘ્વાયરેણ રચ્છહ તં પુરિસં જત્ય જયસિરો વસદ ।
 અત્યમિય ચન્દવિમે તારાહિ ન કીરણ ઝોણ્ણા ॥ ૨૬૪ ॥
 જહ જહ વહુદ સસી તહ તહ ઓ પેચ્છ ઘેણ્ણદ મણ્ણ ।
 વયણિજ્જવજ્જિયાઓ કસ્સ વિ જદ ઝન્તિ રિહ્ધીઓ ॥ ૨૬૫ ॥
 જદ ચન્દો કિં બહ્મતારણહિ બહ્મણહિ કિં ચ તેણ વિણા ।
 જસ્સ પયાસો છોણ ધવલેદ મહામહીવટ્ટં ॥ ૨૬૬ ॥
 ચન્દસ્સ યઓ ન ઝ તારયાણ રિહ્ધી વિ તસ્સ ન ઝ તાણં ।
 ગહયાણ ચહ્મણપહ્મણં રયરા હ્મણ નિષ્સ પહ્મિયા ય ॥ ૨૬૭ ॥

हंसः श्मशानमध्ये काको यदि वसति पङ्कजवने ।
 तथापि खलु हंसो हंसः काकः काक एव वराकः ॥ १५८ ॥
 अभिनवघनोच्छलिता सविस्तरा यद्यपि प्रावृष्ट्येन ।
 तथापि खलु किं सेव्यते वृद्धनदी राजहंसैः ॥ १५९ ॥
 दावपि सपत्नौ तथा दावपि धवलौ दावपि सरोवरनिवासौ ।
 तथापि खलु हंसवकयोर्जायतेऽन्तरं गुरुकं ॥ १६० ॥
 नवनखिनमृणालोलोलमालितं हंस मानसं मुक्ता ।
 लज्जया कथं न मृतः सेवमानो ग्रामवृद्धनदी ॥ १६१ ॥
 एकेन च पार्श्वपरिस्थितेन हंसेन भवति या शोभा ।
 तां सरोवरों न प्राप्नोति बह्वभिरपि ढेङ्कसार्यैः ॥ १६२ ॥
 मानससरोरहितानां यथा न सुखं भवति राजहंसैः ।
 तथा तस्यापि तैर्विना तीरसङ्गा न शोभन्ते ॥ १६३ ॥

चन्द्रपद्धतिः ।

सर्वादरेण रक्षत तं पुरुषं यच्च जयश्रीर्वसति ।
 अस्तमिते चन्द्रबिम्बे ताराभिर्न क्रियते ज्योत्स्ना ॥ १६४ ॥
 यथा यथा वर्धते शशी तथा तथाहो पश्य गृह्यते मृगेण (मदेन)
 वचनौघवर्जिताः कस्यापि यदि भवन्त्यद्भुतः ॥ १६५ ॥
 यदि चन्द्रः किं बह्वतारकैर्बहुभिः किं च तेन विना ।
 यस्य प्रकाशो लोके धवलयति महामहौष्ठं ॥ १६६ ॥
 चन्द्रस्य क्षयो न खलु तारकाणामृद्धिरपि तस्य न खलु तेषां ।
 गुरुकाणां घटनपतनमितरे पुनः नित्यं पतिता एव ॥ १६७ ॥

रयणायरमि जमो हरमिरतिलओ सहीयरा लच्छी ।
 विहडियकलाकलावो दसिया वि समीहए चन्दो ॥ २६८ ॥
 हरमिरसरणमि गओ लुक्कन्तो तह जडाण मज्झमि ।
 तह वि गिलिज्जइ चन्दो विहिविहियं को निवारेइ ॥ २६९ ॥

छद्मसंवज्ज ।

नयरं न होइ अट्टालएहि पायारतुङ्गमिहरेहिं ।
 गामो वि होइ नयरं जत्य कइलो जणो वसइ ॥ २७० ॥
 निवसन्ति जत्य केया ललियस्करकब्बबन्धणे कुसला ।
 जाणन्ति वड्ढभणियं सुन्दरि नयरं न सो गामो ॥ २७१ ॥
 जो जम्पिऊण जाणइ जम्पियमत्तं च जाणए अत्थं ।
 देसो तेण पवित्तो अच्छउ नयरं वसन्तेण ॥ २७२ ॥
 गुरुविहवल्लङ्घिया अवि आवइ पत्ता वि आउरमणा वि ।
 भिविणन्तरे वि केया नियकज्जं नेय सिढिलन्ति ॥ २७३ ॥
 अन्नं धरन्ति हियए अन्नं वायाए कौरए अन्नं ।
 केयाण पत्थिवाण य खलाण मग्गो चिय अउब्बो ॥ २७४ ॥
 केयाण जेहि कज्जं न ऊ होसइ जेहि जमलखो वि ।
 देहिं पि तेहि सरिसं-सरिस चिय ऊन्ति उल्लावा ॥ २७५ ॥
 सभावावाहिरेहिं तह कह वि-पियस्करेहि जम्पन्ति ।
 जह बन्धव त्ति कलिउं छोए सीसेहि वुझन्ति ॥ २७६ ॥
 दिट्ठौतुल्लाए भुवणं तुलन्ति जे वित्तचेलए निहियं ।
 को ताण केयवाणिज्जयाण भण खण्डणं कुणइ ॥ २७७ ॥

संस्कृतश्रुत्या ।

रत्नाकरे जम्भ हरशिरस्तिलकः सहोदरा लक्ष्मीः ।

विघटितकलाकलापो दशमपि समीहते चन्द्रः ॥ २६८ ॥

हरशिरःशरणे गतो निलयस्तथा जटानां मध्ये ।

तथापि गिह्यते चन्द्रो विधिविहितं को निवारयति ॥ २६९ ॥

विदग्धपद्धतिः ।

नगरं न भवत्यट्टालिकाभिः प्राकारतुङ्गशिखरैः ।

ग्रामोऽपि भवति नगरं यत्र विदग्धो जनो वसति ॥ २७० ॥

निवसन्ति यत्र क्लृप्ता ललिताक्षरकाव्यबन्धने कुशलाः ।

जानन्ति वक्रभणितं सुन्दरि नगरं न स ग्रामः ॥ २७१ ॥

यो जल्पितुं जानाति जल्पितमात्रं च जानात्यर्थं ।

देशस्तेन पवित्र आस्तां नगरं वसता ॥ २७२ ॥

गुरुविभवलङ्घिता अप्यापदं प्राप्ता अप्यातुरमनसोऽपि ।

स्वप्नान्तरेऽपि क्लृप्ता निजकार्यं नैव शिथिलयन्ति ॥ २७३ ॥

अन्यद्वरन्ति हृदयेऽन्यद्वाचि क्रियतेऽन्यत् ।

क्लृप्तानां पार्थिवानां च खल्लानां मार्ग एवापूर्वः ॥ २७४ ॥

क्लृप्तानां यैः कार्यं न खलु भविष्यति यैर्जन्मलक्ष्येऽपि ।

दयोरपि तयोः सदृशंसदृशा एव भवन्त्युत्सापाः ॥ २७५ ॥

सद्भाववह्निर्भूतैस्तथा कथमपि प्रियाक्षरैर्जल्पन्ति ।

यथा बान्धवा इति कलिला लोके शिरोभिहृद्यन्ते ॥ २७६ ॥

दृष्टतुल्यथा भुवनं तुल्यन्ति ये चिन्ततुल्यपात्रे निहितं ।

कक्षेषां क्लृप्तवणिजां भण खण्डनं करोति ॥ २७७ ॥

तं न त्थि तं न ह्यं न ऊ होसइ अं च तिऊयणे सयले ।
 तं विहिणा वि न विहियं अं न ऊ नायं कइसेहिं ॥ २७८ ॥
 अइ पढमदिणे तइ पच्छिमस्मि फइसाइ नेथ जम्पन्ति ।
 अब्बो महाणभावा विरज्जमाणा वि दुल्लखा ॥ २७९ ॥
 बड्ढकूडकवडभरिथाण पुत्ति केयाण जो पिडे पडइ ।
 सो सुओ सुअमणो मिविणे वि न पावए सुखं ॥ २८० ॥
 अइ कहवि ताण कप्पलयाण तणुयङ्गि गोयरे पडसि ।
 ता थोरवसइदाहेक्कमण्डिया दुक्करं जियसि ॥ २८१ ॥
 मा पुत्ति वड्ढवड्ढं जम्पसु पुरओ कइल्ललोयाणं हियए ।
 अं च निहितं तं पि हयासा सुणन्ति सबुद्धीए ॥ २८२ ॥
 लौलावलोयणेण वि सुणन्ति जे पुत्ति हिययपरमत्थं ।
 ते कारिमउवयारेहि कह नु केया कलिज्जन्ति ॥ २८३ ॥
 सहसन्ति अं न दिट्ठो सरलसहावेहि अं न आलत्तो ।
 उवयारो अं न कओ तं चिय कलियं कइसेहिं ॥ २८४ ॥

पञ्चमवज्जा ।

कण्ठबन्तरंनिग्गथ — दरघोलिरघुरऊरन्तड्ढकारं ।
 खलिरखारं पि मारइ पन्थिय मा पञ्चमं सुणसु ॥ २८५ ॥
 घोसन्ततारवखुल्लेण वरतरुणिकंसलग्गेण ।
 लोयणजुयलेण व पञ्चमेण भण को न संतविओ ॥ २८६ ॥
 अओ वि गामराया गिज्जन्ता देन्ति सयलसोखाइं ।
 एयस्स पुणो हयपञ्चमस्स अओ समक्कारो ॥ २८७ ॥

तन्नास्ति तन्न भूतं न खलु भविष्यति यच्च त्रिभुवने सकले ।
तद्विधिनापि न विहितं यन्न खलु ज्ञातं विदग्धैः ॥ २७८ ॥
यथा प्रथमदिने तथा पश्चिमे परुषाणि नैव जल्पन्ति ।
अहो महानुभावा विरज्यमाना अपि दुर्लभ्याः ॥ २७९ ॥
वज्रकूटकपटभृतानां पुत्रि क्वेकानां यः पिण्डे पतति ।
स शून्यः शून्यमनाः स्वप्नेऽपि न प्राप्नोति सुखं ॥ २८० ॥
यदि कथमपि तेषां षट्प्रज्ञानां तन्वङ्गि गोचरे पतसि ।
तदोत्कृष्टवृषभदाहैकमण्डिता दुष्करं जीवसि ॥ २८१ ॥
मा पुत्रि वक्रवक्रं जल्प पुरतश्चेकलोकानां हृदये ।
यच्च निहितं तदपि हताशा जानन्ति स्वबुद्ध्या ॥ २८२ ॥
लीलावसोकनेनापि जानन्ति ये पुत्रि हृदयपरमार्थं ।
ते क्वचिमोपकारैः कथं नु क्वेकाश्चल्यन्ते ॥ २८३ ॥
सहसा यन्न दृष्टः सरलस्वभावेन यन्नालपितः ।
उपकारो यन्न हतस्तदेव कलितं क्वेकैः ॥ २८४ ॥

पञ्चमपद्धतिः ।

कण्ठाभ्यन्तरनिर्गतदरघूर्णमानघुरुघुरायमानजङ्गारं ।
स्खलिताक्षरमपि मारयति पथिक मा पञ्चमं आवीः ॥ २८५ ॥
घूर्णमानतारवर्णोज्ज्वलेन वरतरुणीकर्णशग्नेन ।
लोचनयुगलेनेव पञ्चमेन भण को न संतापितः ॥ २८६ ॥
अन्येऽपि यामरागा गीयमाना ददति सकलसौख्यानि ।
एतस्य पुनो हतपञ्चमस्यान्यश्चमत्कारः ॥ २८७ ॥

अप्यणकज्जेण वि दीहरच्छि थोरथरदीहरणरणाया ।
 पञ्चमसरपसरुगारगभिणा एन्ति नौसासा ॥ २८८ ॥
 तं वञ्चिओ सि पिययम तीए वाहोहसंवलिज्जन्ता ।
 न सुया नौसांसखल्लन्तमन्थरा पञ्चमतरङ्गा ॥ २८९ ॥
 सुमद पञ्चमगेयं पुज्जिज्जद वसहवाहणो देवो ।
 हियदच्छिओ रमिज्जद मंसारे इत्तियं सारं ॥ २९० ॥

नयणवज्जा ।

नयणाद् समाणियपत्तलाद् परपुरिमजीवहरणाद् ।
 असियसियाद् य मुद्धे खग्गाद् व कं न मारन्ति ॥ २९१ ॥
 जत्तो नेहस्स भरो तत्तो निवडन्ति कसणधवलाद् ।
 चलललयकोडिमोडण — कराद् नयणाद् तरणीणं ॥ २९२ ॥
 सवियारसविभमरहसवसविसट्टन्तमणहहहामा ।
 मयणाडलाण दिट्ठी लल्लिज्जद लल्लमज्जभि ॥ २९३ ॥
 जत्तो विलोलपण्डल — धवलाद् चलन्ति नवर नयणाद् ।
 आयलपूरियसरो तत्तो चिय धावद् अणङ्गो ॥ २९४ ॥
 कस्स न भिन्दद् हिययं अणङ्गसरधोरणि व्य निवडन्ती ।
 बालाए वलियलोयण — फुरन्तमयणालसा दिट्ठी ॥ २९५ ॥
 नयणाद् तुज्ज सुन्दरि विसेण-भरियाद् निरवसेसाद् ।
 एमद् मारेद् जणं अलज्जि किं कज्जलं देहि ॥ २९६ ॥
 ईसीसिदिक्कज्जल — नीलुप्पलसक्कहेहि नयणेहिं ।
 वसहमत्ता बाला मदया इव भमद् उत्तडा ॥ २९७ ॥

आत्मकार्थेणापि दीर्घाच्चि विस्तीर्णतरदीर्घरणकाः ।
 पञ्चमस्वरप्रसरोद्गारगर्भिता आद्यान्ति निःश्वासाः ॥ २८८ ॥
 त्वं वञ्चितोऽसि प्रियतम तस्या बाष्पौघसंवल्लमानाः ।
 न श्रुता निःश्वासस्त्वलक्ष्मण्यराः पञ्चमतरङ्गाः ॥ २८९ ॥
 श्रूयते पञ्चमगेयं पूज्यते वृषभवाहनो देवः ।
 हृदयेऽस्थितो रम्यते संसारैतावत्सारं ॥ २९० ॥

नयनपद्धतिः ।

नयने समानिततीक्ष्णे(०णौ) परपुरुषजीवहरणे(०णौ) ।
 अक्षितक्षिते(०शितौ च सुग्धे खड्गाविव कं न मारयतः ॥ २९१ ॥
 यत्र नेहस्य भरस्तत्र निपतन्ति कृष्णधवलानि ।
 चञ्चलकोटिमोटनकराणि नयनानि तरुणीनां ॥ २९२ ॥
 सविकारसविभ्रमरभसवश्रविकसन्मनोहरोद्दामा ।
 मदनाकुलानां दृष्टिर्लक्ष्यते लक्ष्मणे ॥ २९३ ॥
 यतो विलोचपञ्चलधवलानि चलन्ति नवरं नयनानि ।
 आकर्णपूरितशरस्तत एव धावत्यनङ्गः ॥ २९४ ॥
 कस्य न भिनन्ति हृदयमनङ्गशरधोरणीव निपतन्ती ।
 बालाया वलितलोचनस्फुरन्मदनालसा दृष्टिः ॥ २९५ ॥
 नयने तव सुन्दरि विषेण मृते निरवशेषे ।
 एवमेव मारयतो जनमलक्ष्णे किं कञ्जलं ददासि ॥ २९६ ॥
 ईषदीषहृत्तकञ्जलनीलोत्पलसदृचाभ्यां नयनाभ्यां ।
 मन्मथमत्ता बाला मृगौव भ्रमत्युत्तमा ॥ २९७ ॥

वङ्गेहि पित्रो सरलेहि सज्जणो उज्जुएहि मज्झत्यो
 जायन्निरेहि रिउणो नयणाद चउव्विहा उन्ति ॥ २८८ ॥
 नयणाण पडउ वज्जं अहवा वज्जाउ वट्टिलं किं पि ।
 अमुणियजणे वि दिट्ठे अणुरायं जाइ पावन्ति ॥ २८९ ॥
 धावन्ति तम्भुहं धारिया वि वल्लियाइ तम्भि वल्लमाणे ।
 जणसङ्कुले वि नच्चावियाइ तेण्ह नयणाइ ॥ २९० ॥

थणावज्जा ।

ठड्डा खलो व्व सुयणो व्व संगया नरवइ व्व मण्डलिया ।
 थणया तह दुग्गयचिन्तियं व हियए न मायन्ति ॥ ३०१ ॥
 अमुहा खलो व्व कुडिला मज्झं से किविणदाणमारिक्खा ।
 थणया सप्पुरिसमणोरह व्व हियए न मायन्ति ॥ ३०२ ॥
 तुलओ व्व समा भित्तो व्व संगया उल्लओ व्व अक्खलिया ।
 सुयणो व्व सत्थहावा सहडो व्व समुट्ठिया थणया ॥ ३०३ ॥
 समउत्तुङ्गविमाला उच्चन्थियकणयकलससङ्काभा ।
 कामनिहाणो व्व थणा पुष्पविह्णणाण दुप्पेक्खा ॥ ३०४ ॥
 उत्तुङ्गघणनिरन्तर पक्काइयमाउल्लिङ्गमारिक्खा ।
 मारन्ति वासभूषिय — नहो व्व विज्जुज्जला थणया ॥ ३०५ ॥
 उव्विम्भे थणहारे रेहइ बाक्काण् घोळिरो हारो ।
 हिमगिरिवरसिहराओ खलिओ गङ्गापवाहो व्व ॥ ३०६ ॥
 मगं थिय अलहन्तो हारो पौणस्ययाण थणयाणं ।
 उव्विम्भो भमइ उरे जउणानइकेणपुओ व्व ॥ ३०७ ॥

वक्रैः प्रियः सरलैः सज्जन सज्जुभिर्मध्यस्थः ।

आतामै रिपवो नयनानि चतुर्विधानि भवन्ति ॥ २८ ८ ॥

नयनयोः पततु वज्रमथवा वज्रादधिकं किमपि ।

अज्ञातजनेऽपि दृष्टेऽनुरागं ये प्राप्तुः ॥ २८ ९ ॥

धावतस्तन्मुखं धारितेऽपि वलिते तस्मिन्वलिति ।

जनसंकुलेऽपि नर्तिते तेनास्मत्तयने ॥ २०० ॥

स्तनपङ्क्तिः ।

स्तम्भौ खल इव सुजन इव संगतौ नरपतिरिव मण्डलितौ ।

स्तनौ तथा दुर्गतचिन्तेव हृदये न मातः ॥ २०१ ॥

अमुखौ खल इव कुटिलौ मध्येऽस्याः कृपणदानसदृशौ ।

स्तनौ सत्पुरुषमनोरथा इव हृदये न मातः ॥ २०२ ॥

तुलेव समौ मित्रमिव संगताबुधतमिवास्त्वलितौ ।

सुजन इव सत्त्वभावौ सुभट इव समुत्थितौ स्तनौ ॥ २०३ ॥

समोत्तुङ्गविशालौ दग्धकनककलशमङ्गाशौ ।

कामनिधानमिव स्तनौ पुण्यविहीनानां दुःप्रेक्षौ ॥ २०४ ॥

उत्तुङ्गघननिरुक्तौ पक्षीकृतमातुलिङ्गसदृशौ ।

मारयतो वर्षभूषितनभ इव विद्युदुज्ज्वलौ स्तनौ ॥ २०५ ॥

उल्लटे स्तनभारे राजते बालाया घूर्णमानो हारः ।

हिमगिरिवरशिखरात्खलितो गङ्गाप्रवाह इव ॥ २०६ ॥

मार्गसेवाकृतममानो हारः पीनोन्नतयोः स्तनयोः ।

भीतो भ्रमत्युरसि यमुनानदीफेनपुञ्ज इव । २०७ ॥

अज्ज्ञाप् नौलकश्चय — भरिउव्वरियं विहाइ यणवड्डं ।
 जलभरियजलहरन्तर — दग्गओ चन्दविम्बो व्व ॥ २०८ ॥
 अमया मओ व्व समया ससि व्व हरिकरिसिरो व्व चक्कलया ।
 किविण्णत्थणविमुहा पसयच्छि पओहरा तुज्झ ॥ २०९ ॥
 अब्बो न ऊन्ति यणया मज्झमरीरे सवत्तिणा जाया ।
 आलिङ्गणे वि पत्ते दूरे वि पियं निवारेन्ति ॥ २१० ॥
 यणजुयलं तौप्प निरन्तरं पि दट्ठूण तारिसं पडियं ।
 मा करउ को वि गव्वं एत्थ असारस्सि संसारे ॥ २११ ॥
 कह नाम तौप्प तं तह सहावगग्गओ वि यणहरो पडिओ ।
 अहवा महिक्खाण चिरं द्वियए को नाम संठाइ ॥ २१२ ॥

लावणवज्जा ।

पल्लवियं करयल्लपल्लवेहि पप्फुल्लियं व नयणेहिं ।
 फलियं मिव पीणपओहरेहि अज्ज्ञाप् लावणं ॥ २१३ ॥
 तह चम्पिऊण भरिया विहिणा लावणण तणुयङ्गी ।
 जह से चिउरतरङ्गा अहुल्लिमगो व्व दौसन्ति ॥ २१४ ॥
 अन्नं लउहत्तणयं अन्न चिय कावि बाउल्लयक्काया ।
 सामा सामन्नपया — वड्ढो रेह चिय न सोइ ॥ २१५ ॥
 करचरणगण्डलोयण — बाउल्लयार्जहणमण्डकुद्धरियं ।
 अङ्गेषु अमायन्नं रङ्गोखइ तौप्प लावणं ॥ २१६ ॥
 सामा नियम्भग्गया यणजहणव्वहणमन्दसंचारा ।
 लक्खिअइ मयणनराहिवल्ल संचारिणि कुडि व्व ॥ २१७ ॥

प्रौढयुवत्या नौलकञ्चुकमृतोदरितं विभाति स्तनपट्टं ।

जलभृतजलधरान्तरदरोद्गतं चन्द्रबिम्बमिव ॥ ३०८ ॥

अमृतौ (अमदौ) मृग इव ममदौ (ममृगौ) शशौव हरिकरिश्मि
इव चकलौ ।

हृपणाभ्यर्थनविमुखौ मृगाच्च पयोधरौ तव ॥ ३०९ ॥

अहो न भवतः स्तनौ मध्यशरीरे मपत्यौ जातौ ।

अलिङ्गनेऽपि प्राप्ते दूरेऽपि प्रियं निवारयतः ॥ ३१० ॥

स्तनयुगलं तस्या निरन्तरमपि दृष्ट्वा तादृशं पतितं ।

मा करोतु कोऽपि गर्वमस्मिन्नमारे मंसारे ॥ ३११ ॥

कथं नाम तस्यास्तत्तथा स्वभावगुहरपि स्तनभरः पतितः ।

अथवा महिलानां चिरं हृदये को नाम संतिष्ठति ॥ ३१२ ॥

लावण्यपद्धतिः ।

पल्लवितं करतलपल्लवैः प्रफुल्लितमिव नयनाभ्यां ।

फलितमिव पौनपयोधराभ्यां तरुणा लावण्यं ॥ ३१३ ॥

तथा चर्चिता मृता विधिना लावण्येन तन्वङ्गी ।

यथास्यास्यिकुरतरङ्गा अङ्गुलिमार्गं इव दृश्यन्ते ॥ ३१४ ॥

अन्यल्लङ्घनमन्यैव कापि बाहुलताकाया ।

श्यामा सामान्यप्रजापते रेखैव न भवति ॥ ३१५ ॥

करचरणगण्डलोचनबाहुलताजघनमण्डलोद्भूतं ।

अङ्गेष्वमादितस्ततश्चक्षति तस्या लावण्यं ॥ ३१६ ॥

श्यामा नितम्बगुरुका स्तनजघनोद्दहनमन्दसंचारा ।

लक्ष्यते मदननराधिपस्य संचारिणी कुटीव ॥ ३१७ ॥

सेयच्छलेण पेच्छह तणुए अङ्गस्मि से अमायन्तं ।

लावणं ओसरइ व्व तिवलिसोवाणपत्तीहिं ॥ ३१८ ॥

सुरयवज्जा ।

दट्ठूण तरुणसुरयं विविहपलोद्वन्तकरणमोहिस्सं ।

दीवो वि तगयमणो गयं पि तेत्तं न लखेइ ॥ ३१९ ॥

मम्मममार त्ति भणन्तियाए सुरयस्मि केलिमङ्गामे ।

पासट्ठिओ वि दीवो सहसा हल्लफलो जाओ ॥ ३२० ॥

सुम्भइ वलयाण रवो नेउरमदो वि निम्भरो जाओ ।

कस्स वि धन्नस्स घरे महिला पुरिमत्तणं कुणइ ॥ ३२१ ॥

दट्ठूण रयणिमज्जे बड्ढविहकरणेहि निम्भरं सुरयं ।

ओधुणइ दीवओ विम्भओ व्व पवणाहओ मीसं ॥ ३२२ ॥

दन्तनहक्कथमहिंयं निग्घायपडन्तवल्लयनिग्घोसं ।

वणमौहाण व जुज्झं वुत्तं तं तारिमं सुरयं ॥ ३२३ ॥

ओ सुम्भइ वासहरे विवरीयरयाए पोढमहिलाए ।

चल्लवल्लयकरप्फालण — कणन्तमणिमेहलामदो ॥ ३२४ ॥

न वि तह पढमममागम — सुरयसुहे पाविण वि परिओसो ।

जह बीयदियहमविल्लक्कल्लखिए वयणकमलस्मि ॥ ३२५ ॥

मरहसरमणसमण्यण — कलथल्लिरकणन्तनिज्जयमिक्कारं ।

लभइ कुलवड्सुरए थवक्कओ मयल्लमोक्काणं ॥ ३२६ ॥

झणझणइ कणयडोरो तुट्ठइ हारो गलन्ति रयणाइं ।

पण्डवभडसङ्गामो आढत्तो पोढमहिलाए ॥ ३२७ ॥

खेदच्छलेन प्रेक्षत तनुकेऽङ्गे तस्या अमात् ।

लावण्यमपसरतीव चिवलिसोपानर्पाङ्गभिः ॥ ३१८ ॥

सुरतपद्धतिः ।

दृष्ट्वा तरुणसुरतं विविधप्रवर्तमानकरणशोभायुक्तं ।

दौपोऽपि तद्गतमना गतमपि तैलं न लक्षयति ॥ ३१९ ॥

मरुमरुमारत्ति भणन्त्याः सुरते केलिसङ्ग्रामे ।

पार्श्वस्थितोऽपि दौपः सहसा कम्पनशौलो जातः ॥ ३२० ॥

श्रूयते वल्लयानां रवो नूपुरशब्दोऽपि निर्भरो जातः ।

कस्यापि धन्यस्य गृहे महिला पुरुषायितं करोति ॥ ३२१ ॥

दृष्ट्वा रजनौमध्ये बद्धविधकरणैर्निर्भरं सुरतं ।

अहो धुनोति दौपो विस्मित इव पवनाहतः शिरः ॥ ३२२ ॥

दन्तनखचतमहितं निर्घातपतदलयनिर्घोषं ।

वनमिहयोरिव युद्धं वृत्तं तं तादृशं सुरतं ॥ ३२३ ॥

अहो श्रूयते वामगृहे विपरैतरतायाः प्रौढमहिलायाः ।

चलदलयकरास्फालनकणन्याणिमेखलाशब्दः ॥ ३२४ ॥

नापि तथा प्रथमसमागमसुरतसुखे प्राप्तेऽपि परितोषः ।

यथा द्वितीयदिवसे सविलचलचित्ते वदनकमले ॥ ३२५ ॥

सरभसरमणसमर्पणकलकलशीलकणसिंभृतशौत्कारं ।

लभ्यते कुलवधूसुरते समूहः सकलसौख्यानां ॥ ३२६ ॥

झणझणायते कनककाञ्ची वुध्यति हारो गलान्नि रत्नानि ।

पाण्डवभटसङ्ग्राम आरब्धः प्रौढमहिलायाः ॥ ३२७ ॥

रेहद सुरयवसाणे अद्रुक्खित्तो सणेउरो चलणो ।
जिण्णिऊण कामएवं समुज्झिया धयवडाइ व्व ॥ ३२८

रम्भवज्जा

पेम्भं अणादपरमत्यपयडणं मज्झमहो व्व वज्जभेयं ।
मोहाणुरायजणयं अब्बो किं वन्दिमो निच्चं ॥ ३२९ ॥
अलावणेण उल्लावणेण सङ्गेण कोउहल्लेण ।
मोवाणपएहि व पिय — गुणेहि पेम्भं समारुहद ॥ ३३० ॥
आरम्भो जस्स इमो आसन्नासामसोमियसरौरो ।
परिणामो कह होसद न याणिमो तस्स पेम्भस्स ॥ ३३१ ॥
ढाणं न देइ न करेइ चाडुयं कहद नेय सव्भावं ।
दंसणमेत्तेण वि किं पि माणुमं अमयमारिच्चं ॥ ३३२ ॥
जत्थ न उज्जगरओ जत्थ न ईसा विसूरणं माणं ।
सव्भावचाडुयं जत्थ न त्थि नेहो तहिं न त्थि ॥ ३३३ ॥
दाडिमफलं व पेम्भं एक्के पस्के य होइ सकसायं ।
जाव न बीओ रच्चद ता किं मज्जरत्तणं कुणद ॥ ३३४ ॥
न तहा मारेइ विसं खज्जन्तं पल्लसयं पि कवलेहिं ।
जह चक्खुरायरत्तं मारेइ सविष्ममं पेम्भं ॥ ३३५ ॥
अब्बो जणामि अहं अत्तणहियएण अस्सहिययाइं ।
मा कों वि कह वि रच्चउ दुक्खव्वहणाइ पेम्भाइं ॥ ३३६ ॥
अदिट्ठे रणरणओ दिट्ठे ईसा विडम्बणा नाह ।
होइ न उज्जु व वज्जं पेम्भं जह चच्चु कौरस्स ॥ ३३७ ॥

राजते सुरतावसानेऽर्धात्क्षिप्तः सनूपुरस्वरणः ।

जित्वा कामदेवं ममुज्झिता ध्वजपताकेव ॥ ३२८ ॥

प्रेमपद्धतिः ।

प्रेमानादिपरमार्थप्रकटनं मधुमथन इव बज्रभेदं ।

मोहानुरागजनकमहो किं वन्दामहे नित्यं ॥ ३२९ ॥

आलापनेनोक्तापनेन सङ्गेन कौतूहलेन ।

सोपानपदैरिव प्रियगुणैः प्रेम समारोहति ॥ ३३० ॥

आरम्भो यस्येदृश आसन्नायामशोषितशरौरः ।

परिणामः कथं भविष्यति न जानौमस्तस्य प्रेम्नः ॥ ३३१ ॥

दानं न ददाति न करोति चाटुकं कथयति नैव सङ्गावं ।

दर्शनमात्रेणापि किमपि मानुषममृतमदृशं ॥ ३३२ ॥

यत्र नोज्जागरको यत्र नेर्या विसृरणं मानः ।

सङ्गावचाटुकं यत्र नास्ति स्नेहस्तत्र नास्ति ॥ ३३३ ॥

दाडिमफलमिव प्रेमैकस्मिन्पक्षे भवति सकषायं ।

यावन्न द्वितीयो (बीजो) रज्यते तावत्किं मधुरत्वं करोति ॥ ३३४ ॥

न तथा मारयति विषं खाद्यमानं पलशतमपि कवलैः ।

यथा चक्षूरागरक्तं मारयति सविभ्रमं प्रेम ॥ ३३५ ॥

अहो जानाम्यहमात्महृदयेनान्यहृदयानि ।

मा कोऽपि कथमपि रज्यतु दुःखोदहनानि प्रेमाणि ॥ ३३६ ॥

अदृष्टे रणरणको दृष्ट ईर्या विडम्बना नाथ ।

भवति नर्जु वा वक्रं प्रेम यथा चक्षुः कीरस्य ॥ ३३७ ॥

अहिंहे रणरणओ दिहे ईसा सुहट्टिए माणं ।
 दूरट्टिए वि दुक्कं पिए जणे भण सुहं कत्तो ॥ ३३८ ॥
 ताव चिय होइ सुहं जाव न कौरइ पिओ जणो को वि ।
 पियसङ्गो जेहिं कओ दुक्काण समप्पिओ अप्पा ॥ ३३९ ॥
 दूरं गए वि कयविप्पिए वि अन्नत्य बद्धराए वि ।
 जत्य मणं न नियत्तइ तं पेसं परिचओ सेसो ॥ ३४० ॥
 सो सुवइ सुहं सो दुक्कवज्जिओ सो सुहाण सयखाणौ ।
 वाए मणेण काएण जस्स न ऊ वल्लहो को वि ॥ ३४१ ॥
 उल्लवउ को वि महिमण्डलस्मि जो तेण न त्यि मंण्डिओ ।
 खरपवणचाडुचालिर - दवग्गिमरिसेण पेसोण ॥ ३४२ ॥
 सो को वि न दौसइ मामलङ्गि एयस्मि दडुहयलोए ।
 जस्स समप्पिवि हिययं सुहेण दियहा गमिज्जन्ति ॥ ३४३ ॥
 अब्बो तहिं तहि चिय गयणं भमिज्जण वीसमन्तेण ।
 बोहियवायसेण व हमाविया दडुपेसोण ॥ ३४४ ॥
 जाए माणप्पसरे फिट्ठे नेहे गयस्मि सक्कावे ।
 अन्नत्यणाए पेसं कौरन्तं केरिमं होइ ॥ ३४५ ॥
 अदंसणेण अदंसणेण दिहे अणालवन्तेण ।
 माणेण पवसणेण व पञ्चविहं झिज्जए पेसं ॥ ३४६ ॥
 अदंसणेण बालय सुटु वि नेहाणुबद्धमणमाणं ।
 हत्थउडपाणियाइ व कालेण गल्लन्ति पेसाणि ॥ ३४७ ॥
 पेसस्स विरोहियसंधियस्स पच्चकदिट्ठविलियस्स ।
 उययस्स व तावियसीयलस्स विरसो रसो होइ ॥ ३४८ ॥

अदृष्टे रणरणको दृष्ट ईर्ष्या सुखस्थिते मानः ।
 दूरस्थितेऽपि दुःखं प्रिये जने भण सुखं कुतः ॥ ३३८ ॥
 तावदेव भवति सुखं यावत् क्रियते प्रियो जनः कोऽपि ।
 प्रियसङ्गो यैः कृतो दुःखेभ्यः समर्पित आत्मा ॥ ३३९ ॥
 दूरं गतेऽपि कृतविप्रियेऽप्यन्यत्र बद्धरागेऽपि ।
 यत्र मनो न निवर्तते तत्प्रेम परिचयः शेषः ॥ ३४० ॥
 स स्तपिति सुखं स दुःखवर्जितः स सुखानां शतखानिः ।
 वाचि मनसा कायेन यस्य न खलु वक्त्रभः कोऽपि ॥ ३४१ ॥
 उल्लपतु कोऽपि महीमण्डले यस्मिन् नास्ति मन्दितः ।
 खरपवनचाटुचालनशीलदवाग्निमदृशेन प्रेक्षा ॥ ३४२ ॥
 स कोऽपि न दृश्यते श्यामलाङ्गितस्मिन्दग्धहतलोके ।
 यस्य समर्थ हृदयं सुखेन दिवसा गम्यन्ते ॥ ३४३ ॥
 अहो तत्र तत्रैव गगनं भ्रान्त्वा विश्रमता ।
 प्रवहणवायसेनेव हामिता दग्धप्रेक्षा ॥ ३४४ ॥
 जाते मानप्रसरे भ्रष्टे स्नेहे गते मङ्गाव ।
 अभ्यर्थनया प्रेम क्रियमाणं कौदृग्भवति ॥ ३४५ ॥
 अदर्शनेनातिदर्शनेन दृष्टेऽनालपता ।
 मानेन प्रवसनेन वा पञ्चविधं क्षीयते प्रेम ॥ ३४६ ॥
 अदर्शनेन बालक सुष्ठुपि स्नेहानुबद्धमनसोः ।
 हस्तपुटपानीयानौव कालेन गलन्ति प्रेमाणि ॥ ३४७ ॥
 प्रेक्षो विरोधितमंधितस्य प्रत्यक्षदृष्ट्यलौकस्य ।
 उदकस्येव तापितशीतलस्य विरसो रसो भवति ॥ ३४८ ॥

ताव य पुत्ति कइल्लो जाव न पेम्भस्स गोयरे पडइ ।

नेहेण नवरि केयत्तणस्स मूला खणिज्जन्ति ॥ २४८ ॥

माणवज्जा ।

अलियपयम्भिरि अणिमित्तकोवणे असुणि सुणसु मह वयणं ।

एक्कगाहिणि मोक्खेक्कबन्धवं गलइ तारुणं ॥ २५० ॥

अग्घाहि मज्झं दे गेएह चन्दणं असुणि सुणसु मह वयणं ।

माणेण मा नडिज्जसु माणंभिणि गलइ कणराई ॥ २५१ ॥

ए दइए मह पसिज्जसु माणं मोत्तूण कुणसु परिओमं ।

कयसेहराण सुम्भइ आलावो झत्ति गोमम्भि ॥ २५२ ॥

निद्दाभङ्गो आवण्डुरत्तणं दौहराय नौसामा ।

जायन्ति जस्स विरहे तेण ममं केरिसो माणो ॥ २५३ ॥

नदपूरमच्छहे जोव्वणम्भि दियहेसु निच्चपहिएसु ।

अणियत्तासु वि राईसु पुत्ति किं दड्डुमाणेण ॥ २५४ ॥

जइ माणो कौस पिओ अहव पिओ कौस कीरए माणे ।

माणणि दोवि गइन्दा एक्कक्कमे न बज्झन्ति ॥ २५५ ॥

माणणि सुएसु माणं जइ वि पिओ सुट्ठ वल्लहो तुज्झ ।

कारणवसेण कूवो न नमइ सुट्ठे तुला नमइ ॥ २५६ ॥

माणं अवलम्बन्तौ मरिहिमि सुट्ठे वसन्तमामम्भि ।

माणो पुणो वि किज्जइ कणदियहा दुल्लहा ऊन्ति ॥ २५७ ॥

मा पुत्ति कुणसु माणं दइओ हिययम्भि निट्ठुरसहावो ।

कन्दलिसरिसं पेम्भं ठसन्ति तुट्ठं न संघडइ ॥ २५८ ॥

तावदेव पुत्रि विदग्धो यावन्न प्रेक्षो गोचरे पतति ।

वेहेन केवलं केकत्वस्य मूलानि खन्यन्ते ॥ २४८ ॥

मानपद्धतिः ।

अलीकप्रजल्पनशीलेऽनिमित्तकोपनेऽनाकर्णनशील आकर्ण्य मम व-
एकाशाहिणि सौख्येकबान्धवं गलति तारुण्यं ॥ २५० ॥ [चनं ।

आजिघ्र मधुं हे गृहाण चन्दनमनाकर्णनशीले शृणु मम वचनं ।

मानेन मा नर्देर्मनस्विनि गलति क्षणरात्रौ ॥ २५१ ॥

हे दयिते मद्यं प्रसोद मानं मुक्ता कुरु परितोषं ।

कुक्कुटानां श्रूयत आलापो झटिति प्रभाते ॥ २५२ ॥

निद्राभङ्ग आपाण्डुरत्व दौर्घाश्च निःश्यामाः ।

जायन्ते यस्य विरहे तेन सम कौटुम्भानः ॥ २५३ ॥

नदीपूरसदृचे यौवने दिवसेषु नित्यपथिकेषु ।

अनिवृत्तास्त्रपि रात्रिषु पुत्रि किं दग्धमानेन ॥ २५४ ॥

यदि मानः किं प्रियोऽथवा प्रियः किं क्रियते मानः ।

मानिनि दावपि गजेन्द्रावेकस्तम्भे न बध्येते ॥ २५५ ॥

मानिनि मुञ्च मानं यद्यपि प्रियः सुष्ठु वल्लभस्तव ।

कारणवशेन कूपो न नमति मुग्धे तुला नमति ॥ २५६ ॥

मानमवलम्बमाना मरिच्यसि मुग्धे वसन्तमासे ।

मानः पुनरपि क्रियते क्षणदिवसा दुर्लभा भवन्ति ॥ २५७ ॥

मा पुत्रि कार्षीर्मानं दयितो हृदये निष्ठुरस्वभावः ।

कन्दलीसदृशं प्रेम झटिति चटितं न संघटते ॥ २५८ ॥

दढनेहनालपरिसंठियस्स मभावदलसुयन्धस्स ।

पेक्खण्णस्स माए माणतुमारो चिय विणासो ॥ ३५८ ॥

मुय माणं माण पियं पियसरयं जाव वच्चए सरयं ।

सरए सरयं सुरयं च पुत्ति को पावइ अउत्तो ॥ ३६० ॥

तुङ्गो थिरो विसालो जो रइओ माणपव्वओ तौए ।

सो दइयदिट्ठिवज्जासणिस्स घायं चिय न पत्तो ॥ ३६१ ॥

पायवडिओ न गणिओ पियं भनन्तो वि विप्पियं भणिओ ।

वच्चन्तो न निरुद्धो भण कस्स कए कओ माणो ॥ ३६२ ॥

माणस्मि तस्मि किज्जइ जो जाणइ विरहवेयणादुक्कं ।

अणरसियनिव्विसेसे किं कीरइ पत्यरे माणो ॥ ३६३ ॥

उज्जगिरस्स तणुयत्तणस्स सुभियस्स दौहरुल्लस्स ।

एयाण उरं दाऊण पुत्ति माणं कुणिज्जासु ॥ ३६४ ॥

पवसियवज्जा ।

कल्लं किर खरहियओ पवसिहिइ पिओ त्ति सुव्वइ जणस्मि ।

तह वड्डु भयवइ निसे जह से कल्लं चिय न होइ ॥ ३६५ ॥

जइ वच्चसि वच्च तुमं को वारइ तुज्झ सुहव जन्तस्स ।

तुह गमणं मह मरणं लिहिय पसत्था कयन्तेण ॥ ३६६ ॥

जइ वच्चसि वच्च तुमं एणिहं अवऊहणेण न ऊ कज्जं ।

पावासियाण मडयं किविऊण अमङ्गलं होइ ॥ ३६७ ॥

वसिऊण मज्झ हियए जीयं गहिऊण अज्ज चलिओ सि ।

सहवासहरविडम्बण गङ्गस्मि गओ न सुज्झिहिहि ॥ ३६८ ॥

दृढस्नेहनालपरिमंस्थितस्य सद्भावदलसुगन्धस्य ।

प्रेमोत्पलस्य मातर्मानतुषार एव विनाशः ॥ ३५८ ॥

मुञ्च मानं मानय प्रियं प्रियमरकं यावद्भ्रजति शरत् ।

शरदि मरकं सुरतं च पुत्रि कः प्राप्नोत्यपुण्यः ॥ ३६० ॥

तुङ्गः स्थिरो विशालो यो रचितो मानपर्वतस्तथा ।

म दयितदृष्टिवज्राग्नेर्घातमेव न प्राप्तः ॥ ३६१ ॥

पादयोः पतितो न गणितः प्रियं भणन्नपि विप्रियं भणितः ।

व्रजन्न निरुद्धो भण कस्य कृते कृतो मानः ॥ ३६२ ॥

माने तस्मिन् क्रियते यो जानाति विरहवेदनादुःखं ।

अरमिकनिर्विशेषे किं क्रियते प्रस्तरे मानः ॥ ३६३ ॥

उज्जागरस्य तनुत्वस्य शोषितस्य दौर्घरहितस्य ।

एतेषामुरो दत्त्वा पुत्रि मानं कुर्याः ॥ ३६४ ॥

प्रवसितपद्धतिः ।

कल्यं किल खरहृदयः प्रवत्यति प्रिय इति श्रूयते जने ।

तथा वर्धस्व भगवति निशे यथा तस्य कल्यमेव न भवति ॥ ३६५ ॥

यदि व्रजसि व्रज त्वं को वारयति तव सुभग यान्तस्य ।

तव गमनं मम मरणं लिखिता प्रशस्तिः कृतान्तेन ॥ ३६६ ॥

यदि व्रजसि व्रज त्वमिदानीमवगूहनेन न खलु कार्यं ।

प्रवसतां मटकं कुक्ष्यामङ्गलं भवति ॥ ३६७ ॥

उषित्वा मम हृदये जौवं गृहीत्वाद्या चलितोऽसि ।

सहवासगृहविडम्बन गङ्गायां गतो न शुद्ध्यसि ॥ ३६८ ॥

जइ वच्चसि वच्च तुमं अञ्चल गहिओ य कुप्पसे कीस ।
 पढमं चिय सो मुच्चइ जो जीवइ तुह विओएण ॥ ३६८ ॥
 न मए रुखं न कयं अमङ्गलं होन्तु मयलसिद्धीओ ।
 विरहग्गिधूमकंडुयाइयाइ पयलन्ति नयणाइं ॥ ३७० ॥
 रे समिवाहणवाहण मा पवमसु एरिसम्मि कालम्मि ।
 सेलसुयासुयवाहण — घणमदो जत्थ उच्छलइ ॥ ३७१ ॥
 रे समिवाहणवाहण वारिज्जन्तो न ठासिं जइ सुहय ।
 ता लच्छिवाभवामं अन्हाणं वच्च दाऊण ॥ ३७२ ॥
 इय पत्थे मा वच्चसु गयवइभणियं भुयं पमारैवि ।
 पन्थिय पियपयमुदा मदल्लिज्जइ तुज्झ गमणेण ॥ ३७३ ॥

विरहवज्जा ।

अज्जं चेय पउत्थो उज्जागरओ जणस्स अज्जेय ।
 अज्जेय हलद्दीपिञ्जराइ गोलाए तूहाइं ॥ ३७४ ॥
 अज्जं चेय पउत्थो अज्जं चिय सुच्चयाइ जायाइं ।
 रक्खामुहदेउलचच्चराइ अहं च हिययाइं ॥ ३७५ ॥
 अज्जं चिय तेण विणा इमोए आयम्बधवलकसणाइं ।
 जावन्ममोत्तियाइ व दिसासु घोलन्ति नयणाइं ॥ ३७६ ॥
 अज्जं गओ त्ति अज्जं गओ त्ति अज्जं गओ त्ति लिहिरौए ।
 पढमं चिय दियहद्वे कुड्डो रेहाहि चित्तलिओ ॥ ३७७ ॥
 अवहिदियहागममद्धिरौहिं महियाहि तौए लिहिरौए ।
 दो तिन्नि तह चिय चोरियाए रेहा फुसिज्जन्ति ॥ ३७८ ॥

यदि व्रजसि व्रज त्वमञ्जले गृहीतश्च कुप्यसि कस्मात् ।
 प्रथममेव स मुच्यते यो जीवति त्वदियोगेन ॥ ३६८ ॥
 न मया रुदितं न कृतममङ्गलं भवन्तु सकलमिद्वयः ।
 विरहाग्निधूमकटुकौहते प्रगलतो नयने ॥ ३७० ॥
 रे शशिवाहनवाहन मा प्रवसेदृशे काले ।
 शैलसुतासुतवाहनघनशब्दो यत्रोच्छलति ॥ ३७१ ॥
 रे शशिवाहनवाहन वार्यमाणो न तिष्ठसि यदि सुभग ।
 तदा लक्ष्मीवासवासमम्भ्यं व्रज दत्त्वा ॥ ३७२ ॥
 अस्मिन्पथि मा व्रज गतपतिर्भाणितं भुजं प्रमार्थ ।
 पथिक प्रियपदमुद्रा मलिनीक्रियते तव गमनेन ॥ ३७३ ॥

विरहपङ्क्तिः ।

अद्यैव प्रोषित उज्जागरो जनस्याद्यैव ।
 अद्यैव हरिद्रापिञ्जराणि गोदावर्यास्तटानि ॥ ३७४ ॥
 अद्यैव प्रोषितोऽद्यैव शून्यानि जातानि ।
 रथ्यामुखदेवकुलचलराण्यसङ्गृह्यानि ॥ ३७५ ॥
 अद्यैव तेन विनैतस्या आताम्रधवलकण्ठे ।
 जात्यन्वमौक्तिके इव दिक्षु घूर्णतो नयने ॥ ३७६ ॥
 अद्य गत इत्यद्य गत इत्यद्य गत इति लिखनशैलया ।
 प्रथम एव दिवसार्धं कुड्यं रेखाभिश्चित्रितं ॥ ३७७ ॥
 अनधिदिवसागमशङ्कनशैलाभिः मखीभिस्तस्यां लिखनशैलायां ।
 दे तिस्तस्यैव चौरिकया प्रोज्झन्ते ॥ ३७८ ॥

‘कदया गओ पिओ’ ‘पुत्ति अज्ज’ ‘अज्जेय कइ दिणा होन्ति’ ।

‘एको’ ‘एहमेत्तो’ भणिउं मोहं गया बाला ॥ ३७८ ॥

तह कह वि कुम्भुज्जे निवट्ठइ वल्लहो जीयन्ताणं ।

जह फुडियमिप्पिसंपुड — दलं व बीयं न संघडइ ॥ ३८० ॥

विरहेण मन्दरेण व हियं दद्धोदहिं व महिज्जण ।

उम्भूलियाइ अब्बो अन्हं रयणाइ व सुहाइं ॥ ३८१ ॥

अज्जं पुष्ठा अवहौ करेसु मुहमण्डणं पयत्तेण ।

अज्ज समण्ड विरहो इन्ते वि पिए अइन्ते वि ॥ ३८२ ॥

खणमेत्तं संतावो सेशो मीयं तहेय रोमञ्चो ।

अब्बो दूमहणिज्जो पियविरहो मन्निवाओ व्व ॥ ३८३ ॥

उण्हण्हा रणरणया दण्णेच्छा दूमहा दुरालोया ।

संवच्चरसयसरिसा पियविरहे दुग्गमा दियहा ॥ ३८४ ॥

मयणाणलसंधुक्किय — नेहिन्धणदूमहदूरपज्जलिओ ।

उहई सहि पियविरहे जलणो जलणो चिय वराओ ॥ ३८५ ॥

थोरंसुसलिलसित्तो हियए पज्जलइ पियविओयस्मि ।

विरहो हले हयासो अउव्वजलणो कओ विहिणा ॥ ३८६ ॥

विसहरविसग्गिसंग्गदूसिओ उहइ चन्दणो उहउ ।

पियविरहे महचोज्जं अमयमओ जं समी उहइ ॥ ३८७ ॥

ओसरसु मयण घेत्तूण जीवियं हरज्जयाणुच्चरियं ।

पियविरहजलणजालावल्लौहि सहसन्ति उज्झिहिमि ॥ ३८८ ॥

जेहिं सोहग्गनिहौ दिट्ठो नयणेहि ते चिय रुवन्तु ।

अज्जाइ अपावियसङ्गमाइ ता कौम झिज्जन्ति ॥ ३८९ ॥

कदा गतः प्रियः पुत्र्यद्याद्यैव कति दिनानि भवन्ति ।
 एकमेतावन्मात्रं भणित्वा मोहं गता बाला ॥ ३७९ ॥
 तथा कथमपि कुमुद्वर्ते निवर्तते वल्लभो जीवतां ।
 यथा स्फुटितशुक्तिमण्डदलमिव द्वितीयं न संघटति ॥ ३८० ॥
 विरहेण मन्दरेणैव हृदयं दुग्धोदधिमिव मथित्वा ।
 उन्मूलितान्यहोऽस्माकं रत्नानीव सखानि ॥ ३८१ ॥
 अद्य पूर्णोऽवधिः कुरुष्व सुखमण्डनं प्रयत्नेन ।
 अद्य समाप्यते विरहो याते ऽपि प्रियेऽयाते ऽपि ॥ ३८२ ॥
 क्षणमात्रं मन्तापः खेदः श्रौतं तथैव रोमाञ्चः ।
 अहं दुःसहनीयः प्रियविरहः सन्निपात इव ॥ ३८३ ॥
 क्षणोष्णा रणरणका दुष्प्रेक्ष्या दुःसहा दुरालोकाः ।
 संवत्सरशतमदृष्टाः प्रियविरहे दुर्गमा दिवसाः ॥ ३८४ ॥
 मदनानिलसंधुचितस्नेहेन्धनदुःसहदूरप्रज्वलितः ।
 दहति सखि प्रियविरहे ज्वलनो ज्वलन एव वराकः ॥ ३८५ ॥
 थोराश्रुसलिलमिक्तो हृदये प्रज्वलति प्रियवियोगे ।
 विरहो हले हताशो ऽपूर्वज्वलनः कृतो विधिना ॥ ३८६ ॥
 विषधरविषाग्निसंसर्गदूषितो दहति चन्दनो दहतु ।
 प्रियविरहे महदाश्चर्यममृतमयो यच्छ्रौ दहति ॥ ३८७ ॥
 अपसर मदन गृहीत्वा जीवितं हरज्जताग्रनोच्चरितं ।
 प्रियविरहज्वलनज्वालावल्लीभिः सहसा धक्ष्यसे ॥ ३८८ ॥
 याभ्यां सौभाग्यनिधिर्दृष्टो नयनाभ्यां तावेव रुदतां ।
 अङ्गान्यप्राप्तसङ्गमानि तावत्कस्मात्कीयन्ते ॥ ३८९ ॥

अणङ्गवज्जा ।

अन्नो को वि महावो वम्महसिहिणो हला हयासस्स ।
 विज्झाद् नौरसाणं हियए सरसाण पज्जलद् ॥ ३८० ॥
 दिट्ठी दिट्ठीपसरो पसरेण रई रईण सभावो ।
 सभावेण य नेहो पच्च वि बाणा अणङ्गस्स ॥ ३८१ ॥
 उवरि महं चिय वम्मह पच्च वि बाणा निसंस रे मुक्का ।
 अन्नं उण तरुणिज्जणं किं हणिहिमि चावलट्ठीए ॥ ३८२ ॥
 इच्छानियत्तपसरो कामो कुलबालियाण किं कुणद् ।
 मीहो व्व पच्चरगन्नो अङ्ग चिय झिज्जद् वराअो ॥ ३८३ ॥
 ए कुसुममरा तुह उज्झिहिन्ति मा भणसु मयण न ऊ भणियं ।
 पियविरहतावतविण मह हियए पक्खिवन्तस्स ॥ ३८४ ॥
 मदरा मयङ्ककिरण मज्जमासो कामिणीण उज्जावो ।
 पच्चमसरस्स गेअो तलवग्गो कामदेवस्स ॥ ३८५ ॥
 वम्मह पसंसणिज्जो मि वन्दणिज्जो मि गुणमहग्घो मि ।
 गोरी हरस्स टेहद्धवासिणी जेण निम्मविया ॥ ३८६ ॥
 सच्चं अणङ्ग कोयण्डवावडो सरपज्जत्तलक्को मि ।
 तरुणीचलन्तलोयण — पुरअो जइ कुणमि संधाणं ॥ ३८७ ॥

पुरुसउल्लासवज्जा ।

कह सा न संभलिज्जद् जत्थ वि निवसन्ति पच्च वत्थूणि ।
 वीणावंसालावणि — पारावयकोदलालविथं ॥ ३८८ ॥
 कह सा न संभलिज्जद् जा सा अत्तत्तकणयतणुसाहा ।
 तिवलीतरङ्गमज्झा हरद्द मणं वरमदन्दाणं ॥ ३८९ ॥

अनङ्गपद्धति ।

अन्यः कोऽपि स्वभावो मन्मथग्रिखिनः सखि हताशस्य ।
विधाति नौरसानां हृदये सरसानां प्रज्वलति ॥ ३८० ॥
दृष्टिर्दृष्टिप्रसरः प्रसरेण रती रत्या सङ्गावः ।
सङ्गोवेन च स्नेहः पञ्चापि बाणा अनङ्गस्य ॥ ३८१ ॥
उपरि ममैव मन्मथ पञ्चापि बाणा नृशंस हे मुक्ताः ।
अन्यं पुनः तरुणीजनं किं हनिष्यसि चापयक्षा ॥ ३८२ ॥
इच्छानिवृत्तप्रसरः कामः कुलवालिकानां किं करोति ।
सिंह इव पञ्चरगतोऽङ्गैव चौर्यते वराको ॥ ३८३ ॥
हे कुसुमशरान्तव धृष्यन्ति मा भण मदन न खलु भणितं ।
प्रियविरहतापतप्ते मम हृदये प्रक्षिपतः ॥ ३८४ ॥
मदिरा मृगाङ्गकिरणा मधुमामः कामिनीनामुन्नापः ।
पञ्चमखरस्य गेयं तलवर्गः कामदेवस्य ॥ ३८५ ॥
मन्मथ प्रशंसनीयोऽमि वन्दनीयोऽमि गुणमहार्घोऽसि ।
गौरौ हरस्य देहार्धवामिणी येन निर्मिता ॥ ३८६ ॥
मत्प्रमनङ्ग कोदण्डव्याघ्रतः शरप्रभूतलचोऽसि ।
तरुणौचललोचनपुरतो यदि करोषि संधानं ॥ ३८७ ॥

पुरुषोत्तमपद्धतिः ।

कथं सा न संस्मर्यते यत्रापि निवसन्ति पञ्चवस्त्रिनि ।
वौणवांशास्त्रापिनीपारावतकोकिलास्त्रपितं ॥ ३८८ ॥
कथं सा न संस्मर्यते या सातप्तकनकतनुशोभा ।
चिवलौतरङ्गमध्या हरति मनो वरमतीन्द्राणां ॥ ३८९ ॥

कह सा न संभलिज्जइ जा सा नवनलिणिकोमला बाला
 कररुहतणुक्किप्पन्ती अकाल घणभट्ठवं कुणइ ॥ ४०० ॥
 कह सा न संभलिज्जइ जा सा घरबारतोरणनिसन्ना ।
 हरिणि व्व जूहभट्ठा अच्छइ मगं पलोयन्ती ॥ ४०१ ॥
 कह सा न संभलिज्जइ जा सा नौमाममोसियसरौरा ।
 आसासिज्जइ सा सा जाव न मामा ममप्पन्ति ॥ ४०२ ॥

पियाणुरायवज्जा ।

मुहराओ चिय पयडद जो जस्स पिओ किमेत्थ भणिएण ।
 साहेइ अङ्गणं चिय घरस्स अन्नन्तरे लच्छी ॥ ४०३ ॥
 उज्झन्ति कढन्ति समूसमन्ति ओ माए सिमिसिमायन्ति ।
 जीवन्ति जीवसेमा जे रमिया पोढमहिलाहिं ॥ ४०४ ॥
 कम्पन्ति वलन्ति समूसमन्ति ओ माए सिमिसिमायन्ति ।
 अङ्गाइ तस्स पुरओ न याणिमो कह धरिज्जन्ति ॥ ४०५ ॥
 नौसमिउक्कम्पियपुलइएहि जाणन्ति नच्चिउं धन्ना ।
 अन्धारिसीण दिट्ठे पियमि अप्पा वि वीसरइ ॥ ४०६ ॥
 अच्छउ ता फंसुहं अमयरमाओ वि दूररमणिज्जं ।
 दंसणमेत्तेण वि पिययमस्स भण किं न पज्जत्तं ॥ ४०७ ॥
 अच्छउ ता लोयणगोयरमि पडिएण तेण जं सोखं ।
 आयल्लिए वि पियमहि पिए जणे होइ निव्वाणं ॥ ४०८ ॥
 हत्यफंसेण वि पिययमस्स जा होइ सोक्कसंपत्तौ ।
 सा सरभसगाढालिङ्गिए वि इयरे जणे कत्तो ॥ ४०९ ॥

कथं सा न संस्मर्यते या सा नवनलिनीकोमला बाला ।
 करहहतनुसृगन्धकाले घनभाद्रपदं करोति ॥ ४०० ॥
 कथं सा न संस्मर्यते या सा घरद्वारतोरणनिषणा ।
 हरिणौव यूथभ्रष्टा तिष्ठति मार्गं प्रलोकयन्ती ॥ ४०१ ॥
 कथं सा न संस्मर्यते या सा निःश्वासशोषितशरीरा ।
 आश्वासते सा सा यावन्न श्वाभाः समाप्यन्ते ॥ ४०२ ॥

प्रियाणुरागपद्धतिः ।

मुखराग एव प्रकटयति यो यस्य प्रियः किमत्र भणितेन ।
 कथयत्यङ्गणमेव गृहस्थाभ्यन्तरे लक्ष्मीं ॥ ४०३ ॥
 दहन्ते कथ्यन्ते समुच्छ्वसन्त्यहो मातः सिमिसिमायन्ते ।
 जीवन्ति जीवशेषा ये रमिताः प्रौढमहिलाभिः । ४०४ ॥
 कम्पन्ते वल्लन्ति समुच्छ्वसन्ति हे मातः सिमिसिमायन्ते ।
 अङ्गानि तस्य पुरतो न जानौमः कथं धायन्ते ॥ ४०५ ॥
 निःश्चितोत्कम्पितपुलकितैर्जानन्ति नर्तितुं धन्याः ।
 अस्मादृश्यो दृष्टे प्रिय आत्मापि विस्मर्यते ॥ ४०६ ॥
 तिष्ठतु तावत्स्पर्शसुखममृतरसादपि दूरं रमणीयं ।
 दर्शनमात्रेणापि प्रियतमस्य भण विं न पर्याप्तं ॥ ४०७ ॥
 आस्तां तावन्नोचनगोचरे पतितेन तेन यत्सुखं ।
 आकर्षितेऽपि प्रियसखि प्रिये जने भवति निर्वाणं ॥ ४०८ ॥
 हस्तस्पर्शनापि प्रियतमस्य या भवति सौख्यसंपत्तिः ।
 सा सरभसगाढालिङ्गितेऽप्यीतरसिञ्जने कृतः ॥ ४०९ ॥

ता किं करेमि माए लोयणजुयलस्स इयमहावस्स ।
 एक्कं मोत्तूण पियं लखेवि न लखए लखं ॥ ४१० ॥
 ता किं करेमि पियसहि पियस्स मोहग्गभारभमिरस्स ।
 रायङ्गणं व खुब्भइ जस्स घरं दूदसंघेहिं ॥ ४११ ॥
 तह तेण वि सा दिट्ठा तीए तह तस्स पेमिया दिट्ठी ।
 जह दोण्ह वि समयं चिय निव्वत्तरयाइ जायाइं ॥ ४१२ ॥

दूईवज्जा ।

दूइ तुमं चिय कुमला कखडमउयाइ जाणसे वोत्तुं ।
 कण्डुइयपण्डुरं जह न होइ तह तं कुणिज्जासु ॥ ४१३ ॥
 किन्तियमेत्तं एयं एसावत्याउ महि मरीरस्स ।
 महिला महिलाण गई जं जाणसि तं कुणिज्जासु ॥ ४१४ ॥
 जं तुह कज्ज भण तं मह ति जं जाणिउं भणेज्जासु ।
 ओ दूइ सच्चवयणेण तं मि पारं गया अज्ज ॥ ४१५ ॥
 तिलयं विलयं विवरीयकच्चयं सेयभिन्नसव्वङ्गं ।
 पडिवयणं अलहन्ती दूई कलिज्जण सा हसिया ॥ ४१६ ॥
 जइ सो न एइ गेहं ता दूइ अहोमुही तुमं कीस ।
 सो होही मज्झ पिओ जो तुज्झ न खण्डए वयणं ॥ ४१७ ॥
 दूइ समागमसेउल्लयङ्गि दरल्लसियसिचयधम्मिल्ले ।
 थणजहणकवोल्लनहखएहि नाया सि जह पडिया ॥ ४१८ ॥
 इय रक्खमाण वि फुडं दूइ न खज्जन्ति दूइया लोए ।
 अइ एरिसी अवत्या गवाण अन्हं वसे जाया ॥ ४१९ ॥

ततः किं करोमि मातर्लोचनयुगलस्य हृतस्वभावस्य ।
 एकं मुक्ता प्रियं लक्षयित्वा न लक्षयति लक्षं ॥ ४१० ॥
 ततः किं करोमि प्रियमखि प्रियस्य सौभाग्यभारभ्रमणशीलस्य ।
 राजाङ्गणमिव चुभ्यते यस्य गृहं दूतिमणैः ॥ ४११ ॥
 तथा तेनापि सा दृष्टा तथा तथा तस्य प्रेषिता दृष्टिः ।
 यथा द्वयोरपि सममेव निर्वृत्तरतानि जातानि ॥ ४१२ ॥

दूतीपद्धतिः ।

दूति त्वमेव कुशला कठिनमृदूनि जानासि वक्तुं ।
 कण्डूयितपाण्डुरं यथा न भवति तथा कुर्याः ॥ ४१३ ॥
 कियन्मात्रमेतद्देशवस्था हे सखि शरीरस्य ।
 महिला महिलाणां गतिर्यज्जानामि तत्कुर्याः ॥ ४१४ ॥
 यत्तव कार्यं भण तन्मह्यं यज्ज्ञातुं भणेः ।
 हे दूति सत्यवचनेन त्वमसि पारं गताद्य ॥ ४१५ ॥
 तिलकं विलयं गतं विपरीतकञ्चुकं खेदभिन्नसर्वाङ्गं ।
 प्रतिवचनमलभमाना दूती कलयित्वा सा हसिता ॥ ४१६ ॥
 यदि स नैति गेहं ततो दूत्यधोमुखी त्वं किं ।
 स भविष्यति मम प्रियो यस्तव न खण्डते वचनं (वदनं) ॥ ४१७ ॥
 दूति समागमखेदार्द्राङ्गीषत्स्लसिचययतकेशपाशे ।
 स्नानजघनकपोलनखचर्तैर्ज्ञातासि यथा पतितासि ॥ ४१८ ॥
 एवं राक्षसानामपि स्फुटं दूति न खाद्यन्ते दूतिका लोके ।
 अथेदृश्यवस्था गतानामस्माकं वशे जाता ॥ ४१९ ॥

अच्छउ ताव सविभम—कडक्कविक्षेवजम्पिरी दूई ।
 तग्गामकुडिलसुणहिल्लया वि दिट्ठा सुहावेइ ॥ ४२० ॥
 वेल्लहलालाववियक्कणाउ अडयणपउत्तिहरणाओ ।
 मो रणो नो गामो जत्थ न दो तिच्चि दूईओ ॥ ४२१ ॥

ओलुग्गावियवज्जा ।

तुह गोत्तायल्लणवियडरमणपज्जरियरमज्जेणं व ।
 रइमन्दिरस्मि बाला अब्बुक्कन्ती परिभमइ ॥ ४२२ ॥
 तुह सज्जमदोइल्लिणीए तीए सोहग्गविम्भियामाए ।
 नवसियसयाइ देन्तीए सुहयदेवा वि न ऊ पत्ता ॥ ४२३ ॥
 तुह अन्नेसणकज्जस्मि सुहय मा हरिमवियमियकवोला ।
 जं जत्थ न त्थि तं तत्थ मग्गमाणी चिरं भमिया ॥ ४२४ ॥
 अगणियसेसजुवाणा बालय वोलीणलोयमज्जाया ।
 अह मा भमइ दिसामुह—पसारियक्कौ तुह कएण ॥ ४२५ ॥
 नयणाइ तुह विओए घोलीरबाहाइ सुहय तण्णइए ।
 हिययट्ठियसोयऊयासधूमभरियाइ व गलन्ति ॥ ४२६ ॥
 वइमग्गपेसियाइ तीए नयणाइ तस्मि वोलीणे ।
 अज्ज वि गलन्ति पडिल्लग्गकण्टयाइ व्व ओ सुहय ॥ ४२७ ॥
 संभरिक्कण य रुक्खं तीए तुमं तह विमुक्कपुक्कारं ।
 निइय जह सुहियस्स वि जणस्स ओ निवडिओ बाहो ॥ ४२८ ॥
 एक्केक्कमवइवेडिय—विवरन्तरतरलदिन्नयणाए ।
 तए वोळन्ते बालय पच्चरसउणाइयं तीए ॥ ४२९ ॥

आस्तां तावत्सविभ्रमकटाक्षविचेपजल्पनशीला दूतौ
तद्गमकूटशूनकापि दृष्ट्वा सुखयति ॥ ४२० ॥
विकसदालापविचक्षणा अमतीप्रवृत्तिहारिण्यः ।
तदरण्यं न ग्रामो यत्र न द्वे तिस्रो दूतय ॥ ४२१ ॥

अवरुणपङ्क्तिः ।

लङ्घोत्राकर्णनविकटरमणप्रसूतरसजलेनेत्र ।
रतिमन्दिरे बालाभ्युचन्तौ परिभ्रमति ॥ ४२२ ॥
तव संगमदोहदवत्या तथा मौभाग्यविजृम्भिताग्रया ।
उपयाचितकशतानि ददत्या सुभगदेव्यपि न खलु प्राप्ता ॥ ४२३ ॥
तवान्वेषणकार्यं सुभग सा हर्षविकसितकपोला ।
यद्यत्र नास्ति तत्तत्र मार्गयन्तौ चिरं भ्रमिता ॥ ४२४ ॥
अगणितशेषयुवजना बालकातिक्रान्तलोकमर्यादा ।
अथ सा भ्रमति दिङ्मुखप्रसारिताक्षी तत्कृते ॥ ४२५ ॥
नयने त्वद्वियोगे प्रसारितबाष्पे सुभग तन्व्याः ।
हृदयस्थितशोककृताग्रधूममृत इव गलतः ॥ ४२६ ॥
वृत्तिमार्गप्रेषिते तस्या नयने तस्मिन्नतिक्रान्ते ।
अद्यापि गलतः प्रतिलग्नकण्टके इव हे सुभग ॥ ४२७ ॥
संस्मृत्य च रुदितं तथा त्वां तथा विमुक्तफूत्कारं ।
निर्दय यथा सुखितस्यापि जनस्याहो निपतितो बाष्पः ॥ ४२८ ॥
एकैकवृत्तिवेष्टितविवरान्तरतरलदत्तनयनया ।
लथ्यतिक्रान्ते बालक पञ्जरशकुनिवदाक्षरितं तथा ॥ ४२९ ॥

नयणभन्तरघोलन्तबाहभरमन्थराप् दिट्ठौए ।

पुण्हत्तपेच्छिरीए बालय ता किं न भणिओ सि ॥ ४३० ॥

सुहय गयं तुह विरहे तिस्सा हिययं पि वेविरं अज्ज ।

करिचलणचम्यणुक्कलियतुक्कतोयं मिव दिसासु ॥ ४३१ ॥

सा तद् सहत्यदिन्नं अज्ज वि ओ सुहय गन्धरहियं पि ।

उव्वसियनयरघरदेवय व्व ओमालयं वहद ॥ ४३२ ॥

तह झीणा तुह विरहे अणुदियहं सुन्दरङ्ग तणुयङ्गी ।

जह भिठिलवल्लयनिवडण—भएण उन्निअकरा भमद ॥ ४३३ ॥

तुह विरहतावियाए तिस्सा बालाप् यण्हरोक्कङ्गे ।

दिज्जन्तो अणुदियहं सुणालमाला कमक्कमद ॥ ४३४ ॥

सा तुज्झ कए गयमय—विल्लेवणा तह वणेक्कसाहारा ।

जाया निहय जाया मासाहारा पुलिन्दि व्व ॥ ४३५ ॥

हत्यट्ठियं कवालं न सुयद नूणं खणं पि खट्ठङ्गं ।

सा तुह विरहे बालय बाला कावालिणी जाया ॥ ४३६ ॥

तह झीणा जह मउलिय—लोयणउडविहडणे वि असमत्या ।

मक्किहिद दुक्करं घर—गयं पि दट्ठुं तुमं बाला ॥ ४३७ ॥

नाहं दूई न तुमं पिओ त्ति को एत्य मज्झ वावारो ।

सा मरद तुज्झ अजसो त्ति तेण धम्मत्तरं भणिमो ॥ ४३८ ॥

बज्जसो वि कहिज्जन्तं तुह वयणं मज्झ हत्यसंदिट्ठं ।

न सुयं ति जममाणी पुण्हत्तसयं कुण्णद अज्जा ॥ ४३९ ॥

नयनाभ्यन्तरघोलद्वाप्यभरमन्थरथा दृष्ट्या ।

पुनः पुनः प्रेक्षणशीलया बालक ततः किं न भणिनोऽसि ॥ ४ ३ ० ॥

सुभग गतं तव विरहे तस्या हृदयं वेपनशीलमद्य ।

करिचरणक्रमणोष्कालिततुष्कतोयमिव दिक्षु ॥ ४ ३ १ ॥

सा त्वया स्वहस्तदत्तामद्याप्यहो सुभग गन्धरहितामपि ।

उद्धासितनगरगृहदेवतेव निर्मात्यकं वहति ॥ ४ ३ २ ॥

तथा क्षीणा त्वद्विरहेऽनुदिवसं सुन्दराङ्ग तन्वङ्गी ।

यथा शिथिलवलयनिपतनभयेनोर्ध्वीकृतकरा भ्राम्यति ॥ ४ ३ ३ ॥

त्वद्विरहतापितायास्तस्या बालायाः स्तनभरोत्सङ्गे ।

दीयमानानुदिवसं मृणालमाला क्लमच्छमायते ॥ ४ ३ ४ ॥

सा तत्कृते गतमदविलेपना (गजमदं) तथा पानीयैकसाहारा ।

(वनैकसाधारा)

जाया निर्दय जाता मासाहारा (मांसाहारा) पुलिन्दीव ॥ ४ ३ ५ ॥

हस्तस्थितं कपालं न मुञ्चति नूनं क्षणमपि खट्वायामङ्गं (खट्वाङ्गं) ।

सा त्वद्विरहे बालक बाला कापालिनी जाता ॥ ४ ३ ६ ॥

तथा क्षीणा यथा मुकुलितलोचनपुटविघटनेऽप्यसमर्था ।

शल्यति दुष्करं गृहगतमपि द्रष्टुं त्वां बाला ॥ ४ ३ ७ ॥

नाहं दूती न त्वं प्रिय इति कोऽत्र मम व्यापारः ।

सा म्रियते तवायग इति तेन धर्माचरं भणामः ॥ ४ ३ ८ ॥

वज्रशोऽपि कथ्यमानं तव वचनं मम हस्तसंदिष्टं ।

न श्रुतमिति जल्पमाना पुनरुक्तशतं करोत्यर्था ॥ ४ ३ ९ ॥

पवसियवज्जा ।

मज्झणहपत्तियस्स वि गिन्हे पत्तियस्स हरद संतावो ।
 हिययट्ठियजायासुह—मयङ्कजोण्हाजलुप्पीलो ॥ ४४० ॥
 मा उण्हं पियसु जलं विरहिणिविरहाणलेण संतत्तं ।
 एत्थ सरे ए पत्तिय गयवद्वज्जयाउ मज्जविद्या ॥ ४४१ ॥
 को देसो उव्वसिओ को वसिओ सुहय जत्थ चलिओ सि ।
 ओ पत्तिय पत्थदीवय पुणो तुमं कत्थ दीसिहिमि ॥ ४४२ ॥
 दिट्ठो सि जेहि पत्तिय जेहि न दिट्ठो सि वे वि ते सुमिया ।
 एक्काण हिययहरणं अन्नाण वि निप्पलं जसं ॥ ४४३ ॥
 खरपवण्णाडुचालिर—कण्ठट्ठियदिक्ककप्पडो पत्तिओ ।
 ददयादंसणत्तुरिओ अद्दुद्धीणो व्व पत्तिहाइ ॥ ४४४ ॥
 ददयादंसणत्तिण्हालुयस्स पत्तियस्स चिरनियत्तस्स ।
 नयरासन्ने धुक्कोडिया वि हियए न मायन्ति ॥ ४४५ ॥

धाणवज्जा ।

ते धन्ना गहयनियम्बबिम्बभारात्तसाहि तरुणीहिं ।
 फुरियाहरदरगम्गर—गिराहि जे संभरिज्जन्ति ॥ ४४६ ॥
 ते धन्ना कठिणुत्तुङ्गथोरथणवीढभारियङ्गीहिं ।
 सन्नावनेहउक्कण्ठिरीहि जे संभरिज्जन्ति ॥ ४४७ ॥
 ते धन्ना ताण नमो ते च्चिय जीवन्ति वस्सहपसाया ।
 ईमीहसन्तनीवो—उलाहि जे संभरिज्जन्ति ॥ ४४८ ॥
 ते धन्ना समयगदन्दलीललीलायरीहि अणवरयं ।
 क्खण्णासरमसहरवयणियाहि जे संभरिज्जन्ति ॥ ४४९ ॥

प्रवसितपङ्क्तिः ।

मध्याह्नप्रस्थितस्यापि यौग्ये पथिकस्य हरति संतापः ।
 हृदयस्थितजायामुखमृगाङ्गज्योत्स्नाजलोत्पीडः ॥ ४४० ॥
 मोष्णं पिव जलं विरहिणीविरहानलेन संतप्तं ।
 अत्र सरसि रे पथिक गतपतिवध्वो मञ्जिताः ॥ ४४१ ॥
 को देश उदसितः को वसितः सुभग यत्र चलितोऽसि ।
 हे पथिक पान्थदीपक पुनः त्वं कुत्र द्रक्ष्यसे ॥ ४४२ ॥
 दृष्टोऽसि यैः पथिक येन दृष्टोऽसि दावपि तौ सुषितौ ।
 एकेषां हृदयहरणमन्येषामपि निष्फलं जन्म ॥ ४४३ ॥
 खरपवनचाटुचालनशीलकण्ठस्थितदत्तकर्पटः पथिकः ।
 दयितादर्शनत्वरितोऽर्धोङ्गीन इव प्रतिभाति ॥ ४४४ ॥
 दयितादर्शनदृष्टालोः पथिकस्य चिरनिवृत्तस्य ।
 नगरासन्ने संग्रथा अपि हृदये न मान्ति ॥ ४४५ ॥

धानपङ्क्तिः ।

ते धन्या गुरुनितम्बबिम्बभारालसाभिस्तारुणीभिः ।
 स्फुरिताधरदरगद्गदगीर्भिर्ये संस्मर्यन्ते ॥ ४४६ ॥
 ते धन्याः कठिनोत्तुङ्गविस्तीर्णस्तनपौडभारिताङ्गीभिः ।
 सद्भावस्नेहोत्कण्ठितशीलाभिर्ये संस्मर्यन्ते ॥ ४४७ ॥
 ते धन्यास्तेभ्यो नमस्त एव जीवन्ति मन्मथप्रसादतः ।
 ईषत्संसमाननीवीव्याकुलाभिर्ये संस्मर्यन्ते ॥ ४४८ ॥
 ते धन्याः समदगजेन्द्रलीलालीलाचरन्तीभिरनवरतं ।
 चण्णवासरग्रधरवदनाभिर्ये संस्मर्यन्ते ॥ ४४९ ॥

हिययसंवरणवज्जा ।

झिज्जउ हिययं फुट्ठन्तु लोयणा होउ अज्ज मरणं पि ।
 मयणाणलो वियम्भउ मा माणं मुञ्च रे हियय ॥ ४५० ॥
 हा हियय झीणसाहस वियलियमाहप्पचिन्त भज्जेमि ।
 जत्थ गओ न गणिज्जमि तत्थ तुमं बन्धसे नेहं ॥ ४५१ ॥
 हा हियय किं किलममि दुक्कहजणगरुयसङ्गमासाए ।
 अघडन्तजुत्तिकज्जाणबन्धकरणे सुहं कत्तो ॥ ४५२ ॥
 अप्पच्छन्दपहाविर दुक्कहलाभं जणं विमग्गन्तो ।
 आयासं व भमन्तो मुहा वि केणावि खव्विहिमि ॥ ४५३ ॥
 उज्जमि उज्जसु कडुमि कडुसु अह फुडमि हियय ता फुडसु ।
 जेण पुणो न कयादथ अन्नासत्ते मदं कुणमि ॥ ४५४ ॥

सुघरिणीवज्जा ।

भुञ्जद भुञ्जियसेमं सुप्पद सुप्पमि परियणे मयले ।
 पढमं चेय विबुज्जद घरस्स लच्छी न मा घरिणी ॥ ४५५ ॥
 तुच्छं तवणिं पि घरे घरिणी तह कह वि नेद वित्थारं ।
 जह ते वि बन्धवा जलणिहि व्व थाहं न याणन्ति ॥ ४५६ ॥
 दुग्गयघरमि घरिणी रक्कन्ती आउलत्तणं पइणो ।
 पुच्छियदोहलमद्धा उययं चिय दोहलं कहइ ॥ ४५७ ॥
 पत्ते पियपाङ्गण मङ्गलवलयादं विक्किणन्तीए ।
 दुग्गयघरिणीकुलवासियाए गोवाविओ गामो ॥ ४५८ ॥
 बन्धवमरणे वि हहा दुग्गयघरिणीए वि न तहा रुधं ।
 अप्पत्तबलिविलरुके वल्लहकाए समुड्डीणे ॥ ४५९ ॥

हृदयसंवरणपद्धतिः ।

खिद्यतु हृदयं स्फुटतां लोचने भवत्वद्य मरणमपि ।
 मदनानलो विजृम्भतां मा मानं मुञ्च रे हृदय ॥ ४५० ॥
 हा हृदय चौणसाहस विगलितमाहात्म्यचिन्त भज्यसे ।
 यत्र गतं न गण्यसे तत्र त्वं बध्नामि स्वेहं ॥ ४५१ ॥
 हा हृदय किं क्लाम्यमि दुर्लभजनगुरुसंगमाश्रया ।
 अघटमानयुक्तिकार्यानुबन्धकरणे सुखं कुतः ॥ ४५२ ॥
 आत्मच्छन्दप्रधावनशौल दुर्लभलाभं जनं विमार्गयत् ।
 आकाशमिव भ्रमद्युधैव केनापि खादिष्यसे ॥ ४५३ ॥
 दह्यसे दह्यस्व कथ्यसे कथ्यस्वाय स्फुटसि हृदय तदा स्फुट ।
 येन पुनर्न कदाप्यन्यासक्ते मतिं करोषि ॥ ४५४ ॥

सुगृहणीपद्धतिः ।

भुङ्क्ते भुक्तशेषं खपिति सुप्ते परिजने सकले ।
 प्रथममेव विबुध्यते गृहस्य लक्ष्म्यौर्न मा गृहिणी ॥ ४५५ ॥
 तुच्छं व्ययमपि गृहे गृहिणी तथा कथमपि नयति विस्तार ।
 यथा तेऽपि बान्धवा जलनिधिरिव स्ताघं न जानन्ति ॥ ४५६ ॥
 दुर्गतगृहे गृहिणी रक्षन्त्याकुलत्वं पत्युः ।
 पृष्टदोहदश्रद्धा उदकमेव दोहदं कथयति ॥ ४५७ ॥
 प्राप्ते प्रियप्राघुणके मङ्गलवलयाणि विक्रीयमानया ।
 दुर्गतगृहिणीकुलबालिकया रोदितो ग्रामः ॥ ४५८ ॥
 बान्धवमरणेऽपि हाहा दुर्गतगृहिण्यापि न तथा रुदितं ।
 अप्राप्तबलिविलम्बे वल्लभकाके समुड्डीने ॥ ४५९ ॥

अमुणियपियमरणाए वायसमुद्धाविरीए घरिणीए ।
 रोवाविज्जइ गामो अणुदियहं बद्धवेणीए ॥ ४६० ॥
 डिम्भाण भुत्तसेमं कुहाक्किन्ता वि देइ दुहियाणं ।
 कुल्लगोरवेण वरईउ रोरघरिणीउ श्लिज्जन्ति ॥ ४६१ ॥
 अहियाइमाणिणो दुग्गयस्स काहिं पदस्स रक्कन्ती ।
 नियवन्धवाण जूरइ घरिणी विहवेण पत्ताणं ॥ ४६२ ॥

सईवज्जा ।

उधेउ अङ्गुलौ सा विलया जा मइ पइं न कामेइ ।
 सो को वि जम्पउ जुवा जस्स मए पेमिया दिट्ठी ॥ ४६३ ॥
 चस्सरघरिणी पियदंसणा वि तरुणी पउत्यवइया वि ।
 असईसइज्झिया दुग्गया वि न ऊ खण्डियं मीलं ॥ ४६४ ॥
 असरिसचित्ते दियरे सुद्धमणा पिययमे विसमसीले ।
 न कहइ कुडुम्भविहडण—भएण तणयायए मुद्धा ॥ ४६५ ॥
 घरवावारे घरिणी वेसा सुरयस्सि कुलवह्न सुयणे ।
 परिणइमज्झस्सि मही विज्जरे मन्ति व्व भिच्चो व्व ॥ ४६६ ॥
 कुलवालियाए पेक्कइ जोव्वणत्तावणविज्जमविलासा ।
 मव्वे वि अगगल्लिया पियस्सि कयनिक्कए गन्तुं ॥ ४६७ ॥
 पुरिसविसेसेण सइत्तणाइ न कुल्लक्केण महिलानं ।
 मगं गए वि हाले न मुयइ गोला पदट्ठाणं ॥ ४६८ ॥
 इहपरलोयविरुद्धेण कलकडुएण गरहणिज्जेण ।
 उभयकुलदूसणिज्जेण दूइ किं तेण भणिएण ॥ ४६९ ॥

अज्ञातप्रियमरणया वायसमुद्धापनश्रीलया गृहिण्या ।
 रोद्यते धामोऽनुदिवसं बद्धवेण्या ॥ ४६० ॥
 डिम्भानां भुक्तशेषं क्षुधाक्लान्तापि ददाति दुःखितेभ्यः ।
 कुलगौरवेण वराक्यो रङ्गगृहिण्यः क्षीयन्ते ॥ ४६१ ॥
 अभिजातिमानिनो दुर्गतस्य क्वायां पत्यु रचन्तौ ।
 निजबान्धवेभ्यः क्रुध्यति गृहिणी विभवेन प्राप्तेभ्यः ॥ ४६२ ॥

सतीपद्धतिः ।

ऊर्ध्वीकरोलङ्गुलत्वी सा वनिता या मम पतिं न कामयते ।
 स कोऽपि कथयतु युवा यस्य मया प्रेषिता दृष्टिः ॥ ४६३ ॥
 चत्वरगृहिणी प्रियदर्शनापि तरुणी प्रेषितपतिकापि ।
 असतीप्रातिवेशिका दुर्गतापि न खलु खण्डितं श्रीलं ॥ ४६४ ॥
 असदृशचित्ते देवरे शुद्धमना प्रियतमे विषमश्रीले ।
 न कथयति कुटुम्बविघटनभयेन तनूभवति सुग्धा ॥ ४६५ ॥
 गृहव्यापारे गृहिणी वेश्या सुरते कुलवधूः सुजने ।
 परिणतिमध्ये सखी विधुरे मन्त्रीव भृत्य इव ॥ ४६६ ॥
 कुलशालिकायाः प्रेक्षत यौवनलावण्यविभ्रमविलासाः ।
 सर्वेऽप्यचक्षिताः प्रिये कृतनिश्चये गन्तुं ॥ ४६७ ॥
 पुरुषविशेषेण सतीलं न कुलक्रमेण महिलानां ।
 स्वर्गं गतेऽपि जाले न मुञ्चति गोदावरी प्रतिष्ठानं ॥ ४६८ ॥
 इहपरलोकविरुद्धेन कर्णकटुकेन गर्हणीयेन ।
 उभयकुलदूषणीयेन दूति किं तेन भणितेन ॥ ४६९ ॥

जइ सो गुणानुराई गुणबुओ मह गुणे पसंसेई ।
 पढमं चिय जइ असई गुणगणणा का तइ ज्ञेय ॥ ४७० ॥
 जइ उत्तमो वि भणइ मह पुरओ सो वि सुयण अणुदियहं ।
 मामि न उत्तमपुरिसा परस दादाइ पेच्छन्ति ॥ ४७१ ॥

असईवज्जा

नियडकुडङ्गं पच्छेजदेउलं बज्जुवाणसंकिणं ।
 थेरो पइ त्ति मा हवसु पुत्ति दिन्ना मि सुगामे ॥ ४७२ ॥
 मा हवसु ओणयमुही धवलायन्तेसु सालिकेत्तेसु ।
 हरियालमण्डियमुहा नड व्व सणवाडया जाया ॥ ४७३ ॥
 पुब्बेण सणं पच्छेण वज्जुला दाहिणेण वडविडओ ।
 पुत्तिय पुष्पेहि विणा न लम्भाए एरिमो गामो ॥ ४७४ ॥
 पेक्खह महाणुओज्जं काणाघरिणौष्ठं जं कयं कज्जं ।
 चुम्बेवि न लज्ज नयणं झडत्ति नीसारिओ जारो ॥ ४७५ ॥
 पउरजुवाणो गामो मज्जमामो जोव्वणं पई थेरो ।
 जुल्लसुरा साहोणा असई म. ते. किं मरउ ॥ ४७६ ॥
 देवाण बभ्भणाण य पुत्ति पभाएण एत्तियं कालं ।
 न ज्ज जाओ अह घरे कइया वि मदत्तणकलङ्को ॥ ४७७ ॥
 मट्ठीष्ठ होइ सुहवा मएण रम्भत्तणं च पावेइ ।
 पुष्पे जारमहस्से इन्दो अट्ठामणं देइ ॥ ४७८ ॥
 जइ फुडु एत्थ मुयाणं जम्भफलं होइ किं पि अम्हाणं ।
 ता तेसु कुड्ढेसु ह तेण ममं तइ नु कौलेज्जा ॥ ४७९ ॥

यदि स गुणानुरागी गुणज्ञो मम गुणान् प्रशंसति ।
 प्रथममेव यद्यमती गुणगणना का तदैव ॥ ४७० ॥
 यद्युत्तमोऽपि भण्यते मम पुरतः सोऽपि सुतन्वदिवसं ।
 मामि नोत्तमपुरुषाः परस्य दारान पश्यन्ति ॥ ४७१ ॥

असती-पद्धतिः ।

निकटकुटङ्गकं प्रच्छन्नदेवकुलं वज्रयुवमङ्गौणं ।
 स्थविरः पतिरिति मा रोदहीः पुत्रि दत्तासि सुग्रामे ॥ ४७२ ॥
 मा रोदौरवनतमुखौ धवलीभवत्सु शालिचेत्रेषु ।
 हरितालमण्डितमुखा नटीव शणवाटिका जाता ॥ ४७३ ॥
 पूर्वस्यां शणं पश्चाद् वञ्जला दक्षिणेन वटविटपः ।
 पुत्रिके पुण्यैर्विना न लभ्यतेदृक्षो ग्रामः ॥ ४७४ ॥
 प्रेचध्व महदाश्चयं काणगृहिण्या यत्कृतं कार्यं ।
 चुम्बित्वा न लघु नयनं झटिति निःसारितो जारः ॥ ४७५ ॥
 प्रचुरतरूणो ग्रामो मधुग्रामो यौवनं पतिः स्थविरः ।
 जौर्णसुरा स्वाधीनामती मा भवतु किं विद्यतां ॥ ४७६ ॥
 श्वानां ब्राह्मणानां च पुत्रि प्रमादेन एतावत्कालं ।
 । खलु जातो ऽस्मद्गृहे कदाचित्सतीत्वकलङ्कः ॥ ४७७ ॥
 । श्वा भवति सुभगा शतेन रम्भात्वं च प्राप्नोति ।
 पूर्णं जारसहस्र इन्द्रोऽर्धमनं ददाति ॥ ४७८ ॥
 यदि स्फुटमत्र मृतानां जन्मफलं भवति किमयस्माकं ।
 ततस्तेषु कुड्गेषु हा तेन समं तथाहो क्रीडयेयं ॥ ४७९ ॥

जो जं करेइ पावइ सो तं मोऊण निगया असई ।
 रमित्वं तेण ममं नत्य जइक्काए ता एणिहं ॥ ४८० ॥
 असईहि सई भणिया निज्जयं होऊण कलमूलसि ।
 नरयं वच्चमि पावे परपुरिमरसं अयाणत्तौ ॥ ४८१ ॥
 जत्य न खुज्जयविडओ न नई न वणं न उज्जडो गेहो ।
 तत्य भण कह वसिज्जइ सुविमत्यविवज्जिए गामे ॥ ४८२ ॥
 रे रे विडण्य मा मुय—सु दुज्जणं गिलसु पुल्लिमायन्दं ।
 अमयमयं मुच्चन्तो इयाम दौहाउओ होमि ॥ ४८३ ॥
 किन्नं पुणो वि किज्जड मज्जमहचक्केण राज्जणो मौमं ।
 गिलिओ जेण विमुक्को अमईणं दूमओ चन्दो ॥ ४८४ ॥
 तं किं पि कहवि होहिइ लब्बइ पुहवौ वि हिण्डमाणेहिं ।
 जेणोसहेण चन्दो जौरिज्जइ पुल्लिमामहिओ ॥ ४८५ ॥
 किं विहिणा सुरलोए एक्का वि न पुंसलि त्ति निस्सविया ।
 माहोणो जेण मभौ न बोलिओ नौलरङ्गसि ॥ ४८६ ॥
 पमरइ जेण तमोहो फिट्ठइ चन्दस्स चन्दिमा जेण ।
 तं सिद्ध सुमरि मिरिप-व्वयाउ आणोमहं किं पि ॥ ४८७ ॥
 मा पत्तियं पि दिज्जसु पुंसलि मित्रिणे वि कामडहणस्स ।
 जी अन्हाण अमित्तं चन्दं मौसे ममुव्वहइ ॥ ४८८ ॥
 अमईणं विप्पिय रे गव्वं मा वइसु पुल्लिमायन्दं ।
 दौसिहिमि तुमं कइया जइ भग्गो वलयखण्डो व्व ॥ ४८९ ॥
 अब्बो धावसु तुरियं कज्जल भरिऊण वे वि हत्थाइं ।
 दिट्ठो कूवापडिओ अमईणं दूहओ चन्दो ॥ ४९० ॥

यो यत्करोति प्राप्नोति स तच्छ्रुत्वा निर्गतासतौ ।
 रमितयं तेन समं तत्र यदृच्छया तत इदानीं ॥ ४८० ॥
 असतीभिः सती भणिता निश्चितं भूत्वा कर्णमूले ।
 नरकं व्रजसि पापे परपुरुषरसमजानाना ॥ ४८१ ॥
 यत्र न कुञ्जविटपो न नदी न वनं नोदमं गेहं ।
 तत्र भण कथमुच्यते पुञ्चलविवर्जिते ग्रामे ॥ ४८२ ॥
 रे रे राहो मा मुञ्च दर्जनं गिल पूर्णिमाचन्द्रं ।
 अमृतमयं भुञ्जन्ताश्च दौर्घायुर्भविष्यति ॥ ४८३ ॥
 द्विजं पुनोऽपि द्विद्यतां मधुमथनचक्रेण राहोः शिरः ।
 गिलितो येनापि मुक्तो ऽसतीनां दूषकश्चन्द्रः । ४८४ ॥
 तत्किमपि कथमपि भविष्यति लभ्यते पृथ्वीमपि हिण्डमानैः ।
 येनौषधेन चन्द्रो जीर्यते पूर्णिमामहितः ॥ ४८५ ॥
 किं विधिना सुरलोक एकापि न पुञ्चलौ निर्मिता ।
 स्वाधौनो यथा शशी न निमज्जितो नीलरङ्गे ॥ ४८६ ॥
 प्रमरति येन तमशोघो भ्रंशते चन्द्रस्य चन्द्रिकायेन ।
 तत्सिद्धं सृत्वा शोपर्वतादानयौषध किमपि ॥ ४८७ ॥
 मा पत्निकामपि दद्याः पुञ्चलि स्वप्नेऽपि कामदहनस्य ।
 योऽस्माकममित्रं चन्द्रं शिरसि समुद्वहति ॥ ४८८ ॥
 असतीनां विप्रिय रे गर्व मा वहस्व पूर्णिमाचन्द्र ।
 द्रक्ष्यसे त्वं कदापि यथा भग्नो वल्लयखण्ड इव ॥ ४८९ ॥
 अहो धाव त्वरितं कज्जलेन भूत्वा द्वावपि हस्तौ ।
 दृष्ट्वा कूपपतितोऽसतीनां दूषकश्चन्द्रः । ४९० ॥

मज्झएहि कौस पन्थिय जइ हरमि नियंमणं नियम्माओ ;
 साहेमि कस्स पुरओ गामो दूरे अहं एक्का ॥ ४८१ ॥
 अत्ता बहिरन्धलिया बज्जविहवौवाहसङ्कुलो गामो ।
 मज्झ पई य विण्णे को तुज्झ वामरियं देइ ॥ ४८२ ॥
 जणसङ्कुलं न सुक्कं रुमइ अत्ता न देइ ओवामं ।
 ता वच्च पहिय मा म - ग्ग वामयं एत्थ मज्झ हरे ॥ ४८३ ॥
 कह लब्धइ मत्थरयं अन्हाण य पहिय पामरघरमि ।
 उक्कयपओहरे पे - च्छिऊण जइ वममि ता वमसु ॥ ४८४ ॥
 वम पहिय अङ्गण च्चिय फिट्ठ ता तुज्झ वमणदोहलओ ।
 इह गामे हेमन्तो नवरं गिन्हस्स सारिच्छो । ४८५ ॥
 इत्तो निवमइ अत्ता एत्थ अहं एत्थ परियणो मयलो ।
 ए पहिय रत्तियन्धय मा मह मयणे निर्माज्जहिमि ॥ ४८६ ॥

जोइसियवज्जा ।

दौहरखडियाइत्यो जोइमिओ भमइ नयरमज्झमि ।
 जाणइ सुक्कस्स गइं गणइ जइ गणावए को वि ॥ ४८७ ॥
 जोइमिय मा विलम्बसु खडियं घेत्तूण गणसु मह तुरियं ।
 अङ्गारए पण्ढे सुक्कस्स गइं तह च्चेय ॥ ४८८ ॥
 अत्थि घर च्चिय गणओ विचित्तकरणेहि निदुरं गणइ ।
 न ऊ जाणइ सुक्कगइं तेणाहं तुह घरे पत्ता ॥ ४८९ ॥
 जोइमिय कौस चुक्कमि विवित्तकरणाइ जाणमाणो वि ।
 तह कहवि कुणसु सिग्घं जह सुक्कं निच्चलं होइ ॥ ५०० ॥

मधूकैः किं पथिक यदि हरमि निवसनं नितम्बात् ।
 कथयामि कस्य पुरतो यामो दूरेऽहमेका ॥ ४८१ ॥
 श्वश्रूवर्धिरान्धा बह्विधविवाहसंकुलो यामः ।
 मम पतिश्च विदेशे को तव वामं ददाति ॥ ४८२ ॥
 जनसंकुलं न शून्यं वृथ्यति श्वश्रून् ददात्यवकाशं ।
 ततो ब्रज पथिक मा मार्गय वामकमत्र मम गृहे ॥ ४८३ ॥
 कथं लभ्यते न्स्तरकं (स्वस्थरतं) अस्माकं पथिक पामरगृहे ।
 उन्नतपयोधरान् (मेघान्-स्तनौ) दृष्ट्वा यदि वमसि तदा वम ॥ ४८४ ॥
 वम पथिकाङ्गण एव भ्रश्यतु ततस्तव वमनदोहदः ।
 अत्र यामे हेमन्तो नवरं यौगन्धस्य मदृक्षः ॥ ४८५ ॥
 इतो निवसति श्वश्रून्वाहमत्र परिजनः सकलः ।
 हे पथिक रात्र्यन्ध मा मम शयने निमग्न्यसे ॥ ४८६ ॥

ज्यौतिषिक-पद्धति ।

दीर्घखटिकाहस्तो (दीर्घसेफहस्तो) ज्यौतिषिको भ्राम्यति नगरमध्ये ।
 जानाति शुक्रस्य गतिं (वीर्यस्य स्तम्भनं) गणयति (यमति)
 यदि प्रतिपादयति (याभयति) कोऽपि (कापि) ॥ ४८७ ॥
 ज्यौतिषिक मा विलम्बस्व खटिकां गृहीत्वा गणय मम त्वरितं ।
 अङ्गारके (अङ्गरते) प्रनष्टे शुक्रस्य गतिस्तथैव ॥ ४८८ ॥
 अस्ति गृह एव गणको विचित्रकरणैर्निष्ठुरं गणयति ।
 न खलु जानाति शुक्रगतिं तेनाहं तव गृहे प्राप्ता ॥ ४८९ ॥
 ज्यौतिषिक किं भ्रममि विचित्रकरणानि जानन्नपि ।
 तथा कुरु कथमपि शौभ्रं यथा शुक्रो निखलो भवति ॥ ५०० ॥

विवरौण रदबिम्बे नखत्ताणं च ठाणगहियाणं ।

न पडइ जलस्स बिन्दू सुन्दरि चित्तट्टिए सुक्के ॥ ५०१ ॥

विउल्लं फलयं थोरा सलायया तुं पि गणय कुमलो सि ।

तहवि न आओ सुक्को मच्चं चिय सुन्नहियओ सि ॥ ५०२ ॥

उज्झउ सो जोदसिओ विचित्तकरणाद जाणमाणो वि ।

गणिलं सयवारं मे उट्ठइ धूमो गणन्तस्स ॥ ५०३ ॥

जइ गणमि पुणो वि तुमं विचित्तकरणेहि गणय मविसेमं ।

सुक्कमेण रहियं न ऊ लग्गं मोहणं होइ ॥ ५०४ ॥

मोत्तूण करणगणियं अङ्गुलिमेत्तेण जइ वि सो गणइ ।

अदनिउणो जोदसिओ कड्डइ नाडौगयं सुक्कं ॥ ५०५ ॥

भणिओ वि जइ न कुप्पमि जइ न तुमं होसि कूडजोदसिओ ।

ता कौस तुज्झ जाया गणइ जइ गणावए को वि ॥ ५०६ ॥

अङ्गारयं न याणमि न ऊ बुज्जमि हत्यचित्तमचारं ।

इय माइ कूडगणओ कह जाणइ सुक्कमचारं ॥ ५०७ ॥

लेहयवज्जा ।

मसि मल्लिऊण न-याणमि लेहणिं गहिऊण मूढ खल्लिओ सि ।

ओसरसु कूडलेहय सुल्ललियपत्तं विणासिहिमि ॥ ५०८ ॥

विपरौते रविबिम्बे (रतिबिम्बे) नक्षत्राणां (नखक्षतानां) च

स्थानगृहीतानां ।

न पतति जलस्य (बीजस्य) बिन्दुः सुन्दरि चित्रास्थे (चित्तस्थे)

शुक्ले ॥ ५०१ ॥

विपुलं फलकं (रतिमन्दिरं) दीर्घां शलाका (दीर्घः प्रजापतिः)

त्वमपि गणक कुशलोऽसि (यभने प्रवीणोऽसि) ।

तथापि नागतः शुक्रः सत्यमेव शून्यहृदयोऽसि ॥ ५०२ ॥

दक्षतां स ज्यौतिषिको विचित्रकरणानि जानानोऽपि ।

गणयित्वा शतवारं ममोत्तिष्ठति धूमो गणयतः ॥ ५०३ ॥

यदि गणयसि पुनरपि त्वं विचित्रकरणैर्गणय मविशेषं ।

प्रकक्रमेण रक्षितं न खलु लग्नं शोभनं भवति ॥ ५०४ ॥

मुक्त्वा करणगणितमङ्गलिमात्रेण यदि मोऽपि गणयति ।

अतिनिपुणो ज्यौतिषिकः कर्षति नाडीगतं शुक्रं ॥ ५०५ ॥

भणितोऽपि यदि न कुर्यासि यदि न त्वं भवसि कूटज्यौतिषिकः ।

ततः किं तव जाया गणयति यदि प्रतिपादयति कोऽपि ॥ ५०६ ॥

अङ्गारकं (अङ्गरतं) न जानासि न खलु बुध्यसि हस्तचित्रासंचारं

(हस्तचित्तसंचारं)

इति मातः कूटगणकः कथं जानाति शुक्रसंचारं

(बीजस्तम्भं) ॥ ५०७ ॥

लेखक-पद्धतिः ।

मर्षी (वौर्यं) मर्दितुं न जानासि लेखनीं (शेफं) ग्रहीतुं

मूढ स्वलितोऽसि ।

अपसर कूटलेखक सुललितपत्रं (शय्याप्रच्छादनपटं)

विनाशयिष्यसि ॥ ५०८ ॥

ढल्लिया य ममी भग्गा य लेहणौ खरडियं च तलवट्टं ।
 धिद्धि त्ति कूडलेहय अज्ज वि लेहत्तणे तण्हा ॥ ५०८ ॥
 पिङ्गलं ममिभायणयं अत्थि ममी वित्थरं च तलवट्टं ।
 अन्हारिमाण कज्जे हयलेहय लेहणौ भग्गा ॥ ५१० ॥

विज्जवज्जा ।

विज्ज न एमो जरओ न य वाहौ एम को वि संभूओ ।
 उवममद मल्लोणेणं विडङ्गजोयामयरसेणं ॥ ५११ ॥
 सच्च जरण कुमलो सरसुप्पन्ना य लक्खमे वाहौ ।
 एयं पुणो वि अङ्गं विज्ज विडङ्गेहि पन्नत्तं ॥ ५१२ ॥
 पुक्कारयं पउञ्जसु बालाए रसुब्बवाए वाहौए ।
 अज्ज अणज्ज निज्ज — ज्ज विज्ज पेज्जाए न उ कज्जं ॥ ५१३ ॥
 मामा खामा न महे — द मद्दणं विज्ज कि विथप्पेणं ।
 अगङ्गुलीए दिज्जउ अवलेहो माउलिङ्गम्मा
 (माउ लिङ्गम्मा) । ५१४ ।

पुक्कारएण विज्जय निव्विणा तुह य दौहमासेण ।
 मा वारिज्जउ बाला भुञ्जउ अन्नं जहिकाए ॥ ५१५ ॥
 गहवद्दसुएण भणियं अउव्वविज्जत्तणं हयासेणं ।
 जेण पउञ्जद पुक्का — रयं पि पन्नत्तियाणं पि ॥ ५१६ ॥
 विज्ज तुहागमण च्चिय मुक्का जरएण किं न परिमुणमि ।
 ता निथसु मज्ज अङ्गे संपद मेओ मसुप्पन्नो ॥ ५१७ ॥
 विज्जय अन्नं वारं मह जरओ मयरएण पन्नत्तो ।
 जइ तुं नेच्छमि दाउं ता किं कामी वि मा होउ ॥ ५१८ ॥

स्खलिता च ममी (वौर्यं) भग्ना च लेखनी (शेफो) भग्नं च
तालपत्र (ग्रय्याप्रच्छादनपटं) ।

धिग्धिगिति कूटलेखकाद्यापि लेखने (यभने) दृष्ट्या ॥ ५०८ ॥

प्रथमं ममीभाजनमस्ति ममी विस्तरं च तालपत्रं ।

अस्मादृशीनां कार्यं हतलेखक लेखनी भग्ना ॥ ५१० ॥

वैद्य-पद्धतिः ।

वैद्य नैष ज्वरो न च व्याधिरेष कोऽपि स्मृतः ।

उपशाम्यति मल्लवणेन विडङ्गयोगामृतरसेन ॥ ५११ ॥

मद्यं ज्वरे कुशलः सरमोत्पन्नं च लक्ष्मि व्याधिं ।

इदं पुनरप्यङ्गं वैद्य विडङ्गेः प्रज्ञप्तं ॥ ५१२ ॥

पुष्कारयं (पुष्कारकं) प्रयुञ्ज्वालाया रभोद्भवायाः व्याधेः ।

अद्यानार्यं निर्लज्जं वैद्य पेयया (प्रेयसा) न खलु कार्यं ॥ ५१३ ॥

श्यामा खामा न महते मर्दनं वैद्य किं विकल्पेन ।

अद्याङ्गुल्या दीयतामवलेहो मातुलिङ्गस्य (मातर्लिङ्गस्य) ॥ ५१४ ॥

पुष्कारयेण वैद्य निर्विषा तव च दीर्घश्वासेन ।

मा वार्यतां बाला भुङ्क्तामन्नं (अन्यं विटं) यथेच्छया ॥ ५१५ ॥

गृहपतिसुतेन भणितमपूर्ववैद्यकं हताग्नेन

येन प्रयुङ्क्ते पुष्कारयं (पुष्काररतं) अपि (प्राप्तानामपि) ॥ ५१६ ॥

वैद्य तवागमन एव मन्त्रा ज्वरेण किं न जानामि ।

ततः पश्य मदङ्गे सम्प्रति खेदः ममुत्पन्नः ॥ ५१७ ॥

वैद्यान्यं वारं मम ज्वर ओषधेन (शतरतेन) प्रज्ञप्तः ।

यदि त्वं नेच्छसि दातुं तदा किं तक्रमपि (षडशीतिरपि)

मा भूत् ॥ ५१८ ॥

बालं जराविलङ्घिं कलमऊरपलाविणिं नियन्तस्स ।

विज्जस्स सुसुओ सू — सुओ वि महसत्ति पन्नटो ॥ ५१८ ॥

मोत्तूण बालतनं तह य वमौकरणमन्ततनेहिं ।

सिद्धत्येहि महम्मद तरुणौ तरुणेण विज्जेण ॥ ५१९ ॥

अन्नं न रुच्चद चिय मज्झ पिथामाण प्रुरियं हिययं ।

नेहसुरयल्लयङ्गे तुह सुरयं विज्ज पडिहाइ ॥ ५२० ॥

धम्मियवज्जा ।

जो धम्मिओ न पावद कुरयं मन्दारयं च सुगरयं ।

सो गहियकरणडो चिय कत्तो धुत्तौरयं लहइ ॥ ५२० ॥

धुत्तौरएण धम्मिय जइ इच्छमि लिङ्गपूरणं काउं ।

ता एव्वसु मज्झ परो — हडम्मि सूरम्मि अत्यमिण ॥ ५२१ ॥

धुत्तौरयस्स कज्जं गहिराणि परोहडाइ वच्चन्तो ।

धम्मिय सुरङ्गकाओ कुरयाण वि नवरि चुक्किहिमि ॥ ५२२ ॥

धुत्तौरयाण कज्जे ण धम्मिओ परपरोहडे भमइ ।

अन्नेहि विलुप्पन्तं निययारामं न लक्खेइ ॥ ५२३ ॥

धेत्तूण करण्डं भम — इ वावडो परपरोहडे नूणं ।

धुत्तौरएसु रत्तो एक्का वि न मेक्खण धम्मो ॥ ५२४ ॥

बालां ज्वराविलाङ्गी कलमधुरप्रच्छापिनीं पश्यतः ।

वैद्यस्य सुश्रुतः सुश्रुतोऽपि झटिति प्रनष्टः ॥ ५१८ ॥

मुक्त्वा बालतन्त्रं तथा च वशीकरणमन्त्रतन्त्रैः ।

मिद्वार्थैर्महम्मद तरुणौ तरुणेन वैद्येन ॥ ५२० ॥

(अन्यं) अन्नं न रोचत एव मम प्रियाशया पूरितं हृदयं ।

स्नेहसुरताद्राङ्गे तव सुरतं वैद्य प्रतिभाति ॥ ५२१ ॥

धार्मिक-पद्धतिः ।

यो धार्मिको न प्राप्नोति कुरवकं (कुरतं) मन्दारकं (मन्दारतं)

च सुझरकं (सुधारतं) ।

म गृह्यौतकरण्ड एव (करगृह्यौतसाधने) कुतो धत्तूरकं

(धूतारतं) लभते ॥ ५२२ ॥

धत्तूरकेन (धूतारतेन) धार्मिक यदीच्छेन्मौश्वरपूरणं (शेष०) कर्तुं ।

तत आगच्छेन्मम गृहपश्चाद्भागे सूर्येऽस्तमिते ॥ ५२३ ॥

धत्तूरकस्य कार्यं (धूतारतस्य) गभौरान् गृहपश्चाद्भागान्त्रजन् ।

धार्मिक सुरङ्गात् (सुरतकार्यं) कुरवकेभ्योऽपि (कुरतेभ्यो)

केवलं भ्रंशिश्यसि ॥ ५२४ ॥

धत्तूरकाणां (धूतारतानां) कार्येण धार्मिको परगृहपश्चाद्भागा-

न्भ्रमति ।

अन्यैर्विलुप्यमानं (रम्यमाणां) निजारामं (आत्मनो जायां)

न लक्षयति ॥ ५२५ ॥

गृह्यौत्वा करण्डं भ्राम्यति व्यापृतः परगृहपश्चाद्भागे नूनं ।

धत्तूरकेषु (धूतारतेषु) रक्त एकमपि (एकामपि) न मुञ्चति

धर्मि ॥ ५२६ ॥

सुलहाद परोहडसं — ठियाद धुत्तौरयाद मोत्तूणं ।

कुरयाण कए रसं पेच्छह कह धम्मिओ भमद ॥ ५१७ ॥

कच्चौरएहि कणवी — रएहि धुत्तौरएहि वडएहिं ।

जइ इच्छसि देहरयं धम्मिय ता मह घरे एज्ज ॥ ५१८ ॥

मन्दारयं विवज्जइ कुरथं परिहरइ चयइ भङ्गरयं ।

धुत्तौरयमलहन्तो गहियकरणडो गणो भमद ॥ ५१९ ॥

वियमियमुहाइ वल्लु — ज्जलाइ मयरन्दपायडिआइं ।

धुत्तौरयाइ धम्मिय पुखेहि विणा न लभन्ति ॥ ५२० ॥

एक्केण वि जह धुत्ती — रएण लिङ्गस्स उवरि लग्गेण ।

मन्दारयाण धम्मिय कोडीए न तं सुहं होइ ॥ ५२१ ॥

सिसिरमयरन्दपज्जर — णपउरपमरन्तपरिमल्लाइ ।

कणवीरयाइ गणहसु धम्मिय मभावरत्ताइं ॥ ५२२ ॥

जन्तियवज्जा ।

जन्तिथ गुलं विमग्गमि न य मे इच्छाए वाहसे जन्तं ।

अरमस किं न याणमि न रसेण विणा गुलं

होइ ॥ ५२३ ॥

सुलभान् गृहपञ्चाङ्गागमस्थितान्धत्तूरकान् (धूर्तारतानि) मुक्ता ।

कुरवकाणां (कुरतानां) कृतेऽरण्यं पश्यत कथं धार्मिको भ्रमति ॥५०७॥

कञ्चौरएहि (काञ्चौरतैः) करवीरकैः (कन्यारतैः) धत्तूरकैः

(धूर्तारतैः) बद्धभिः ।

यदौच्छसि देवगृहं (देहरत) धार्मिक तदा मम

गृहमागच्छेः ॥ ५०८ ॥

मन्दारकं (मन्दारत) विवर्जयति कुरवकं (कुरतं) परिहरति

त्यजति भृङ्गारकं (भङ्गरत) ।

धत्तूरकमलभमानो (धूर्तारतं) गृहौतकण्डो (करगृहौतसाधनो)

गणो भ्रमति ॥ ५०९ ॥

विकसितमुखानि (विहसित ०) वर्णोज्ज्वलानि मकरन्दप्रकटानि ।

धत्तूरककुसुमानि (धूर्तारतानि) धार्मिक पुण्यैर्विना न

लभ्यन्ते ॥ ५१० ॥

एकेनापि यथा धत्तूरकेन (धूर्तारतेन) लिङ्गस्योपरि लग्नेन

(साधनसृष्टेन) ।

मन्दारकाणां (मन्दारतानां) धार्मिक कोट्या न तत्सुखं भवति ॥५११॥

शिशिरमकरन्दप्रचरणप्रचुरप्रसरत्परिमलार्द्राणि ।

करवीराणि (कन्यकारतानि) गृहाण धार्मिक

मङ्गावरत्नानि ॥ ५१२ ॥

यान्त्रिक-पद्धतिः ।

यान्त्रिक (मैथुनकर्तृ) गुलं (द्रवौकरणत्वं) विमार्गयसे न च

ममेच्छया वक्षसे यन्त्रं (मैथुनं) ।

अरसञ्च किं न जानामि न रसेन (शोभनमैथुनेन) विना गुल्लो

भवति । ५१३ ॥

वियडा वि जन्तवाया मउओ नालो रमाउलो उच्छू ।
 लट्ठो वि सुप्पमाणा किं जन्तिय ऊणयं वहमि ॥ ५३४ ॥
 सद्दालयं सरूवं वित्थिणं वररमं सुमद्दमहं ।
 जं एरिमयं जन्तं तत्थ सुहं जन्तिओ लहद ॥ ५३५ ॥
 तह जन्तिएण जन्तं अक्कन्तं नेहनिअररसेण ।
 जह पढमं चिय कुण्डी भरिया एक्केण घाएण ॥ ५३६ ॥
 त जन्तं सा कुण्डी मो उच्छू वहलपत्तलच्छाओ ।
 पौलावय तुज्झ गुणो अज्ज वि ऊणो रमो जाओ ॥ ५३७ ॥

मुसलवज्जा ।

चन्दणवल्लियं दिठक — च्चिवन्धण दौहरं सुपरिमाणं ।
 होइ घरे माहौणं मुमल धन्नाण महिलानं ॥ ५३८ ॥
 थोरगरुयाइ सुन्दरि कच्चौजुत्ताइ ऊन्ति नियगंहे ।
 धन्नाण महिलियाणं उक्कलमारिमाइ मुमलाइ ॥ ५३९ ॥
 सुहभारियाइ सुट्ठु वि सुट्ठु वि कच्चौष्ठ दिठनिवट्ठाइ ।
 अन्नाहि पि ऊ जुणु — उक्कलमि भज्जन्ति मुमलाइ ॥ ५४० ॥
 भमिओ चिरं असेसो गामो मद महियओ मयंवारं ।
 गेळुक्कलपरिमाणे — ण मामि मुमलं चिय न दिट्ठं ॥ ५४१ ॥
 भद्दसुहमण्डण चिय दरपिऊलं तह य कच्चिसोहिलं ।
 अन्नेमिं पिय मुसलं पडिऊन्द तेण वच्चामो ॥ ५४२ ॥

बालासंवरणवज्जा ।

जस्स तुमं अणुरत्ता मो तुज्झ य मन्दनेहओ पुत्ति ।
 न ऊ दिक्खइ ताली दी — हरस्सि एक्केण हत्थेण ॥ ५४३ ॥

विकटा अपि यन्त्रपादा मृदुको नालो रसाकुल इक्षुः ।
 यष्टिरपि सुप्रमाणा किं यन्त्रिकोनकं वहसि ॥ ५३४ ॥
 शब्दालयं मरुपं विस्तीर्णं वररमं सुमर्दमहं ।
 यदौदृशं यत्नं तत्र सुखं यान्त्रिको लभते ॥ ५३५ ॥
 तथा यान्त्रिकेण यन्त्रमाक्रान्तं स्नेहनिर्भररसेन ।
 यथा प्रथममेव कुण्डौ मृतैकेन घातेन ॥ ५३६ ॥
 तद्यन्त्रं मा कुण्डौ म इक्षुर्बहुलपत्रच्छायाः ।
 यान्त्रिक तव गुणोऽद्याप्यनो रसो जातः ॥ ५३७ ॥

मुसल-पद्धतिः ।

चन्दनवलितं दृढकाञ्चीबन्धनं दौर्घं सुपरिमाणं ।
 भवति घरे स्वाधीनं मुसलं धन्यानां महिलानां ॥ ५३८ ॥
 खलुदौर्घाणि सुन्दरि काञ्चीयुक्तानि भवन्ति निजगेहे ।
 धन्यानां महिलानामुदूखलमदृशानि मुसलानि ॥ ५३९ ॥
 सुखमृतानि सुद्विपि सुद्विपि काञ्च्या दृढनिबद्धानि ।
 अन्याभिरपि खलु जीर्णोदूखले भज्यन्ति मुसलानि ॥ ५४० ॥
 भ्रान्तश्चिरमशेषो ग्रामो मया सख्यः शतवारान् ।
 गेहोदूखलपरिमाणेन मामि मुसलमेव न दृष्टं ॥ ५४१ ॥
 भद्रमुखमण्डनमेवेषत्पृथुलं तथा च काञ्चिशोभितं ।
 अन्येषामेव मुसलं प्रतिच्छन्दं तेन व्रजामः ॥ ५४२ ॥

बालासंवरण-पद्धतिः ।

यस्य त्वमनुरक्ता स त्वयि च मन्दस्नेहः पुत्रि ।
 न खलु दौघ्यते तालिका दौर्घाद्येकेन हस्तेन ॥ ५४३ ॥

जत्थ गअो तत्थ गअो सामलि मौहो न जुप्पइ हलमि ।
 मप्पुरिमो वि तह चिय पुंससु नयणाइ मा रुष्णं ॥ ५४४ ॥
 तइथा वारिज्जन्तो पियहि पदं उक्खिरीहि अक्खीहिं ।
 एणिं विरहावत्था पुणो वहन्तो किलामिहिमि ॥ ५४५ ॥
 मा रुवसु पुत्ति केया — ण अग्गए खिज्जिहिन्ति नयणाइं ।
 न ऊ सिज्जइ ताण मणं सेल्ल मिव मल्लिलपूरेणं ॥ ५४६ ॥
 दाणं न देन्ति बज्जलं नेहं दरिमन्ति नेय हरिमन्ति ।
 गेण्हन्ति न देन्ति मणं पुत्ति च्छेया दराराहा ॥ ५४७ ॥
 रच्चन्ति नेय कस्स वि रत्ता पमयच्छि न ऊ विरच्चन्ति ।
 टिण्णथरकर व्व केया अट्ठिदोमा वि रच्चन्ति ॥ ५४८ ॥
 रच्चावन्ति न रच्चहि हरन्ति हिययं न देन्ति नियहिययं ।
 केया भुयङ्गमरिमा उमिज्जण परमहा होन्ति ॥ ५४९ ॥
 रच्चावन्ति न रच्चहि देन्ति अमोक्कं न दुक्खिया ऊन्ति ।
 असुयविणय त्ति एणिं दुक्काराहा जए केया ॥ ५५० ॥
 रत्ते रत्ता कमण — म्मि कमणथा धवलयम्मि तह धवला ।
 फल्लिहमणि व्व कइत्ता ऊन्ति जणे पुत्ति मंपुत्ता ॥ ५५१ ॥

कुट्टिणीसिखावज्जा ।

दरहमियकडरकानिरि — रक्खणाइ सिङ्गारकम्ममणिणाइं ।
 एयाइ पुणो सिखसु निरुवममोहग्गदइथाइं ॥ ५५२ ॥
 मगन्ती मूलियमू — ल्लियाइ मा भमसु घरहरं पुत्ति ।
 कन्दाणवत्तणं पिय — यमसु एयं वमीकरणं ॥ ५५३ ॥

यत्र गतस्तत्र गतः श्यामले सिंहे न युज्यते हले ।
 सत्पुरुषोऽपि तथैव प्रोज्झ नयने मा हृद्यतां ॥ ५४४ ॥
 तदा वार्यमाणा पिब पतिमाद्राभ्यामक्षिभ्यां ।
 इदानीं विरहावस्थां पुनर्वहमाना क्रमिष्यसि ॥ ५४५ ॥
 मा रोदोः पुत्रि केकानामघे खेक्ष्येते नयने ।
 न खलु क्षीयते तेषां मनः शैल इव मल्लिलपूरेण ॥ ५४६ ॥
 दानं न ददति वज्रं स्नेहं दर्शयन्ति न च हर्षन्ते ।
 गृह्णन्ति न ददति मनः पुत्रि केका दुराराधाः ॥ ५४७ ॥
 रज्यन्ते नैव कस्मिन्नपि रक्ताः प्रसृताक्षि न खलु विरज्यन्ते ।
 दिनकरकरा इव केका अदृष्टदोषा अपि रज्यन्ते ॥ ५४८ ॥
 रञ्जयन्ति न रज्यन्तं हरन्ति हृदयं न ददति निजहृदयं ।
 केका भुजङ्गमदृशा दृष्ट्वा पराङ्मुखा भवन्ति ॥ ५४९ ॥
 रञ्जयन्ति न रज्यन्ते ददत्यसौख्यं न दुःखिता भवन्ति ।
 अश्रुतविनया इतोदानीं दुःखाराधा जगति केकाः ॥ ५५० ॥
 रक्ते रक्ताः कृष्णे कृष्णा धवले तथा धवलाः ॥
 स्फटिकमणिरिव केका भवन्ति जने पुत्रि संपूर्णाः ॥ ५५१ ॥

कुट्टिनीशिक्षा-पद्धतिः ।

ईषद्वक्षितकटाक्षनिरीक्षणानि शृङ्गारकर्ममसृणानि ।
 एतानि पुनः शिष्य निरूपमसौभाग्यदयितानि ॥ ५५२ ॥
 मार्गयमाणा मूलिका मूलिका मा भ्रम गृहं गृहं पुत्रि ।
 कन्दानुवर्तनं प्रियतमस्यैतदशीकरणं ॥ ५५३ ॥

भूषणपसाहणाड — मरेहि मा खिवसु पुत्ति अण्णाणं ।
 रञ्जिज्जद जेण जणो अन्ने चिय ते अलङ्कारा ॥ ५५४ ॥
 अन्नासत्ते वि पिए अहिययरं आयरं कुणिज्जासु ।
 उद्धुक्खि वेयणाद वि न मन्ति चरियाद वि गुणेहिं ॥ ५५५ ॥
 न विणा सक्कावेणं घेण्णद परमत्यजाणओ लोओ ।
 को जुलमञ्जरं क — अण्ण वेयारिणं तरद ॥ ५५६ ॥
 जेण विणा न वल्लिज्जद अण्णणिज्जद सो कयावराहो वि ।
 पत्ते वि नयरदाहे भण कस्स न वल्लहो अग्गी ॥ ५५७ ॥
 अब्बो जाणामि अहं तुक्क पसाएण चाडुयसयादं ।
 एक्कं नवरि न जाणे निन्नेहे रमणपञ्जरणं ॥ ५५८ ॥
 ताव चिय ठलहलया जाव चिय नेहपूरियमरीरा ।
 सिद्धत्था उण केया नेहविह्वणा खलीऊन्ति ॥ ५५९ ॥

वेसावज्जा ।

अहिणि व्व कुडिलगमणा रोरहरे दीवअ व्व निन्नेहा ।
 सुकवि व्व अत्यलुद्धा वेसं दट्ठूण वन्दामि ॥ ५६० ॥
 वल्लङ्का मुहरसिया नेहविह्वणा वि लग्गाए कण्ठं ।
 पच्छा करद वियारं बल्लहट्ठयमारिमा वेसा ॥ ५६१ ॥
 महद सलोहा घणघा — यताडणं तह य वाणमबन्धं ।
 कुण्ठि व्व पउरकुडिला वेसा मुट्ठीए मंत्रहद ॥ ५६२ ॥
 जाओ पियं पियं पद एक्कं विज्झाद तं चिय पल्लितं ।
 होद अवरत्थिओ चिय वेसासत्थो तिणग्गि व्व ॥ ५६३ ॥

भूषणप्रसाधनाडम्बरैर्मा क्षिप पुत्र्यात्मानं ।

रञ्ज्यते येन जनो ऽन्य एव ते ऽलङ्काराः ॥ ५५४ ॥

अन्यासक्ते ऽपि प्रिये ऽधिकतरमादरं कुर्वीथाः ।

ऊर्ध्वाक्षि वेदना अपि न मन्त्रिचरिता अपि गुणैः ॥ ५५५ ॥

न विना सद्भावेन गृह्यते परमार्थं जानानो लोकः ।

को 'जीणमार्जारं' काञ्चिकेन प्रतारयितुं तरति ॥ ५५६ ॥

येन विना न स्थीयते ऽनुनीयते स कृतापराधोऽपि ।

प्राप्तेऽपि नगरदाहे भण कस्य न वल्लभोऽग्निः ॥ ५५७ ॥

अहो जानाम्यहं युष्मत्प्रसादेन चाटुग्रतानि ।

एकं केवलं न जाने निःस्नेहे रमणप्रचरणं ॥ ५५८ ॥

तावदेव मृदुका यावदं व स्नेहपूरितशरीराः (तेल ०) ।

सिद्धार्थाः पुनश्चेकाः (सर्षपाः) स्नेहविहीना खलीभवन्ति ॥ ५५९ ॥

वेश्या—पङ्क्तिः ।

अहिरिव कुटिलगमना दरिद्रगृहे दौषक इव निःस्नेहा ।

सुकविरिवार्थलुब्धा वेश्यां दृष्ट्वा वन्दे ॥ ५६० ॥

वर्णाद्या मुखरसिका स्नेहविहीनापि लगति कण्ठे ।

पञ्चात्करोति विकारं चणकरोटिकामदृच्छा वेश्या ॥ ५६१ ॥

सहते सलोभा (सलोहा) घनघातताडनं तथा च पाणसबन्धं ।

मदंशिकेव प्रचुरकुटिला वेश्या मुग्धा समुद्यते ॥ ५६२ ॥

यातः प्रियं प्रियं प्रति (पदं पदं प्रति) एकं निर्वाति तदेव प्रदौप्तं ।

भवत्यपरस्थित एव वेश्यामार्थस्तृणाग्निरिव ॥ ५६३ ॥

निम्बलपविन्नहारा वज्जलोहा पुल्लदण अङ्गेण ।
 खगलदय व्व वेसा कोसेण विणा न संवहद ॥ ५६४ ॥
 घणसंचया सुगुञ्जा निबद्धलोहा भुयङ्गमहणिज्जा ।
 मञ्जूसिय व्व वेसा ठाणं चिय लोहवित्तस्स ॥ ५६५ ॥
 न गणेद रुववन्तं न कुलीणं नेय रुवमपन्नं ।
 वेसा वाणरिसरिसा जत्थ । फलं तत्थ संकमद ॥ ५६६ ॥
 अमृत्तरायरमियं आमन्नपञ्चोहरं गुणविह्वणं ।
 थड्डुं महाववङ्गं वेसाहियं सुरधणु व्व ॥ ५६७ ॥
 कवडेण रमन्ति जणं पियं पयम्यन्ति अत्यलोहेण ।
 ताण नमो वेसाणं अप्पा वि न वल्लहो जाण ॥ ५६८ ॥
 कुललज्जणं अकित्तौ अत्यस्स खओ अमौल्लमंवासो ।
 गत्तुं चिय वेसहरं न जुज्जए पण्डियजणस्स ॥ ५६९ ॥
 संपत्तियाए कालं गमेसु सुलहाए अप्पमुल्लाए ।
 देवसवाडयपत्तं तुट्ठणमीलं अदमङ्गघं ॥ ५७० ॥
 वेसाण कवडसयपू — रियाण सभावनेहरहियाणं ।
 अत्यरहिओ न रुव्वदं पच्चखो कामदेवो वि ॥ ५७१ ॥
 अत्यस्स कारणेणं चुम्बन्ति मुहाइ वज्जविरसादं ।
 अप्पा वि जाण वेसो को ताण परो पिओ होइ ॥ ५७२ ॥
 सुपमाणा य सुसुत्ता वज्जहवा, तह य कोमला सिमिरे ॥
 कत्तो पुल्लेहि विणा वेसा पडिय व्व संपडइ ॥ ५७३ ॥
 कुडिलत्तणं च वज्ज — तणं च वसुत्तणं असच्चं च ।
 अस्माण ऊन्नि दोसा वेसाण पुणो अलङ्कारा ॥ ५७४ ॥

निर्मलपवित्रहारा (०त्राधारा) बद्धलोभा (० लोहा) पुष्पकिताङ्गेन ।

खड्गलतिकेव वेश्या कोशेन (प्रत्याकारेण) विना न समुह्यते ॥ ५६४ ॥

घनसंचया सुगुह्या निबद्धलोभा (लोहनिबद्धा) भुजङ्गमहनीया ।

मञ्जूषिकेव वेश्या स्थानमेव लोभवित्तस्य (लोह०) ॥ ५६५ ॥

न गणयति रूपवन्तं न कुलीनं नैव रूपसंपन्नं ।

वेश्या वानरौसदृचा यत्र फलं तत्र संक्रामति ॥ ५६६ ॥

अन्योन्यरागरसितमासन्नपयोधरं गुणविहीनं ।

स्तब्धं स्वभाववक्रं वेश्या हृदयं सुरधनुरिव ॥ ५६७ ॥

कपटेन रमयन्ति जनं प्रियं प्रजल्पन्त्यर्थलोभेन ।

ताभ्यो नमो वेश्याभ्य आत्मापि न वल्लभो यासां ॥ ५६८ ॥

कुललाञ्छनमकौर्तिरर्थस्य लयोऽश्लीलमवामः ।

गन्तुमेव वेश्यागृहं न युज्यते पण्डितजनस्य ॥ ५६९ ॥

वाक्यथा कालं गमय सुलभयाल्पमूल्यया ।

देवकुलवाटकपात्रं चूटनशौलमतिमहार्घं ॥ ५७० ॥

वेश्याभ्यः कपटशतपूरिताभ्यः स्वभावस्नेहरहिताभ्यः ।

अर्थरहितो न रुच्यते प्रत्यक्षः कामदेवोऽपि ॥ ५७१ ॥

अर्थस्य कारणेन चुम्बन्ति मुखानि वक्रविरसानि ।

आत्मापि यासां देव्यः कस्तामां परः प्रियो भवति ॥ ५७२ ॥

सुप्रमाणा च सुसूत्रा बद्धरूपा तथा च कोमला शिशिरे ।

कुतः पुण्यैर्विना वेश्या पटिकेव संपद्यते ॥ ५७३ ॥

कुटिलत्वं च वक्रत्वं च वक्ष्यकालमसत्यं च ।

अन्येषां भवन्ति दोषा वेश्यानां पुनरलङ्काराः ॥ ५७४ ॥

सरसा निहसणसारा गन्धडा बड्ढुयङ्गपरिमलिया ।
 चन्दणलय व्व वेसा भण कस्स न वल्लहा होइ ॥ ५७५ ॥
 मा जाणह मरु सुहयं वेसाहिययं समखणुल्लावं ।
 सेवाललित्तपत्थर — सरिमं पडणेण जाणिहिमि ॥ ५७६ ॥
 एकं खायद मडयं अनं च कडक्करस्सियं धरइ ।
 अन्नस्स देइ दिट्ठी ममाणसिवसारिमा वेसा ॥ ५७७ ॥
 गहिज्जण मयलगन्धं मोरुक्कं झायन्ति तग्गयमणाओ ।
 वेसा मुणिसारिक्का निच्चं चिय कवल्लियाहत्था ॥ ५७८ ॥

किविणवज्जा ।

न ऊ कस्स वि देन्ति धणं अन्नं देन्तं पि तह निवारन्ति ।
 अत्था किं किविणत्था सत्थावत्था सुयन्ति व्व ॥ ५७९ ॥
 निहणन्ति धणं धरणी — यल्लमि इय जाणिज्जण किविणजणा ।
 पायाले गन्तव्वं ता गच्छउ अग्गठाणं पि ॥ ५८० ॥
 करिणो हरिनहरविथा — रियस्स दीसन्ति मोत्तिया कुम्भे ।
 किविणण नवार मरणे पयड च्चिय ऊन्ति भण्डारा ॥ ५८१ ॥
 परिमुसइ करयलेण वि पेक्खइ अक्खीहि तं सथा किविणो ।
 आलिहियभित्तिवाउ — हयं व न ऊ भुञ्जिउं तरइ ॥ ५८२ ॥
 पुच्छिज्जन्ता नियपरि — यणेण पयडन्ति नेय तं अत्थं ।
 मन्नं पि धणं नत्थिन्ति जे भणन्ता महाधीरा ॥ ५८३ ॥
 अत्थं धरन्ति वियला न देन्ति पूयन्ति मयलभूयादं ।
 पुण्णक्खण.सिज्जइ न संपया चायभोएण ॥ ५८४ ॥

मरसा निघर्षणसारा गन्धाद्या वज्रभुजङ्गपरिमृदिता ।
 चन्दनलतेव वेश्या भण कस्य न वल्लभा भवति ॥ ५ ७ ५ ॥
 मा जानीत मम सुभगं वेश्याद्वदयं समन्मनोक्लापं ।
 शैवाललिप्तप्रस्तरसदृशं पतनेन ज्ञास्यमि ॥ ५ ७ ६ ॥
 एकं खादति मृतकमन्यं च कटाक्षरक्षितं धारयति ।
 अन्यस्य ददाति दृष्टिं श्लक्ष्णानशिवासदृशा वेश्या ॥ ५ ७ ७ ॥
 गृहीत्वा सकलगन्धं मोक्षं ध्यायन्ति तद्गतमनसः ।
 वेश्या मुनिमदृच्छा नित्यमेव कवलितहस्ताः (कपालहस्ताः) ॥ ५ ७ ८ ॥

रूपण—पङ्क्तिः ।

न खलु, कस्यापि ददति धनमन्यं ददानमपि तथा निवारयन्ति ।
 अर्थाः किं रूपणस्याः स्वस्यावस्थाः स्वपत्नौव ॥ ५ ७ ९ ॥
 निखनन्ति धनं धरणोत्तल दति ज्ञात्वा रूपणजनाः ।
 पाताले गन्तव्यं ततो गच्छत्वग्रस्थानमपि ॥ ५ ८ ० ॥
 करिणो हरिनखरविदारितस्य दृश्यन्ते मौक्तिकानि कुम्भे ।
 रूपणानां केवलं मरणे प्रकटान्येव भवन्ति भाण्डागाराणि ॥ ५ ८ १ ॥
 परिमृशति करतलेनापि पश्यत्यक्षिभ्यां तत्सदा रूपणः ।
 अलिखितभित्तिपञ्चालिकाभिव न खलु भोक्तुं तरति ॥ ५ ८ २ ॥
 पृच्छ्यमाना निजपरिजनेन प्रकटयन्ति नेव तमर्थं ।
 मदपि धनं नास्तीति ये भणन्ति ते महाधौराः ॥ ५ ८ ३ ॥
 अर्थं धरन्ति विकला न ददति पूजयन्ति सकलभूतानि ।
 पुण्यक्षयेण जीयते न मम्यत्यागभोगाभ्यां ॥ ५ ८ ४ ॥

देमि न कस्स वि जग्गद उद्धारजणस्स विविहरयणाद ।
चाएण विणा वि नरो पुणोवि लक्खीए पम्भुक्को ॥ ५८५ ॥

उड्डवज्ज ।

कुहद दढं कुद्दालं अदगमणे आउलं व पेप्पेद ।
विलिहद दो वि तड्डीओ आणद हियपाणिथं उड्डो ॥ ५८६ ॥
मिरजाणए निउत्तो उड्डो हत्येण खणणकुमलेण ।
कुद्दालेण य रहियं कह उड्डो आणए उययं ॥ ५८७ ॥
निदयकुद्दालहत्य — यमज्झवज्जलुल्ललन्तजलमोत्तं ।
उड्डो लद्धप्परिमो भरियं पि न मेक्खए वाविं ॥ ५८८ ॥
कुद्दालघायघणता — उणेण पज्झरद वसुह न ऊ चोच्चं ।
मो उड्डो जस्स विदं — मणेण वडवा जलं देद ॥ ५८९ ॥

कण्हवज्जा ।

कुमलं राहे सुहिओ मि कम कंमो कहिं कहिं राहा ।
इय वालियाए भणिण विल्लक्कहमिरं हगिं नमह ॥ ५९० ॥
तं नमह जस्स गोठे मयणाणलतावियाउ गोवीओ ।
पायडकण्ठग्गहम — गिरौउ रिट्ठं पसंमन्ति ॥ ५९१ ॥
कण्हो जयद जुवाणो राहा उम्भत्तजोव्वणा जयद ।
अउणा वज्जलतरङ्गा ते दिवहा तेत्तिथ च्चेव ॥ ५९२ ॥
तिज्जयणमिओ वि हरी निवडद गोवालियाए चलणेसु ।
मच्चं चिय नेह्निर — न्धलेहि दोसा न दौमन्ति ॥ ५९३ ॥

ददामि न कस्यापि निवेदयत्युदारजनस्य विविधरत्नानि ।
त्यागेन विनापि नरः पुनरपि लक्ष्म्या प्रसुतः ॥ ५८५ ॥

उड्डो—पङ्क्तिः ।

चिपति दृढं कुडालमतिगमन आकुलमिव प्रेरयति ।
विलिखति द्वेष्टपि तस्यावानयति हृदयेषितं पानीयमुड्डोः ॥ ५८६ ॥
शिरोजानुके नियुक्त उड्डो हस्तेन खननकुशलेन ।
कुडालेन च रहितं कथमुड्डो आनयत्युदक ॥ ५८७ ॥
निर्दयकुडालहस्तकमध्यबहुलोच्छलज्जलस्रोतस ।
उड्डो लब्धस्पर्शां मृतामपि न त्यजति वापीं ॥ ५८८ ॥
कुडालघातघनताडनेन प्रचरति वसुधा न खल्लास्यर्थ ।
न उड्डो यस्य दर्शनेन वडवा जलं ददाति ॥ ५८९ ॥

कृष्ण—पङ्क्तिः ।

कुशलं राधे सुखितोऽसि कंस कंसः क क राधा ।
इति बलिकया भणिते विललहमनशौलं हरिं नमत ॥ ५९० ॥
तं नमत यस्य गोष्ठे मदनानलतापिता गोष्ठः ।
प्रकटकण्ठग्रहमार्गणशौला अरिष्टं प्रशमन्ति ॥ ५९१ ॥
कृष्णो जयति युवा राधोन्मत्तयौवना जयति ।
यमुना बहुलतरङ्गा ते, दिवसास्तादृशा एव ॥ ५९२ ॥
त्रिभुवननमितोऽपि हरिर्निपतति गोपालिकायाः चरणयोः ।
मत्यमेव स्नेहाभ्यर्द्धा न दृश्यन्ते ॥ ५९३ ॥

कण्हो कण्हो निसि च -- न्दवाज्जिया निविडवेडसा जउणा ।

भमरौ होहौ जइ लइ -- सि पुत्ति वयणस्स गन्धेण ॥ ५८४ ॥

केसिवियारणरुहिइ -- लकुप्परग्घसणलज्जणग्घवियं ।

न सुएइ कण्ह जुसं पि कस्युयं अज्ज वि विमाहा ॥ ५८५ ॥

राहाए कवोलतल -- च्छलन्तगोण्हानिवायधवलङ्गो ।

रदरहसवावडाए धवलो आलिङ्गिओ कण्हो ॥ ५८६ ॥

धवलं धवलच्छौए मज्जरं मज्जराउरौए मज्जाम्मि ।

तक्कं विक्कन्तीए कण्हो कण्हो त्ति वाहरिओ ॥ ५८७ ॥

सच्चं चैय भुयङ्गौ विसाहिया कण्ह तण्हहा होइ ।

मन्ने वि विणयतणए जौए घुम्माविओ तं सि ॥ ५८८ ॥

केसव पुराणपुरिसो सच्चं चिय तं सि जं जणो भणइ ।

जेणं विसाहियाए भममि मया हत्यकग्गाए ॥ ५८९ ॥

किसिओ सि कौम केसव किं न किओ धम्मसंग्हो मूढ ।

कत्तो मणपरिओसो विसाहियं भुञ्जमाणस्स ॥ ६०० ॥

विहडड मण्डलिबन्धो भज्जउ रामो न सुच्चए कण्ह ।

नवमियसएहि, लद्धो तुह हत्यो मज्ज हत्येण ॥ ६०१ ॥

कण्हो देवो देवा वि पत्यरा सुयणु निम्माविज्जन्ति ।

असूहि न मउदज्ज -- न्ति पत्यरा किं व रुणेण ॥ ६०२ ॥

मज्जरारम्मे वि हरौ न सुयइ, गोवालियाण तं पेसां ।

खण्डन्ति न सप्परिसा पणयपरुढाइ पेसाइ ॥ ६०३ ॥

सच्चं चिय चवइ जणो अमुणियपरमत्यनन्दगोवालो ।

खणजौवणो सि केसव आभीरो नत्थि संदेहो ॥ ६०४ ॥

कृष्णः कृष्णो निशा चन्द्रवर्जिता निविडवेतसा यमुना ।

भ्रमरौ भव यदि लभसे पुत्रि वदनस्य गन्धेन ॥ ५८४ ॥

केशिविदारणरुधिरार्द्रकूर्परोद्धर्षणलाञ्छनपूर्णं ।

न त्यजति कृष्ण जौर्णमपि कञ्जकमद्यपि विशाखा ॥ ५८५ ॥

राधया कपोलतलोच्छलज्ज्योत्स्नानिपातधवलाङ्गः ।

रतिरभमव्याघृतया धवल आलिङ्गितः कृष्णः ॥ ५८६ ॥

धवलं धवलाद्या मधुरं मथुरापुर्या मध्ये ।

तत्रं विक्रौणनया कृष्ण कृष्णेति व्याहृतं ॥ ५८७ ॥

मत्यमेव मुजङ्गी विशाखा कृष्णदण्डका भवति ।

मत्यपि विनतातनये यया घूर्णापितस्त्वमसि ॥ ५८८ ॥

केशव पुराणपुरुषः मत्यमेव त्वमसि यं जनो भणति ।

येन विशाखया भ्रमसि सदा हस्तलग्नया ('यश्चा') ॥ ५८९ ॥

कृष्णोऽसि किं केशव किं न कृतो धन्यासंग्रहो (धान्य-) मृढ ।

कुतो मनःपरितोषो गोपौ (विमाधिकं) भुञ्जानस्य ॥ ६०० ॥

विघटतु मण्डलिवन्धो भज्यतां रामो न मुच्यते कृष्ण ।

नवसितशतैर्लब्धस्तव हस्तो मम हस्तेन ॥ ६०१ ॥

कृष्णो देवो देवा अपि प्रसूराः सुतनु निर्मिता भवन्ति ।

अश्रुभिर्न मृदूभवन्ति प्रसूराः किं वा रुदितेन ॥ ६०२ ॥

मथुराराज्येऽपि हरिर्न मुञ्जति गोपालिकानां तत्प्रेम ।

खण्डयन्ति न सत्पुरुषाः प्रणयप्ररूढानि प्रेमाणि ॥ ६०३ ॥

सत्यमेव वदति जनो ज्ञातपरमार्थनन्दगोपालः ।

स्तन्यजीवनोऽसि केशवाभौरो नास्ति संदेहः ॥ ६०४ ॥

संभरसि कण्ठ कालि — न्दिमञ्जणे मह कडिलपङ्कुरणं ।
एणिहं मङ्गरारज्जे आलावणस्स वि संदेहो ॥ ६०५ ॥

रुहवज्जा ।

रदकलहकुविथगोरी — चलणाहयनिवडिए जडाजूडे ।
निवडन्तचन्दरम्भण — विलोलहत्यं हरं नमह ॥ ६०६ ॥
परिहासवासकोडण — करकिमल्लयवद्धनयणजयलस्स ।
रुहस्स तद्वयनयणं पव्वदपरिचुम्बियं जयइ ॥ ६०७ ॥
संघासमए परिकुवि — यगोरियामुद्विहडणं विउलं ।
अद्भुत्तिल्लपलोय — न्तलोयणं तं हरं नमह ॥ ६०८ ॥
चन्दाहयपडिबिम्बा — ण जाण मुक्कट्टहासभीयाण ।
गोरीण माणविहडण — घडन्तटेहं हरं नमह ॥ ६०९ ॥
नमिऊण गोरिवयण — स्स पल्लवं ललियकमल्लसरभमरं ।
कयरइमयरन्दकलं ललियमुहं तं हरं नमह ॥ ६१० ॥

हियालीवज्जा ।

विवरीयरया लच्छो वम्भं दट्ठूण नाहिकमल्लत्यं ।
हरिणो ढाहिणनयणं रमाउला कौम झम्पेइ ॥ ६११ ॥
ढक्कसि हत्येण मुहं जं जम्पसि अणिमिसं पलोयन्तो ।
हमिरं च वहसि वयणं तुह नाह न निब्बुया दिट्ठो ॥ ६१२ ॥
जइ सा सहीहि भणिया तुज्झ मुहं पुल्लधन्दसारिच्छं ।
ता कौम मुद्धउमुही करेण गण्डत्यलं पुंसइ ॥ ६१३ ॥

संस्मरसि कृष्ण कालिन्दीमञ्जने मम कटौवस्त्रप्रावरणं ।
इदानीं मथुराराम्य आलापनस्यापि संदेहः ॥ ६०५ ॥

रुद्र—पङ्क्तिः ।

रतिकलहकुपितगौरीचरणाहतनिपतिते अटाजूटे ।
निपतच्चन्द्रोदनविलोलहस्तं हरं नमत ॥ ६०६ ॥
परिहासवासच्छोटनकरकिसलयरुद्धनयनयुगलस्य ।
रुद्रस्य तृतीयनयनं पार्वतीपरिचुम्बितं जयति ॥ ६०७ ॥
सन्ध्याममये परिकुपितगौरीमुद्राविघटनं विपुलं ।
अर्धोन्मीलप्रलोकयल्लोचनं तं हरं नमत ॥ ६०८ ॥
चन्द्राहतप्रतिबिम्बाया जाते मुक्तादृहासभीतायाः ।
गौर्या मानविघटनघटमानदेहं हरं नमत ॥ ६०९ ॥
नत्वा गौरीवदनस्य पल्लवं ललितकमलसरोध्वमरं ।
कृतरतिमकरन्दकलं ललितमुखं तं हरं नमत ॥ ६१० ॥

हृदयाली—पङ्क्तिः ।

विपरीतरता लक्ष्मोर्ब्रह्माणं दृष्ट्वा नाभिकमलस्यं ।
हरेर्दक्षिणनयनं रसाकुला किं पिदधाति ॥ ६११ ॥
कादयसि हस्तेन मुखं यज्जल्पस्यनिमिषं प्रलोकयन् ।
हसनग्रीवं च वहसि वदनं तव नाथ न निर्दृता दृष्टिः ॥ ६१२ ॥
यदि सा मखौभिर्भणिता तव मुखं पूर्णचन्द्रसदृशं ।
ततः किं मुग्धमुखी करेण गण्डस्थलं मृशति ॥ ६१३ ॥

अच्छीहि पदं सिद्धिणे — हि दियवरं गुरुयणं नियम्बेण ।

तिन्नि वि जूरेइ वड्ड न याणिमो केण कज्जेण ॥ ६१४ ॥

जइ सा पइणा भणिया तिलयं विरएमि अत्तणो तुज्झ ।

ता कौस मुद्धउमुहौ हसिऊण परसुहौ ठाइ ॥ ६१५ ॥

हियए रोसुग्गिणं पायपहारं भिरम्मि पत्थन्तो ।

तह उ त्ति पिओ माणं--सिणीए थोरंसुयं रुत्तं ॥ ६१६ ॥

तं दट्ठूण जुवाणं परियणमज्झम्मि पोढमहिलाए ।

उप्फुल्लदलं कमलं करेण मउलाइयं कौम ॥ ६१७ ॥

हन्तूण वरगइन्दं वाहो एक्केण नवरि बाणेण ।

धुवइ सरं पियइ जलं तं जाणऊ केण कज्जेण ॥ ६१८ ॥

कुङ्कुमकयङ्गरायं पडिहन्त्यपओहरौ कुरङ्गच्छौ ।

सयणम्मि नावगूहइ रमणं भण केण कज्जेण ॥ ६१९ ॥

मासन्तयं पयं ऊ — रूपसु तह कउजलं च चलणेसु ।

पट्ठीए तिलयमालं वहन्त कह मे रयं पत्तो ॥ ६२ ॥

अहिणवपेस्ससमागम -- जोव्वणरिद्धीवमन्तमामम्मि ।

पवसन्तस्स वि पइणो भण कस्स पलोइयं सौमं ॥ ६०१ ॥

जइ देवरेण भणिया खगं घेत्तूण राउले वच्च ।

ता कौस मुद्धउमुहौ हसिऊण पलोयण सेउजं ॥ ६०२ ॥

जइ मासुयाए भणिया पियवमहिं पुत्ति दौवयं देहि ।

ता कौस मुद्धउमुहौ हसिऊण पलोयण हिययं ॥ ६०३ ॥

जइ सा सहीहि भणिया तुज्झ पई सुन्नदेउलममाणो ।

ता कौस मुद्धउमुहौ अहिययरं गव्वमुव्वइइ ॥ ६०४ ॥

अक्षिभ्यां पतिं स्तनाभ्यां दिजवरं गुरुजनं नितम्बेन ।
 त्रीण्यपि निन्दति वधूर्न जानौमः केन कार्येण ॥ ६१४ ॥
 यदि सा पत्या भणिता तिलकं विरचयाम्यात्मनस्तव ।
 ततः किं मुग्धमुखौ हसित्वा पराङ्मुखौ तिष्ठति ॥ ६१५ ॥
 हृदये रोषोद्गोर्णं पादप्रहारं शिरसि प्रार्थयमानः ।
 तथैवेति प्रियो मनस्विन्या स्खलाग्रु रुदितं ॥ ६१६ ॥
 तं दृष्ट्वा युवानं परिजनमध्ये प्रौढमहिष्या ।
 उत्फुल्लदलं कमलं करेण मुकुलीकृतं कम्पात् ॥ ६१७ ॥
 हत्वा वरगजेन्द्रं व्याध एकेन केवलं बाणेन ।
 धावति शरं पिबति जलं तज्जानीत केन कार्येण ॥ ६१८ ॥
 कुङ्कुमकृताङ्गरागं पूर्णपयोधरा कुरङ्गाक्षी ।
 शयने नावगूहति रमणं भण केन कार्येण ॥ ६१९ ॥
 मालककं पदमूर्वोन्मथ्या कज्जलं च चरणयोः ।
 पृष्ठे तिलकमालां वहन्कथं तस्या रतं प्राप्तः ॥ ६२० ॥
 अभिनवप्रेमसमागमयौवनर्द्धिवसन्तमासे ।
 प्रवसतोऽपि पत्युर्भण कुतः प्रलोकितं शिरः । ॥ ६२१ ॥
 यदि देवरेण भणिता खड्गं गृहीत्वा राजकुले व्रज ।
 ततः किं मुग्धमुखौ हसित्वा प्रलोकयति शय्यां ॥ ६२२ ॥
 यदि श्वश्रू भणिता प्रियवसतौ, पुत्रि दीपकं देहि ।
 ततः किं मुग्धमुखौ हसित्वा प्रलोकयति हृदयं ॥ ६२३ ॥
 यदि सा मखीभिर्भणिता तव पतिः शून्यदेवकुलसमानः ।
 ततः किं मुग्धमुख्यधिकतरं गर्वमुदहति ॥ ६२४ ॥

ससयवज्जा

ठुठुल्लन्तो रक्खा — सुहेसु वरमहिलियाण हत्थेसु ।
 खन्धारहारिससओ व्व पुत्ति ददओ न कुट्टिहिइ ॥ ६२५ ॥
 तिल्लतुसमेत्तेण वि वि — प्पिण तह होइ गरुयसंतावो ।
 सुहय विवज्जइ ससओ चम्भक्खेण वि वराओ ॥ ६२६ ॥
 इह इन्दधणू इह मे — हगज्जियं इह मिहीण उल्लावो ।
 पहिओ हारौ ससओ व्व पाउसे कह न भालेइ ॥ ६२७ ॥
 जा इक्खा कावि मणो — पियस्सु तग्गयमणस्मि पुक्खामो ।
 ससय वहिस्सो सि तुमं औविज्जइ अन्नहा कत्तो ॥ ६२८ ॥
 अलिण व सत्थेण व गेण्हसि नामं पि दड्ढगमणस्सु ।
 सुहय विवज्जइ ममओ चम्भक्खेण वि वराओ ॥ ६२९ ॥

वसन्तवज्जा ।

वणयतुरयाहिळ्ठो अलिउलझंकारत्तरनिग्घोसो ।
 पत्तो वमन्तराओ परउयवरघुट्टजयसद्दो ॥ ६३० ॥
 परिधूसरा वि सहया — रमञ्जरौ वहउ मञ्जरौनामं ।
 नीसेसपसूणपर — आहं कयं जीए भमरउलं ॥ ६३१ ॥
 उभिज्जइ सहयारो वियसइ कुन्दो य वियसइ असोओ ।
 मिसिरपरिणामसुहिथं उम्मीलं पङ्कयं सहसा ॥ ६३२ ॥
 रुन्दारविन्दमन्दिर — मयरन्दाणन्दियालिरिउक्कोली ।
 रणण्णइ कसणमणिमे — इल व्व मज्झमासलक्खीए ॥ ६३३ ॥

शशक—पङ्क्तिः ।

परिभ्रमन् रथ्यामुखेषु वरमहिलानां हस्तेषु ।
 स्कन्धावारहारिशशक इव पुत्रि दयितो न कुड्दति ॥ ६१५ ॥
 तिलतुषमात्रेणापि विप्रियेण तथा भवति गुरुसंतापः ।
 सुभग विपद्यते शशकश्चर्मच्छेदेनापि वराकः ॥ ६१६ ॥
 अत्रेन्द्रधनुरत्र मेघगर्जितमत्र शिखिनामुल्लापः ।
 पथिको हारिशशक इव प्रवृषि कथं न पश्यति ॥ ६१७ ॥
 येष्वा कापि मनःप्रियस्य तद्गतमनसि पृच्छामः ।
 शशक शीघ्रोऽसि त्वं जीव्यतेऽन्यथा कुतः ॥ ६१८ ॥
 अलौकेन वा सत्येन वा गृह्णामि नामापि दग्धगमनस्य ।
 सुभग विपद्यते शशकश्चर्मच्छेदेनापि वराकः ॥ ६१९ ॥

वसन्त—पङ्क्तिः ।

वनजतुरगाधिरूढो ऽलिकुलझंकारद्वरनिर्घोषः ।
 प्राप्नो वसन्तराजः परमृतवरघृष्टजयशब्दः ॥ ६२० ॥
 परिधूसरापि सहकारमञ्जरी वहतु मञ्जरीनाम ।
 निःशेषप्रसूनपराङ्मुखं कृतं यथा भ्रमरकुलं ॥ ६२१ ॥
 उद्गच्छति सहकारो विकसति कुन्दस्य विकसत्यशोकः ।
 शिशिरपरिणामसुखितमुन्मीलं पङ्कजं सहसा ॥ ६२२ ॥
 विपुलारविन्दमन्दिरमकरन्दानन्दितालिपङ्क्तिः ।
 रणमणति कृष्णमणिमेखलेव मधुमासलक्ष्म्याः ॥ ६२३ ॥

संधुक्किज्जद हियए परिमलयाणन्दियालिमालाहिं ।
 उल्लाहि वि दिसिमणिम — अरौहि लोयस्स मयणगौ ॥ ६३४ ॥
 गहिज्जण चूयमज्जरि कौरो परिभमद पत्तलाहत्यो ।
 ओसरस्स सिमिरनरवर लद्धा पुह्वी वसन्तेण ॥ ६३५ ॥
 किं करद तुरियतुरियं अलिउलघणवम्भलो य सहयारो ।
 पहियाण विणासास — झिय व्व लच्छी वसन्तस्स ॥ ६३६ ॥
 लङ्कालयाण पुत्तय वसन्तमासस्मि लद्धपमराणं ।
 आवौयओहियाणं बीहेद जणो पलामाणं ॥ ६३७ ॥
 एक्को चिय दुव्विसहो विरहो मारेद गयवद् भीमो ।
 किं पुण गहियसिलीमुह -- समाहवो फग्गुणो पत्तो ॥ ६३८ ॥
 होसद किल साहारो साहारे अज्जणस्मि वड्डन्ते ।
 पत्ते वसन्तमासे वसन्तमासाद सोसेद ॥ ६३९ ॥
 किज्जरि करि म अजुत्तं जणेण जं बालओ त्ति भणिओ मि
 धवत्तत्तं देत्तो क — एट्याण साहाण मल्लिणत्तं ॥ ६४० ॥
 मा रच्च सुहज्जणए सोहज्जणए य दिट्ठमत्तस्मि ।
 भज्जिहिंसिय साहसिया सा हसिया सव्वलोएण ॥ ६४१ ॥

गिम्हवज्जा ।

अवरेण तवद् सूरौ सूरैण य ताविद्या तवद् रेणू ।
 सूरैणऽपरेण पुणो दोहिं पि ऊ ताविद्या पुह्वी ॥ ६४२ ॥

संधुक्ष्यते हृदये परिमलानन्दितालिमालाभिः ।

आर्द्राभिरपि दिङ्मणिमञ्जरौभिर्लोकस्य मदनाग्निः ॥ ६३४ ॥

गृहीत्वा चूतमञ्जरौ कौरः परिभ्रमति प्रतीहारः ।

अपसर शिशिरनरवर लब्धा पृथिवी वसन्तेन ॥ ६३५ ॥

किं करोति त्वरितत्वरितमलिकुलघनशब्दस्य सहकारः ।

पथिकानां विनाशाशङ्कितेव लक्ष्मीर्वमन्तस्य ॥ ६३६ ॥

शाखालयेभ्यो (लङ्कालयेभ्यः) पुत्रक वसन्तमासे (वसान्त्रमांसे)

लब्धप्रसरेभ्यः ।

आपौतलोहितेभ्यो (० रुधिरेभ्यो) बिभेति जनः पलाशेभ्यः

(राक्षसेभ्यः) ॥ ६३७ ॥

एक एव दुर्विषहो विरहो (विरथो) मारयति गतपत्नीः (गजपत्नीन्)

भीमः ।

किं पुनो गृहीतशिलीमुख (बाण) ममाधवः फाल्गुनः (अर्जुनः)

प्राप्तः ॥ ६३८ ॥

भविष्यति किल साधारः सहकारेऽङ्गणे वर्धमाने ।

प्राप्ते वसन्तमासे वसान्त्रमांसानि शोषयति ॥ ६३९ ॥

किङ्करी कुह मायुक्तं जनेन यदालोक्य इति भणितोऽसि ।

धवलत्वं ददानः कण्टकानां शाखानां मलिनत्वं ॥ ६४० ॥

मा रज्य शुभंजनके शोभाञ्जनके च दृष्टमात्रे ।

भङ्ग्यस इति साहसिका सा हसिता सर्वलोकेन ॥ ६४१ ॥

ग्रीष्म—पङ्क्तिः ।

अपरेण (ग्रीष्मेण) तपति सूर्यः सूर्येण च तापिता तपति रेणुः ।

सूर्येणापरेण पुनर् द्वाभ्यामपि खलु तापिता पृथिवी ॥ ६४२ ॥

गिन्हे दवग्गिममिद — लियाद दौमन्ति विज्जमिहरादं ।

आमसु पउत्थवदए न ज्जन्ति नवपाउमभादं ॥ ६४० ॥

उद्दिक्खण निरवसेमं ममावयं सुक्खस्सुक्खमारूढो ।

किं सेमं ति दवग्गी पुणो वि रणं पलोएद ॥ ६४१ ॥

मूलाहिंतो साहा — ॥ निगमो होद मयलस्सकाणं ।

साहाहि मूलवन्धो जेहि कओ ते तरु धन्ना ॥ ६४२ ॥

पाउसवज्जा ।

भग्गो गिन्हेप्पमरो मेहा गज्जन्ति लद्धसंमाणा ।

मोरेहि वि उग्घट्टं पाउमराया चिरं जयउ ॥ ६४३ ॥

कस्सायपिङ्गलच्छो कमणङ्गो चडुनविज्जुजीहालो ।

पहिय घरिणीए दिट्ठो मेहो उक्कापिसाओ व्व ॥ ६४४ ॥

गज्जन्ति घणा भग्गा य पन्थया पमरियाउ सरियाओ ।

अज्ज वि उज्जयसौले पियस्स पन्थं पलोएसि ॥ ६४५ ॥

अणुस्सिज्जिरौउ आलो — दऊण पहियस्स पहियजायाओ ।

धारामोक्खनिहेणं मेहाण गलन्ति असूणि ॥ ६४६ ॥

उच्चं उच्चावियक — न्धरेण भणियं व पाउसे सिहिणा ।

के के इमे पउत्था मोत्तूण घरेसु घरिणीओ ॥ ६४७ ॥

जा नीलजलहरोदा — रगज्जिए मरद नेय तुह जाया ।

ता पहिय तुरियतुरियं वह वह उल्लवद कलकण्ठी ॥ ६४८ ॥

अमुणियपयसंचारा दौमन्ति भयंकरा भुयङ्ग व्व ।

विसविसमा दुल्लङ्गा मेहा महिमण्डले लगा ॥ ६४९ ॥

ग्राशे दवाग्निमघौमलिनौकृतानि दृश्यन्ते विन्ध्यशिखराणि ।
 आश्वसिहि प्रोषितमर्तके न भवन्ति नवप्रावृडभाणि ॥ ६४३ ॥
 दग्ध्वा निरवशेषं सश्वापदं शुष्कवृक्षमारूढः ।
 किं शेषमिति दवाग्निः पुनरप्यरण्यं प्रलोकयति ॥ ६४४ ॥
 मूलेभ्यः शाखानां निर्गमो भवति सकलवृक्षाणां ।
 शाखांभिर्मूलबन्धो यैः कृतस्ते तरवो धन्याः (अग्नये) ॥ ६४५ ॥

प्रावृट्—पङ्क्तिः ।

भग्नो यौगप्रसरो मेघा गर्जन्ति लम्बधन्मानाः ।
 मयूरैरप्युदुष्टं प्रावृट्प्राजश्विरं जयतु ॥ ६४६ ॥
 कषायपिङ्गलाक्षः कृष्णाङ्गश्चटुलविद्युज्जिह्वः ।
 पथिक गृहिण्या दृष्टो मेघ उल्कापिशाच इव ॥ ६४७ ॥
 गर्जन्ति घना भग्नाश्च पन्थानः प्रसृताः सरितः ।
 अद्याप्युज्ज्वली प्रियस्य पन्थानं प्रलोकयसि ॥ ६४८ ॥
 अनुचौणशीला आलोक्य पथिकस्य पथिकजायाः ।
 धारामोक्षनिभेन मेघानां गलन्त्यश्रूणि ॥ ६४९ ॥
 अत्यूर्ध्वोक्तकन्धरेण भणितमिव प्रावृट्प्राज शिखिना ।
 के क इमे प्रोषिता मुक्ता गृहेषु गृहिणीः ॥ ६५० ॥
 यावन्नौलजलधरोदारगर्जिते स्थिते न तव जाया ।
 तावत्पथिक त्वरितत्वरितं वह वहेत्युल्लसति कलकण्ठी ॥ ६५१ ॥
 अज्ञातपदसंचारा दृश्यन्ते भयंकरा भुजङ्गा इव ।
 (विषविषमा) दुर्लङ्गा मेघा महीमण्डले लभाः ॥ ६५२ ॥

सरयवज्जा ।

सुसद व पङ्कं न वह — न्ति निज्झरा वरहिणो न नच्चन्ति ।
 तण्णयायन्ति नईओ अत्थमिए पाउसनरिन्दे ॥ ६५३ ॥
 उयह तरुकोटराओ गच्छन्ती पूसयाण रिज्जोली ।
 सरए जरिओ व्व दुमो पित्तं व मलोद्धियं वमद ॥ ६५४ ॥

हेमन्तवज्जा ।

जाणिज्जद न उ पियम — प्पियं पि लोयाण तस्मि हेमन्ते ।
 सुयणसमागम वग्गी निच्चं निच्चं सुहावेद ॥ ६५५ ॥

सिसिरवज्जा ।

ज्जन्तु सिसिरदियहा पियमप्पियं जणो वह्द ।
 दहवयणस्स व हियए मीयायवणक्खओ जाओ ॥ ६५६ ॥
 अवधूययलक्खणधू — सराउ दौमन्ति फहमलुक्खाओ ।
 उय सिसिरवायलदया अलक्खणा दौणपुरिम व्व ॥ ६५७ ॥
 चोराण कामुयाण य पामरपहियाण कुकुडो रडद ।
 रे पलह रमह वाहय — ह वहह तण्णुज्जए रयणी ॥ ६५८ ॥

जरावज्जा ।

ता धणरिद्धौ ता सु — न्दरत्तणं ता वियद्धिमा लोए ।
 जा तरुणीयणकडुय — त्ताणाद न ऊ ऊन्ति पलियादं ॥ ६५९ ॥
 न तहालोयस्मि कड — स्खियस्मि न ऊ जम्पियं तह च्चेव ।
 जह जह तरुणीयणलो — यण्णेषु मीसे पडन्ताणं ॥ ६६० ॥

शरत्—पङ्क्तिः ।

शुष्यतीव पङ्कं न वहन्ति निर्झरा बर्हिणो न नृत्यन्ति ।

तनुकायन्ते नद्यो ऽस्तमिते प्रावृट्कालनरेन्द्रे ॥ ६५३ ॥

पश्यत तरुकोटराङ्गच्छन्ती शुकानां पङ्क्तिः ।

शरद्भि ज्वरित इव द्रुमः पिप्पलमिव सलोहितं वमति ॥ ६५४ ॥

हेमन्त—पङ्क्तिः ।

ज्ञायते न तु प्रियमप्रियमपि लोकानां तस्मिन्हेमन्ते ।

सुजनसमागम इवाग्निर्नित्यं नित्यं सुखयति ॥ ६५५ ॥

शिशिर—पङ्क्तिः ।

दहन्तु शिशिरदिवसाः प्रियमप्रियं जनो वहति ।

दशवदनस्येव हृदये सौता० (श्रीत) तपनचयो जातः ॥ ६५६ ॥

अवधूतालक्षणधूमरा दृश्यन्ते परुषरूपाः ।

पश्य शिशिरवातपरिहिता अलक्षणाणि दीनपुरुषा इव ॥ ६५७ ॥

चौराणां कामुकानां च कर्षकाणां पथिकानां च कुक्कुटो रटति ।

रे पलायत रमध्वं वाहयत (चेत्राणि) वहत मार्गं तनूभवति
रजनौ ॥ ६५८ ॥

जरत्—पङ्क्तिः ।

तावद्धनर्द्धिस्तावत्सुन्दरत्वं तावद्विदग्धता लोके ।

यावत्तरुणीजनकटकत्वानि न भवन्ति पलितानि ॥ ६५९ ॥

न तथालोके कटाचे न खलु जल्पितं तथैव ।

यथा यथा तरुणीजनलोचनेषु ग्रौर्षे पतन्तु ॥ ६६० ॥

रमियं जहिच्छियाए धूलीधवल्लमि गाममज्झमि ।
 डिम्भत्तणस्स दियहा य णं कथा जरयदियह व्व ॥ ६६१ ॥
 मकुइयकम्पिरङ्गो समङ्किरो दिन्नमयलपयमगो ।
 पल्लियाण लज्जमाणो न गणेइ अइत्तए दिन्नं ॥ ६६२ ॥
 वक्काभरक्कणदिव्वो — महीए अङ्गं कुणइ जरराओ ।
 पेक्खह निट्ठुरहियओ एण्हं सेवेइ तं कामो । ६६३ ॥
 उज्झसु विमयं परिहर — सु दक्कयं कुणसु नियमणे धम्मं ।
 ठाऊण कल्लमूले इट्ठं मिट्ठं व पल्लिएण ॥ ६६४ ॥
 जीयं जलबिन्दुममं उप्पज्जइ जोव्वणं मह जराए ।
 दियहा दियहेहिममा न ऊन्ति किं निट्ठुरो लोओ ॥ ६६५ ॥
 वरिसमयं नरथाऊ तस्स वि अट्ठेण ऊन्ति राईओ ।
 अट्ठस्स य अट्ठयरं हरइ जरा बालभावेण ॥ ६६६ ॥
 को एत्थ मया सुहिओ कस्स व लक्खो थिराइ पेक्खाइ ।
 कस्स व न होइ पल्लियं भण को न ऊ खण्डिओ विहिणा
 ॥ ६६७ ॥

महिलावज्जा ।

गह्वरियदेवचरियं ताराचरियं चराचरे चरियं ।
 जाणन्ति सयल्लचरियं महिलाचरियं न याणन्ति ॥ ६६८ ॥
 बज्जकूडकवडभरिया मायाक्खेण रञ्जए हिययं ।
 महिलाए मग्गावं अज्ज वि बहवो न याणन्ति ॥ ६६९ ॥
 घेप्पइ मक्खाण पए आयासे पक्किणो य पथमगो ।
 एकं नवरि न घेप्पइ दल्लत्तं कामिणौहिययं ॥ ६७० ॥

मितं यथेष्टितं धूलौधवले याममध्ये ।

दिवसा दिवसा ननु कृता जरादिवसा इव ॥ ६६१ ॥

मकुचितकम्पनश्रीलाङ्गः मगदूनगौलो दत्तमकुलपदमार्गः ।

पलितेक्षितानां स्वर्गे न गणयति—दत्तं ॥ ६६२ ॥

मन्मथभक्षणदिव्यापगन्ते बान्धवोति जराराजः ।

प्रेतध्वं निष्ठुरहृदय इदानीं कथयति तं कामः ॥ ६६३ ॥

त्यज विषयं परिहर द्यूतं कुरु निजमनसि धर्म ।

स्थित्वा कर्णमूल इष्टं कथितमिव पलितेन ॥ ६६४ ॥

जौवं जलबिन्दुमममुत्पद्यते यौवनं मह जरया ।

दिवसा दिवसैः ममा न भवन्ति किं निष्ठुरो लोकः ॥ ६६५ ॥

वर्षगतं नरायुक्तस्याप्यर्धन भवन्ति रात्रयः

अर्धस्य चार्धतरं हरति जरा बालभावेन ॥ ६६६ ॥

कोऽत्र गदा सुखितः कस्य वा लक्ष्मोः (स्थिरा) स्थिराणि
प्रेमाणि ।

कस्य वा न भवन्ति पलितं भण को न खलु खण्डितो विधिना
॥ ६६७ ॥

महिला—पद्धतिः ।

ग्रहचरितं देवचरितं ताराचरितं चराचरे चरितं ।

जानन्ति सकलचरितं महिलाचरितं न जानन्ति ॥ ६६८ ॥

वज्रकूटकपटभरिता मायारूपेण रुञ्जयति हृदयं ।

महिलायाः सद्भावमद्यापि बहवो न जानन्ति ॥ ६६९ ॥

गृह्यते मत्स्यानां पथस्याकाशे पक्षिणश्च पदमार्गः ।

एकं नवरं न गृह्यते दुर्लभ्यं कामिनीहृदयं ॥ ६७० ॥

पुव्वकयकम्मवज्जा ।

इह लोए चिय दौसइ मग्गो नरओ य किं परत्तेण ।
 धणविम्वमियाण मग्गो नरओ दालिद्वियइ
 विहडन्ति सुया विहड - न्ति बाह्वा^{१५ दिन्नं ॥ ६६ २ १ ॥} कण^{३६ मंचिउ अत्यो ।}
 एक्कं नवरि न विहडइ नरस्स पुव्वकयं कम्मं ॥ ६७२ ॥
 अवहरइ अं न विहियं जं विहियं तं पुणो न नासेइ ।
 अइण्डणो नवरि विहो मित्थं पि न वड्डिउं देइ ॥ ६७३ ॥
 अं चिय विहिया ल्हियं तं चिय परिणमइ मयल्लोयस्स
 इय जाण्डण धौरा विज्जरे वि न कायरा ऊन्ति ॥ ६७४ ॥
 पाविज्जइ जत्य सुहं पाविज्जइ मरणबन्धणं जत्य ।
 तेण तहिं चिय निज्जइ नियकम्मगलत्थिओ जीवो ॥ ६७५ ॥
 ता किं भएण किं चि - न्तिएण किं जूरिएण बड्डएण ।
 जइ सो जेव वियभइ पुव्वकओ पुसपरिणामो ॥ ६७६ ॥
 को दाऊण समत्थो को वा हरिऊण जस्स अं विहियं ।
 परिणमइ फलं पुत्तय पुव्वकस्माणमारेण ॥ ६७७ ॥

थाणवज्जा ।

रायङ्गणमि परिमं - ठियस्स जइ कुञ्जरस्स माहण्यं ।
 विज्जमिहरमि न तहा ठाणेषु गुणा विमट्टन्ति ॥ ६७८ ॥
 अज्झाकवोलपरिमं - ठियस्स जइ चन्दणस्स माहण्यं ।
 मल्लयमिहरे वि न तहा ठाणेषु गुणा विमट्टन्ति ॥ ६७९ ॥

पूर्वकृतकर्म—पद्धतिः ।

इह लोक एव दृश्यते स्वर्गो नरकश्च किं परत्रेण ।
 धनविलसितानां स्वर्गो नरको ददिद्रजनानां ॥ ६७१ ॥
 विघटन्ते सुता विघटन्ते बान्धवा विघटते मंचितोऽर्थः ।
 एवं केवलं न विघटते नरस्य पूर्वकृतं कर्म ॥ ६७२ ॥
 अपहरति यन्न विहितं यदिहितं तत्पुनर्न नाशयति ।
 अतिनिपुणः केवलं विधिः मिथ्यमपि न वर्धितुं ददाति ॥ ६७३ ॥
 यदेव विधिना लिखितं तदेव परिणमति मकल्ललोकस्य ।
 इति ज्ञात्वा धीरा विधुरेऽपि न कातरा भवन्ति ॥ ६७४ ॥
 प्राप्यते यत्र सुखं प्राप्यते मरणबन्धनं यत्र ।
 तेन तत्रैव नीयते निजकर्मगलहस्तितो जौवः ॥ ६७५ ॥
 ततः किं भयेन किं चिन्तितेन किं खिन्नेन बह्वना ।
 यदि स एव विजृम्भते पूर्वकृतः पुण्यपरिणामः ॥ ६७६ ॥
 को दातुं ममर्थः को वा हर्तुं यस्य यदिहित ।
 परिणमति फलं पुत्रक पूर्वकर्मानुसारेण ॥ ६७७ ॥

स्थान—पद्धतिः ।

राजाङ्गणे परिसंस्थितस्य यथा कुञ्जरस्य माहात्म्यं ।
 विन्ध्यशिखरे न तथा स्थानेषु गुणा विघटन्ते ॥ ६७८ ॥
 प्रौढयुवतीकपोलसंस्थितस्य यथा चन्दनस्य माहात्म्यं ।
 मलयशिखरेऽपि न तथा स्थानेषु गुणा विघटन्ते ॥ ६७९ ॥

वरतरुणिनयणपरिमं — ठियस्स जह कज्जनस्स माहप्पं ।
 दौवमिहरे वि न तहा ठाणेषु गुणा विमट्टन्ति ॥ ६८० ॥
 केसाण दन्तनहठ — कुराण वज्जयाण वज्जयणे तह य ।
 यणयाण ठाणचुक्का — ण मामि को आयरं कुणइ ॥ ६८१ ॥
 ठाणं न सुयद धौरो ठक्करमंघस्स दट्टवग्गस्स
 ठन्नं पि देइ जुज्झं ठाणं ठाणे जमं लहइ ॥ ६८२ ॥
 गहियविमुक्का तेयं जिणन्ति मामादणो नरिन्दाण ।
 दण्डो तह चियं द्वियं आमलो हणइ टङ्कारो ॥ ६८३ ॥
 उवहिवडवाणलाणं परोप्परुल्लहणमोभणमणाणं ।
 अमुणियमज्झपजलणा — ण वदयरो जिणइ जियलोए ॥ ६८४ ॥

गुणवज्जा ।

जइ नत्थि गुणा ता किं कुलेण गुणिणो कुलेण न ऊ कज्जं ।
 कुलमकलङ्कं गुणव — ज्जियाण गम्यं चियं कलङ्कं ॥ ६८५ ॥
 गुणहीणा जे पुरिमा कुलेण गल्लं वहन्ति ते मुढा ।
 वंसुप्पन्नो वि धणू गुणरहिण नत्थि टङ्कारो ॥ ६८६ ॥
 जम्भन्तरं न गरुयं गरुयं पुरिमस्स गुणगणारुहणं ।
 सुत्ताहल्लं हि गरुयं न ऊ गरुयं मिप्पिमं पुडयं ॥ ६८७ ॥
 खरफस्सं मिप्पिउडं रयणं तं होइ जं अणग्घेयं ।
 जाईए किं व किज्जइ गुणेहि दोसा फुमिज्जन्ति ॥ ६८८ ॥
 जं जाणइ भणइ जणो गुणाण विहवाण अन्तरं गरुयं ।
 लब्भइ गुणेहि विहवो विहवेहि गुणा न घेप्पन्ति ॥ ६८९ ॥

। रत्नहणीनयनपरिमंथितस्य कज्जलस्य यथा माहात्म्यं ।
 दीपशिखरेऽपि न तथा स्थानेषु गुणा विघट्टन्ते ॥ ६८० ॥
 केशानां दन्तनखठकुराणां बहूनां वधूजने तथा च ।
 स्नानानां स्थानभ्रष्टानां मखि क आदरं करोति ॥ ६८१ ॥
 स्थानं न मुञ्चति धीरः ठकुरमंघस्य दृष्टवर्गस्य ।
 तिष्ठदपि ददाति युद्धं स्थाने स्थाने यशो लभते । ॥ ६८२ ॥
 गृहीतविमुक्तास्तेजो जयन्ति मामाजिका नरेन्द्राणां ।
 दण्डस्तथैव स्थित आमूलं हन्ति टङ्कारः ॥ ६८३ ॥
 उर्ध्वधिवडवानलयोः परस्परविध्यापनशोषणमनमोः ।
 अज्ञातमध्यप्रज्वलनयोर्यतिकरो जयन्ति जीवलोके ॥ ६८४ ॥

गुण—पडतिः ।

यदि न सन्ति गुणास्तातः किं कुलेन गुणिनः कुलेन न खलु कार्यं ।
 कुलमकलङ्कं गुणवर्जितानां गुरुकमेव कलङ्कं ॥ ६८५ ॥
 गुणहौना ये पुरुषाः कुलेन गवं वहन्ति ते मढाः ।
 वंशोत्पन्ने ऽपि धनुषि गुणरहिते नास्ति टङ्कारः ॥ ६८६ ॥
 जन्मान्तरं न गुरु पुरुषस्य गुणगणारोहणं ।
 मुक्ताफलं गुरु न खलु गुरु शक्तिसपुटकं ॥ ६८७ ॥
 अतिपुरुषं शक्तिपुटं रत्नं तद्वति यदनर्घ्यं ।
 जात्या किमिव क्रियते गुणैर्दोषाः प्रोज्झन्ते ॥ ६८८ ॥
 यज्जानाति भणति जनो गुणानां विभवानामन्तरं गुरुक ।
 लभ्यते गुणैर्विभवो विभवेन गुणा न गृह्यन्ते ॥ ६८९ ॥

ठाणं गुणेहि लब्धं ता गुणगहणं अवस्स कायस्स ।
 हारो वि नेय पावद गुणरहिओ तरुणियणवट्ठं ॥ ६८० ॥
 पामपरिमंठियस्स वि गुणहौणे किं करेद गुणवन्तो ।
 जायन्थस्स दीवो हत्यकओ निप्फलो चेव ॥ ६८१ ॥
 परलोयगयाणं पि ज्ञ पच्छत्ताओ न ताण पुरिसाणं ।
 जाण गुणुच्चाहेणं जियन्ति वसें समुप्पन्ना ॥ ६८२ ॥

गुणनिन्दावज्जा ।

मुत्ताहलं व पज्जणो गुणिणो किं करद वेहरहिंयस्स ।
 जत्थ न पविमद मूढं तत्थ गुणा बाहिर चेय ॥ ६८३ ॥
 पियकेलिसङ्गमोमा — रिण हारेण चिन्तियं एयं ।
 अवसररहिया गुणव न्त्था वि दूरे धरिज्जन्ति ॥ ६८४ ॥
 ता निग्गणो च्चिय वरं पज्जनवल्लभेण जाण परिओमो ।
 गुणिणो गुणाणरूवं फलमलहन्ता किलिस्सन्ति ॥ ६८५ ॥
 निग्गुणगुणेहि नियनि — गुणत्तणं देहि अन्ह मड्ढीए ।
 कलिकाले किं कौरद गुणेहि पज्जणो न घेप्पन्ति ॥ ६८६ ॥
 सव्वत्तो वमद धरा मन्ति नरिन्दा गुणा वि अग्घन्ति ।
 ता किं सहन्ति गुणिणो अणायरं अत्यवन्ताणं ॥ ६८७ ॥

गुणसलाहावज्जा ।

जस्स न गेएहन्ति गुणा सुयणा गोट्ठीसु रणमुहे सुहडा ।
 नियजणणिजोव्वणु — रणेण किं तेण जाएण ॥ ६८८ ॥

म्यानं गुणैर्लभ्यते ततो गुणग्रहणमवश्यं कर्तव्य ।
 हारो ऽपि नैव प्राप्नोति गुणरहितस्तरुणौस्तनपट्टं ॥ ६८० ॥
 पार्श्वपरिसंस्थितो ऽपि गुणहोने किं करोति गुणवान् ।
 नात्यन्धस्य दौषो हस्तकृतो निष्फल एव ॥ ६८१ ॥
 परलोकगतानामपि खलु पश्चात्तापो न तेषां पुरुषाणां ।
 येषां गुणोत्साहेन जीवन्ति वंशे ममुत्पन्नाः ॥ ६८२ ॥

गुणांन्दा—पद्धतिः ।

मुक्ताफलं प्रभोर्गुणिनः किं करोति वेधरहितस्य ।
 यत्र न प्रविशति सूक्ष्मं तत्र गुणा बहिरेव ॥ ६८३ ॥
 प्रियकेलिरंगमावसारितेन हारेण चिन्तितमेतद् ।
 अवसररहिता गुणवन्तोऽपि दूरे ध्रियन्ते ॥ ६८४ ॥
 ततो निर्गुण एव वरं प्रभुनवलम्बेन येषां परितोषः ।
 गुणिनो गुणानुरूपं फलमलभमानाः क्रियन्ति ॥ ६८५ ॥
 निर्गुण गुणैर्निजनिर्गुणत्वं देह्यन्मभ्यं द्रव्यविनिमयेन ।
 कलिकाले किं क्रियते गुणैः प्रभवो न गृह्यन्ते ॥ ६८६ ॥
 सर्वत्र वसति धरा सन्ति नरेन्द्रा गुणा अप्यर्च्यन्ते ।
 ततः किं सहन्ति गुणिनो ऽनादरमर्थवतां ॥ ६८७ ॥

गुणश्लाघा—पद्धतिः ।

यस्य न गृह्यन्ति गुणान् सुजना गोष्ठौपु रणमुखे सुभटाः ।
 निजजननौद्यौवनोक्षूरणेन किं तेन जातेन ॥ ६८८ ॥

किं तेण जादण वि पुरिमे पयपूरणे वि अममत्ये ।
 जेण न जमेण भरियं मरि व्व भुवणन्तरं सयलं ॥ ६८८ ॥
 देमे गामे नयरे रायपहे तियचउक्कमगे वा ।
 जस्स न पसरद किन्ती धिरत्थु किं तेण जाएण ॥ ७०० ॥
 किं तेण आदण व किं वा पमयच्छि तेण व गएण ।
 जस्स कए रणरणयं नयरे न घराघरं होद ॥ ७०१ ॥

पुरुसनिन्दावज्जा ।

उड्डं वच्चन्ति अहो वयान्ति मूलङ्कुर व्व भुवणस्मि ।
 विज्जाहियए कत्तो कुलाहि पुरिमा ममुप्पन्ना ॥ ७०२ ॥
 नियक्कमेहि वि नौयं उच्चं पुरिमा लहन्ति मंठाणं ।
 सुरमन्दिरकृवयरा उड्डुमुहा य वच्चन्ति ॥ ७०३ ॥
 एकस्मि कुले एक — स्मि मन्दिरे णक्कुस्सिमंभूया ।
 एक्को नरमयमामौ अन्नो एकस्म अममत्यो ॥ ७०४ ॥
 मज्जणमलाहणिज्जे पयस्मि अप्पा न ठाविओ जेहिं ।
 सुममत्या जे न परो — वयारिणो तेहि वि न किं पि ॥ ७०५ ॥

कमलवज्जा ।

हिट्ठकयकण्ठयाणं पयडियकोमाण मित्तममुहाणं ।
 मामि गुणवन्तयाणं कह कमले वसउ न ऊ कमला ॥ ७०६ ॥
 अस्सालगकयप त्तपरियणं निहयगुजडाजाले ।
 मित्तालोयणसुहिण कह कमले वसउ न ऊ कमला ॥ ७०७ ॥

किं तेन जातिमतापि पुरुषेण पदप्ररणे ऽप्यममर्थेन ।

येन न यशसा मृतं मरिदिव भुवनान्तरं सकलं ॥ ६८८ ॥

देवं ग्रामे नगरे राजपथे त्रिकचतुष्कमार्गे वा ।

यस्य न प्रमरति कौतिर्धिगस्तु किं तेन जातेन ॥ ७०० ॥

किं तेनागतेनैव किं वा प्रसृतानि तेनैव गतेन ।

यस्य हृते रणरणको नगरे न गृहे गृहे भवति ॥ ७०१ ॥

पुरुषनिन्दा-पद्धति ।

उअं व्रजन्त्यधो व्रजन्ति मलाङ्कुरा इव भुवने ।

विद्याधिके कुतः कुलात्पुरुषाः ममुत्पन्नाः ॥ ७०२ ॥

निजकर्मभिरपि नोचमुच्चं पुरुषा लभन्ते मंस्थान ।

सरमन्दिरकृपतरा ऊर्ध्वाधोमुखाश्च व्रजन्ति ॥ ७०३ ॥

एकस्मिन्कुले एकस्मिन्मन्दिर एकस्यां कुलौ ममुद्भूतौ ।

एको नरगतस्वाम्यन्य एकस्याममर्थः । ७०४ ॥

मज्जनश्लाघनौथे पद आत्मा न स्थापितौ यैः ।

सुममथा ये न परोपकारिणस्तैरपि न किमपि ॥ ७०५ ॥

कमल-पद्धतिः ।

अधःकृतकण्टकानां (दर्जनानां) प्रकटितकोशानां मित्रमंमुखानां ।

मखि गणवतां कथं कमले वसतु न खलु कमला (श्रीः) ॥ ७०६ ॥

अन्योन्यलग्नकृतपत्रपरिजने (अज्ञानलग्नकृतपात्रपरिजने) निहत-

गुरुजटाजाले ।

मित्रालोकनसुखिते कमले कथं वसतु न खलु कमला ॥ ७०७ ॥

पयडियकोमगुण्डे तह य कुलीणे सुपत्तपरिवारे ।
 एवंविहे वसन्तौ कमले कमले कयत्या मि ॥ ७० ८ ॥
 जडमंवाहियफहम — तणस्स निक्कविद्यनियगुणोहस्स ।
 रे कमल तुज्झ कमला निवसद रत्ताण पत्ताण ॥ ७० ९ ॥
 जह पलहिगुणा परिक्खि — इकायणे तह नु कमल जइ तुज्झ ।
 ता इह मयले लोए का उवमा तुह ठविज्जन्ति ॥ ७१ ० ॥

कमलनिन्दावज्जा ।

अलिथालावे वियम — न्तकमल कलिओ मि रायहंसेहि ।
 ता सुन्दरं न होहौ तुज्झ फलं कालपरिणामे ॥ ७१ १ ॥
 अण्णा परं न थाणमि नूणं मण्णो मि लक्खिपरियरिओ ।
 उज्जलममुहो पेक्कह ता वयणं पि ऊ न ठावेद ॥ ७१ २ ॥
 लक्खौण परिगहिया उड्डमुहा जद न ऊन्ति ता पेक्क ।
 जेहि चिय उड्डविया तं चिय नालं न पेक्कन्ति ॥ ७१ ३ ॥
 लक्खिनिजयत्तणत्ता णवयण गुणिणो मयाणलग्गस्स ।
 नियनालस्स वि विमुहो ता पङ्कय कस्स ममुहो मि ॥ ७१ ४ ॥
 वड्डावियकोमो जं मि कमल परिमोमिणहि पत्तेहिं ।
 अक्खउ ता लक्खिवओ तं चिय नामं पि हारिहिमि ॥ ७१ ५ ॥
 मित्तो सूरु कयप तपरियरो लक्खियालओ कमलो ।
 पयहौणस्स महारो केणावि न मक्खिओ निमिमं ॥ ७१ ६ ॥
 मरमाण सूरपरिमं — ठियाण कमलाण कोम उवथारो ।
 उक्खयमूला सुरा — नपङ्कया कह न मंठविद्या ॥ ७१ ७ ॥

प्रकटितकोशगुणाब्धौ तथा च कुलौने सुपत्नपरिवारे (सुपात्र०) ।

एवंविधे वसन्ती कमले हे कमले ह्यतार्यासि ॥ ७०८ ॥

जडमवाहितपदपल्लवस्य निऋतनिजगुणौघस्य ।

रे कमल तव कमला निवसति रक्तानां पत्राणां (पात्राणां)

॥ ७०९ ॥

यथा कर्पासगुणाः परिच्छिद्रच्छादने तथाहो कमल यदि तव ।

तत इह सकले लोके काउपमास्तव म्यायन्ते ॥ ७१० ॥

कमलनिन्दा-पद्धतिः ।

अन्धालापे (अलौकिकं ?) विकसन्कमल कलितोऽमि राजहंसैः ।

ततः सुन्दरं न भविष्यति तव फल कालपरिणामे ॥ ७११ ॥

अत्मानं परं च न जानौषे नूनं मगुणो मि लज्जामौपरिकरितः ।

उज्ज्वलमम्रहः(!) पश्यत ततो वदनमपि खलु न म्यापयति ॥ ७१२ ॥

लक्ष्म्या परिगृहीतान्यूर्ध्वमुखानि यदि न भवन्ति ततः पश्य ।

येरेवोर्ध्वोद्धितानि तान्येव नालानि न पश्यन्ति ॥ ७१३ ॥

लज्जामौनिलयनोत्तानवदन गुणिनः मदानुलग्नस्य ।

निजनालस्यापि त्रिमुखस्ततः पङ्कज कस्य मंमुखोऽमि ॥ ७१४ ॥

वर्धितकोशो यदमि कमल परिशोषितः पत्रैः ।

आस्तां तावलज्जामौपदं तदेव नामापि हारिष्यमि ॥ ७१५ ॥

मित्रं सूर्यः ह्यतपत्परिकरो लक्ष्म्यालभ्यः कमलः ।

पटहौनस्य सधारः केनापि न शक्ते' निमिषं ॥ ७१६ ॥

मरसानां सूर्यपरिसंस्थितानां कमलानां कौदुगुपकारः ।

उत्खातमूलाः शृण्वन्तः पङ्कजाः कथं न मंस्यापिताः ॥ ७१७ ॥

हंसममाणवज्जा ।

कण्डिज्जइ हंस मर कत्तो वामो परम्भुहे दिव्वे ।
 जाव न ठवेइ चलणे कूडवओ मत्थए एण्हं ॥ ७१८ ॥
 पढम चिय जे विगया घणागमे माऊ ताण हंमाणं ।
 जेहि न दिट्ठं उच्चा — मण्डियं खलवयकुडुम्भं ॥ ७१९ ॥
 इयरविहङ्गमपयप न्तिचित्तला जत्थ पुल्लणपेरन्ता ।
 तत्थ मरे न ऊ जत्तं वमियन्त रायहंमाणं ॥ ७२० ॥
 विविहविहङ्गमनिवहं - ण मण्डियं पेच्छिऊण कमलवणं ।
 मुक्क माणअरिण - हि माणमं रायहंमेहिं ॥ ७२१ ॥

चक्रवायवज्जा ।

अद्दत्थमिण सूरि अ दूकं होइ चक्रवायस्स ।
 तं होउ तुह रिऊण अइवा ताणं पि मा होउ ॥ ७२२ ॥
 भूमौगय न चत्ता सूर दट्ठूण चक्रवाणण ।
 जौयगल व्व दिक्का मुणालिया विरहभौएण ॥ ७२३ ॥
 अग्गि व्व पउममण्डं चिय व्व नलिणी मडो व्व अण्णाणं ।
 चक्कण पिआविहहे ममाणमरिमं मरं दिट्ठं ॥ ७२४ ॥
 आभामिज्जइ चक्को जलगयपडिबिस्वटंमणामाए ।
 त पि हरन्ति तरङ्गा पेच्छह निउणत्तणं विहिणो ॥ ७२५ ॥
 आभन्ति मङ्गमामा गमन्ति रयणिं सुहेण चक्काया ।
 दिथहा न ऊन्ति विओ — यकायरा कह नु वोल्हन्ति ॥ ७२६ ॥

हंससमान-पद्धतिः ।

यज्यते हंस सरः कुतो वामः पराङ्मुखं देवे ।
 यावन्न स्थापयति चरणौ कूटबको मस्तक इदानीं ॥ ७१८ ॥
 प्रथममेव ये विगता घनागमे माधु तेषां हंसानां ।
 येन दृष्टमुच्चासनास्थितं खलबककुटुम्बं ॥ ७१९ ॥
 इतरविहङ्गमपदर्पङ्गिचिचला यत्र पुलिनपर्यन्ताः ।
 तत्र सरमि न खलु युक्तं वमितव्यं राजहंसानां ॥ ७२० ॥
 विविधविहङ्गमनिवहेन मण्डितं प्रेक्ष्य कमलवन ।
 मुक्तं मानभूतेर्मानसं राजहंसं ॥ ७२१ ॥

चक्रवाक-पद्धतिः ।

अधास्तमिते सूर्ये यदुःखं भवति चक्रवाकस्य ।
 नङ्गवत् तत्र रिपुणामथवा तेषामपि सा भवत् ॥ ७२२ ॥
 भूमिगतं न त्यक्ता सूर्ये दृष्ट्वा चक्रवाकेन ।
 जौवागला दत्तेव मृणालिका विरहभोतेन ॥ ७२३ ॥
 अग्ररिव पद्मषण्डं चित्तं नखिनीं मृतकमिवात्मा ।
 चक्रेण प्रियाविरहे अगानमदृश मरो दृष्टं ॥ ७२४ ॥
 आश्वास्यते चको जलगतप्रतिबिम्बदृग्गनाशया ।
 तामपि हरन्ति तरङ्गाः पश्यन् निपुणत्वं विधेः ॥ ७२५ ॥
 आसते मङ्गमागा गमयन्ति रजनौ सुखेन चक्रवाकाः ।
 दिवसा न च भवन्ति वियोगकातराः कथं न व्यतिक्रामन्ति ॥ ७२६ ॥

अनियं जम्बेद जणो अं पेम्भं होद अत्यलोहेण ।

सेवालजीवियाणं कम्मो धणं चक्कवायाणं ॥ ७२ ७ ॥

चन्दणवज्जा ।

सुभिण्ण निहभिण्ण वि तह कह वि ऊ चन्दणेण महमहिंयं ।

मरमा वि कुसुममाला जह जाया परिमल्लविलसत्ता ॥ ७२ ८ ॥

परसुच्छेयपहरणे — ण निहमणे नेय उज्झिया पयई ।

चन्दण सन्नयमीमो तेण तुमं वन्दए लोओ ॥ ७२ ९ ॥

उत्तमकुलेसु जम्भं तुह चन्दण तरवराण मज्झमि ।

दुज्झोहाण खलाण य निच्चं चिय तेण अणुरत्तो ॥ ७३ ० ॥

एको चिय दोमो ता — रिसस्स चन्दणदमस्स विहिघडिओ ।

जौमे दट्ठभुयङ्गा खणं पि पासं न मेक्कन्ति ॥ ७३ १ ॥

वज्जतरवराण मज्झे चन्दणविडवो भुयङ्गदोसेण ।

किञ्चिद निरावराहो माऊ व्व अमाऊमज्जेण ॥ ७३ २ ॥

वडवज्जा ।

जाओ मि कौस पन्थे अहवा जाओ मि कौस फलिओ मि ।

अह फलिओ मि महादम ता मउणविडम्भणं सहसु ॥ ७३ ३ ॥

नौरमकरौरखरखद — रसकुले विसमसमिमहदेसे ।

का होज्ज गई पहिया -- ण जं सि वडपायव न होन्तो ॥ ७३ ४ ॥

भूमौगुणेण वडपा — यवस्स जइ तुज्झिमा इहं होद ।

तह वि ऊ फलाण रिद्धौ होसइ बीयाणुसारेण ॥ ७३ ५ ॥

कलोकं जल्पति जनो यत्प्रेमा भवत्यर्थलोभेन ।

गङ्गालजीविकानां कुतो धनं चक्रवाकानां ॥ ७२ ० ॥

चन्दन-पद्धतिः ।

शोषितेन निघर्षितेनापि तथा कथमपि खलु चन्दनेन प्रसृतं ।

मरुतापि कुसुममाला यथा जाता परिमलविलला ॥ ७२ ८ ॥

परशुच्छेदप्रहरणेन निघर्षणेनैव त्याक्ता प्रकृतिः ।

चन्दन मन्तशिरास्तेन त्वां वन्दते लोकः ॥ ७२ ९ ॥

उत्तमकुलेषु जन्म तव चन्दन तत्त्वराणां मध्ये ।

द्विजिज्ञानां खलानां नित्यमेव तेनानुरक्तः ॥ ७३ ० ॥

एक एव दोषस्तादृशस्य चन्दनद्रुमस्य विधिघटितः ।

यस्य(!) दष्टभुजङ्गाः क्षणमपि पार्श्वे न मुञ्चन्ति ॥ ७३ १ ॥

बहुतत्त्वराणां मध्ये चन्दनविटपो भुजङ्गदोषेण ।

क्षिद्यते निरपराधः साधुरिवासाधुमङ्गेन ॥ ७३ २ ॥

वट-पद्धतिः ।

जातोऽसि किं पथ्यथवा जातोऽसि किं फलितोऽसि ।

अथ फलितोऽसि महाद्रुम तदा शकुनविडम्बनां सहस्र ॥ ७३ ३ ॥

नौरमकरौरस्वरस्रदिरसङ्कुले विषमशमीमरुद्देशे ।

का भवेद्गतिः पथिकानां यदि वटपादप नाभविष्यः ॥ ७३ ४ ॥

भूमिगुणेन वटपादपस्य यदि तुङ्गत्वमिह भवति ।

तथापि खलु फलानामृद्धिर्भविष्यति बौजानुसारेण ॥ ७३ ५ ॥

तालवज्जा ।

किं तालं तुज्जं तुज्जं — तणेण गयणद्वरुदुमगेण ।
 कुहजलणतावियेहिं वि उवहेप्पमि जं न परिणहिं ॥ ७३६ ॥
 कायारहियस्स निरा — मयस्स दूरयरदावियफलस्स ।
 दोसेहिं ममा जा का — वि तुज्जिमा तुज्जं रे ताल ॥ ७३७ ॥
 जेहिं नौओ वड्ढिं तालो मयमलिलटाणसेवाण ।
 तस्सेव जो न फलिओ मो फलिओ कह नु अन्नस्स ॥ ७३८ ॥

पलामवज्जा ।

मउलन्तस्स य मुक्का तुज्जं पलामा पलाम मउणेहिं ।
 जेण मउमाममण नियवयणं झत्ति मामलियं ॥ ७३९ ॥
 अक्खउ ता फलनिवहं फलणटियहस्स कलुमियं वयणं ।
 दय कलिऊण पलामो झडत्ति मुक्को मपत्तेहिं ॥ ७४० ॥
 दट्ठूण किंसुयामा — हा तं बालाण कौम वेलविओ ।
 अहवा न तुज्जं दोमो को न ऊ कलिओ पलासेहिं ॥ ७४१ ॥
 गुहविहववित्थरुत्थ — मिगे वि किविणम्मि अत्थिणो विहला ।
 भण फलिण वि पलासे मणोरंहा कस्स जायन्ति ॥ ७४२ ॥
 मच्चं पलाम जं फु — लिओ मि फलिओ मि रहनिउअस्स ।
 जइ होज्ज सुखज्जफलो मणं पि ता तुज्जं को मुक्को ॥ ७४३ ॥

ताल-पद्धतिः ।

किं तालं तव तुङ्गत्वेन गगनार्धरुद्धमार्गण ।

त्रुधाज्वलनतापितैरण्यपगृह्यसे यन्न पथिकैः ॥ ७३ ६ ॥

क्रायार्गहितस्य निराश्रयस्य दूरतरदर्शितफलस्य ।

दोषैः समं यत्किमपि तुङ्गत्वं तव रे ताल ॥ ७३ ७ ॥

येर्नीतो वृद्धिं तालः शतमल्लिलटानसेवया ।

तस्यैव यो न फलितः स फलितः कथं न अन्यस्य ॥ ७३ ८ ॥

पलाश-पद्धतिः ।

मुकुलयतश्च मुक्तास्तत्र पलाशाः पलाश शकुनेः ।

येन मधुमामममये निजवदन झटिति श्यामलितं ॥ ७३ ९ ॥

आस्तां तावत्फलनिवहः फलनदिवसे कल्पितं वटने ।

इति कलयित्वा पलाशो झटिति मुक्तः स्वपत्नेः ॥ ७४ ० ॥

दृष्ट्वा किंशुकशाखास्त्वं बालया किं वञ्चितः ।

अथवा न तव दोषः को न खलु कलितः पलाशः ॥ ७४ १ ॥

गुरुविभवविस्तरौत्तमनशीलेऽपि हृपणेऽर्थिनो विफलाः ।

भण फलितेऽपि पलाश मनोरथाः कस्य जायन्ते ॥ ७४ २ ॥

मन्यं पलाश यत्पुष्पितोऽसि फलितोऽसि रहोनिकुञ्जेषु ।

यदि भवेः सुखाद्यफलो मनागपि ततस्तत्र किं मन्यं ॥ ७४ ३ ॥

वडवाणलवज्जा ।

मोमणमई उ निवमसु वडवाणल सुणइ जाव न समुद्धो ।
 जाव य जाणिहिइ फुडं ता न तुमं नेय सुवणयलं ॥ ७४४ ॥
 का मममौढी तियमि — न्दयाण वडवाणलस्स मरिमंमि ।
 उवममियमिहौपमरो मयरहरो इन्धणं जस्स ॥ ७४५ ॥

रयणायरवज्जा ।

रयणायरेण रयणं परिमुक्कं जइ वि अमुणियगणेण ।
 तह वि ऊ मरगयलण्डं जत्य गयं तत्य वि महग्घं ॥ ७४६ ॥
 जलणिहिमुक्केण वि कु — त्यहेण पत्तं मुरारिवच्छयलं ।
 तेण पुण तस्स ठाणे न याणिमो को परिट्ठविश्रं ॥ ७४७ ॥
 मा दोमं चिय गेण्हह विरले वि गुणे पमंसह जणस्स ।
 अकपउरो वि उवहौ भल्लइ रयणायरो लोए ॥ ७४८ ॥
 वेलामहल्लकको — लपेक्खियं जइ वि गिरिणदं पत्तं ।
 अणुसरइ मगलगां पुणो वि रयणायरे रयणं ॥ ७४९ ॥
 लच्छौ ष विणा रयणा — थरस्स गम्भीरिमा तह च्चेव ।
 मा लच्छौ तेण विणा भण कस्स न मन्दिरं पत्ता ॥ ७५० ॥
 वडवाणलेण गहिओ महिओ, सुरासुरेहिं मयलेहिं ।
 लच्छौ उवहि मुक्को पेक्कह गम्भीरिमा तस्स ॥ ७५१ ॥
 जलणं जलं च अमियं विसं च कण्हो मदा नवो च्चेव ।
 खौरोयहि तुज्झ तहा परमहिमा अहिययहियथरो ॥ ७५२ ॥

वडवानल—पद्धतिः ।

शोषणमतिर्निवम वडवानल जानाति यावन्न समुद्रः ।

यावत्समुद्रो ज्ञास्यति स्फुटं तावन्न त्वं नैव भुवनतलं ॥ ७४४ ॥

का स्यर्धा त्रिदशेन्द्राणां वडवानलेन सह ।

उद्यग्गमितशिखिप्रसरो मकरगट इत्यनं यस्य ॥ ७४५ ॥

रत्नाकर—पद्धतिः ।

रत्नाकरेण रत्नं परिमुक्तं यद्यप्यज्ञातगुणेन ।

तथापि खलु मरकतखण्डं यत्र गतं तत्रापि महार्घं ॥ ७४६ ॥

जलनिधिमुक्तेनापि कौस्तुभेन प्राप्तं मुरारिवन्द्यतलं ।

तेन पुनस्तस्य स्थाने न जानीमः कः परिस्थापितः ॥ ७४७ ॥

मा दोषमेव गृह्णीत विरलानपि गुणान् प्रशंसत जनस्य ।

अलप्रचुरोऽप्युदधिः कथ्यते रत्नाकरो लोके ॥ ७४८ ॥

वेलापृथुलकमोलप्रेरितं यद्यपि गिरिणदौ प्राप्तं ।

अनुसरति मार्गलग्नं पुनरपि रत्नाकरे रत्नं ॥ ७४९ ॥

लक्ष्म्या विना रत्नाकरस्य गम्भीरता तथैव ।

मा लक्ष्मौक्तेन विना भण कस्य न मन्दिरं प्राप्ता ॥ ७५० ॥

वडवानलेन गृहीतो मथितः दुरासुरैः सकलैः ।

लक्ष्म्योदधिर्मुक्तः पश्यत गम्भीरतां तस्य ॥ ७५१ ॥

ज्वलनं जलं चामृतं विषं च कृष्णः सदा नव एव ।

चौरोदधे तव तथा परमहिमाधिकोऽधिकतरः ॥ ७५२ ॥

रयणेहि निरन्तरपु — रिणहि रयणायरस्स न ऊ गव्वो
 करिणो मुत्ताहलमं — मण वि मयभिभल्ला दिट्ठौ ॥ ७५३ ॥
 अणवरयं देत्तस्स वि तुट्ठन्ति न मायरे वि रयणादं ।
 पुणरकण खिज्जद न ऊ लच्छौ चायभोएहिं ॥ ७५४ ॥
 रयणायरस्स न ऊ हो — इ तुक्किमा निग्गएहि रयणेहिं ।
 तह वि ऊ चन्दमरिक्का विरला रयणायरे रयणा ॥ ७५५ ॥
 रयणायरत्तेण वि पत्तं चन्देण हरह तिलयत्तं ।
 तेण उण तस्स ठाणे न याणिमो को परिट्ठविओ ॥ ७५६ ॥
 जइ वि ऊ कालवसेण ममौ ममुदाओ कह वि विक्कुडिओ ।
 तह वि ऊ तस्स पयावं आणन्दं कुणइ दूरे वि ॥ ७५७ ॥
 रयणाइ सुराण मम — ष्णऊण वडवाणलस्स कुहियत्तं ।
 अण्णा देत्तंण तए ममुद मुदङ्कियं भुवणं ॥ ७५८ ॥
 अत्थि अमद्धा मद्धा धवला रयणायरस्स संभया ।
 न ऊ ताण मइलद्धौ जा जाया पच्चजन्नस्स ॥ ७५९ ॥
 जाएण तेण धवलौ — कओमि नूणं ममुद मद्धेण ।
 अत्थित्तणेण हत्थं पमारियं जस्स कण्हेण ॥ ७६० ॥

समुहनिन्दावज्जा ।

माहौणामयरयणो अमरमरोर च भुवणमकरेल्लो ।
 उअमिरौहि न लज्जमि लहरौहि तरङ्गिणीनाह ॥ ७६१ ॥
 रयणाथर त्ति नामं वरुत्त ता उवहि किं न सुमिओ मि ।
 मण्णे न जाणवत्तौ अत्थत्यौ जं गया पारे ॥ ७६२ ॥

रत्नान्तरपरितै रत्नाकरस्य न खलु गर्वः ।

करिणो मुक्ताफलसंगयेऽपि मदविह्वला दृष्टिः ॥ ७५३ ॥

स्नवरत ददतोऽपि चौयन्तं न मागरेऽपि रत्नानि ।

पुण्यलयेण चौयते न खलु लज्जौस्त्यागभोगाभ्यां ॥ ७५४ ॥

रत्नाकरस्य न खलु भवति तुच्छत्व निर्गतै रत्नैः ।

तथापि खलु चन्द्रमदृक्षाणि विरलानि रत्नाकरे रत्नानि ॥ ७५५ ॥

रत्नाकरत्यक्तेनापि प्राप्त चन्द्रेण हरस्य तिलकत्वं ।

तेन पनस्तस्य स्थाने न जानीमः कः परिस्थापितः ॥ ७५६ ॥

यद्यपि खलु कालवर्गेण शशौ ममुद्रात्कथमपि विरहितः ।

तथापि खलु तस्य प्रतापमानन्दं करोति दूरेऽपि ॥ ७५७ ॥

रत्नानि सुरेभ्यः समर्थं वडवानलस्य क्षुधितस्य ।

आत्मानं ददता त्वया ममुद्र मुद्राङ्गितं भुवनं ॥ ७५८ ॥

मन्यमङ्गाः शङ्खा धवला रत्नाकरे मभूताः ।

न खलु तेषां शब्दलक्ष्मिया जाता पाञ्चजन्यस्य ॥ ७५९ ॥

जातेन तेन धवलौकितोऽसि नृनं ममुद्र शङ्खेन ।

अर्थित्वेन हस्तः प्रसारितो यस्य कृष्णेन ॥ ७६० ॥

समुद्रनिन्दा—पङ्क्तिः ।

स्वाधीनामृतरत्नोऽमरमरङ्गं च भुवनमकुर्वन् ।

उत्तमनशीलाभिर्न लज्जसे लहरोभिस्तरङ्गिणोनाथ ॥ ७६१ ॥

रत्नाकर इति नाम वहन्तत उद्धे किं न शुष्कोऽसि ।

मर्धं न यानवर्तिनोऽर्थार्थिनो यद्गताः पागे ॥ ७६२ ॥

उवहि लहरौहि गव्विर — गज्जन्तो किं न दौह सुमिओ सि ।
 जौसे गिण्णपिवामा वल्लन्ति वि वरमुहा पहिया ॥ ७६३ ॥
 मायर लज्जाए कह न मुओ चिन्ताए कह न विसओ ।
 पद ऊत्ते बोहित्थिय — हि किओ जलसंगहो अओ ॥ ७६४ ॥
 बद्धो मि तुमं पीओ मि पव्वयं लद्धिओ मि तं उवहि ।
 किं गज्जमि अलियजए न लज्जसे उयहि किं भणिमो ॥ ७६५ ॥
 निद्धोयउदयकल्लिर पत्थिय मा वच्च मायरो एम ।
 जत्थ नियत्तद तण्हा अन्न चिय ते मरुद्देमा ॥ ७६६ ॥

सुवसवज्जा ।

जलणपवेमो चामो — यरस्स कह महि न जज्जण काउं ।
 हद्धो जस्स परिक्ख — न्ति पत्थरा नवरि गुणनिवहं ॥ ७६७ ॥
 जलणउद्धणेण न तहा पत्थरघमणेण खण्डणे तह य ।
 गज्जाहलममतुलणे जं दग्गं होद कणयस्स ॥ ७६८ ॥
 झूरिज्जइ किं न जए किं न जरा आवए अकालस्मि ।
 जह मग्गर तुलद खलौ निरग्गरो कच्चणं खण्डं ॥ ७६९ ॥
 नाराय निरग्गर लो — हवन्त दोमुह य तुज्झ किं भणिमो ।
 गज्जाए मम कणय तोलन्तो कह न लज्जेमि ॥ ७७० ॥
 जह कणय तह पाडिमा — णपत्थरं पेच्छ तुलद नाराओ ।
 अहवा निरग्गराणं गुणदोमवियारणा कत्तो ॥ ७७१ ॥

उदधे लहरौभिर्गर्वादङ्गनशौलगर्जन् किं न दीर्घं शुष्कोऽसि ।

यस्माद्वीक्ष्यपिपामा वल्लभ्यपि पराङ्मुखाः पथिकाः ॥ ७६३ ॥

मागर लज्जया कथं न मृतश्चिन्तया कथं न विषमः ।

त्वयि सत्यपि प्रवहणस्थितैः कृतो जलमङ्गहोऽन्यः ॥ ७६४ ॥

बद्धोऽसि त्वं पीतोऽसि पर्वतं लङ्घितोऽसि त्वमुदधे ।

किं गर्जसेऽलौकजगति न लज्जसे उदधे किं भणामः ॥ ७६५ ॥

निर्धौतोदककाङ्क्षणशौल पथिक मा व्रज मागरोऽयं ।

यत्र निवर्तते तृष्णान्य एव ते मरुउदङ्गाः ॥ ७६६ ॥

सुवर्ण—पङ्क्तिः ।

ज्वलनप्रवेशश्चामीकरस्य कथं मयि न युज्यते कते ।

हा धिग्गस्य परौजयन्ति प्रस्तराः केवलं गुणनिवहं ॥ ७६७ ॥

ज्वलनदहनेन न तथा प्रस्तरधर्षणेन खण्डने तथा च ।

गुञ्जाफलममतुलने यद्दुःखं भवति कनकस्य ॥ ७६८ ॥

खिद्यते किं न जगति किं न जरागच्छत्यकाले ।

यथा मात्सरस्युलयति खटिकां निरक्षरः काञ्चनखण्डं ॥ ७६९ ॥

नाराच निरक्षर लोहवन्दिमुख च तत्र किं भणामः ।

गुञ्जाफलेन समं कनकं तोलयन् कथं न लज्जसे ॥ ७७० ॥

यथा कनकं तथा प्रतिमानप्रस्तरं पश्य तोलयति नाराचः ।

अथवा निरक्षराणां गुणदोषविचारणा कुतः ॥ ७७१ ॥

आदित्तवज्जा ।

भमिअो मि भममि भमिहिमि अणुदिणु पाममि मेरुमिहरस्स
 जद पावमि कञ्चणमा — मयं पि ता सूर सूरु मि ॥ ७७२ ॥
 वियल्लियतेण वि मम — हरेण जह दमिअो दिणे अण्णा ।
 तह जद रयणोप तुमं ता मच्चं सूर सूरु मि ॥ ७७३ ॥
 उयणं भुवणक्कमणं अत्थमणं एकट्ठिवमज्झमि ।
 सरस्स वि तिन्नि दसा का गणणा दयरलोयस्स ॥ ७७४ ॥

दौवयवज्जा ।

मगणो नेहमउणो लोदको लोयन्नोयणाणन्दो ।
 नामियतमोहपमरो किं सुयणो नेह जोदरको ॥ ७७५ ॥
 जोदरको गिलद तम तं चिय उगिलद कज्जलमिसेणं ।
 अहवा सुद्धमहावा हियण कलमं न धारेन्ति ॥ ७७६ ॥
 निययालणस्स मलिणा कुणन्ति मलिणत्तणं जइक्काए ।
 गणनेहकन्तिजत्तय न जज्जण तुज्झ जोदरको ॥ ७७७ ॥
 नियगणनेहखयंकर मलिणं निययाल्लयं कुणन्तस्स ।
 जोदरको तुज्झ काया परिचत्ता तेण सुयणेहिं ॥ ७७८ ॥
 किं तुज्झ पहाए किं गणण किं दौव तुज्झ नेहेण ।
 काय जस्स विभिद्रा दूरे वि चयन्ति निन्दन्ता ॥ ७७९ ॥

आदित्य—पङ्क्तिः ।

भ्रान्तोऽसि भ्रमसि भ्रमिष्यस्यनुदिवसं पार्श्वे मेरुशिखरस्य ।
 यदि प्राप्नोषि काञ्चनमाषकमपि ततः सूर्यं सूर्योऽसि ॥ ७७२ ॥
 विगलिततेजसापि शशधरेण यथा दर्शितो दिन आत्मा ।
 तथा यदि रजण्यां त्वं ततः सत्यं सूर्यं सूर्योऽसि ॥ ७७३ ॥
 उदयो भुवनाक्रमणमस्तमनमेकदिवसमध्ये ।
 मूरस्यापि तिस्रो दशाः का गणनेतरलोकस्य ॥ ७७४ ॥

दीपक—पङ्क्तिः ।

मृगणः स्नेहसंपूर्ण आलोकवाक्त्रोक्तलोचनान्दः (मवर्तिकः तैल
 संपूर्णः उद्द्योतयुक्तः) ।
 नाशिततमश्रोघप्रसरः किं सृजनो न हि ज्योतिष्कः ॥ ७७५ ॥
 ज्योतिष्को गिलति तमस्तदेवोद्गलति कज्जलमिषण ।
 अथवा शुद्धस्वभावा हृदये कलषं न धारयन्ति ॥ ७७६ ॥
 निजालयेषु मलिनाः कुर्वन्ति मलिनत्वं यदृच्छया ।
 गणस्नेहकान्तियुक्तं न युज्यते तव ज्योतिष्क ॥ ७७७ ॥
 निजगुणस्नेहचयंकर मलिनं निजालयं कुर्वतः ।
 ज्योतिष्क तव क्वाया परित्यक्ता तेन सृजनैः ॥ ७७८ ॥
 किं तव प्रभया किं गुणेन किं दीप तव स्नेहेन ।
 क्वायां यस्य विशिष्टा दूरेऽपि त्यजन्ति निन्दन्तः ॥ ७७९ ॥

पियोत्तासवज्जा ।

॥ क्लृण विणा पियमा — णुमेण वज्जयाद ऊत्ति दुस्कादं ।
 आल्लसो रणरणओ निदा पुलओ मसज्जसओ ॥ ७८० ॥
 एक्केण विणा पियमा — णुमेण मभावनेहभरिएणं ।
 जणमङ्कुला वि पुहवी अब्बो रणं व पडिहाद ॥ ७८१ ॥
 सो कत्थ गओ सो सुय — णवल्लहो सो सुहाण मयल्लणौ ।
 सो मयणगि विणासो सो भो सोमेद मह हिययं ॥ ७८२ ॥
 सो होहिद को वि दिणो जत्थ पिओ बाहुपन्नरविल्लीणो ।
 रदरहमखेयविओ निज्जरद पवामदस्कादं ॥ ७८३ ॥
 आविहिद पिओ चुम्बिहि — द निद्रुरं चुम्बिऊण पुच्छिहिद ।
 दइए कुमल त्ति तुमं नमो नमो ताण दिवमाणं ॥ ७८४ ॥
 धन्नं तं चेव दिणं मा रयणी मयल्ललक्कणमउला ।
 अमयं तं पि मुज्जत्तं जत्थ पिओ झत्ति दोमिहिद ॥ ७८५ ॥
 दूरयरदेमपरिसं — ठियस्स पियमङ्गमं महन्तस्स ।
 आमाबन्धो हिय मा णमस्स अवल्लम्बण जीवं ॥ ७८६ ॥
 हिययट्ठिओ वि सुहवो तह वि ऊ नयणाण होद दप्पेच्छो ।
 पेच्छह विहिणा न कय। मह हियए जालयगवस्का ॥ ७८७ ॥

दोमियतज्जा ।

॥ १॥ लण्हं वज्जसु — त्तरन्दय कडियलम्भि सुहजणयं ।
 तह वामं च महग्घं दोमिय कडिल्लह पडिहाद ॥ ७८८ ॥

प्रियोस्नास—पङ्क्तिः ।

एकेन विना प्रियमानुषेण बहूनि भवन्ति दुःखानि ।

आनस्यं रणरणकोऽग्निद्रा पुलकः समाध्वसः ॥ ७८० ॥

एकेन विना प्रियमानुषेण सङ्गावस्तेहभ्यतेन ।

जनसङ्कुलापि पृथ्व्यहोऽरण्यमिव प्रतिभाति ॥ ७८१ ॥

म कुत्र गतः म सुजनवल्लभः म सुखानां शतखानिः ।

म मदनाग्निविनाशकः म म शोषयति मम हृदयं ॥ ७८२ ॥

म भविष्यति कोऽपि दिवसो यत्र प्रियो बाहुपञ्चरविलौनः ।

रतिरभसखेदखिन्नः प्रचरति प्रवासदुःखानि ॥ ७८३ ॥

आगमिष्यति प्रियः चुम्बिष्यति निष्ठुरं चुम्बित्वा प्रक्ष्यति ॥

दयिते कुशलेति त्वं नमो नमस्तेभ्यो दिवसेभ्यः ॥ ७८४ ॥

धन्यं तदेव दिनं सा रजनौ सकललक्षणसंपूर्णा ।

अमृतं मोऽपि मुहुर्तो यत्र प्रियो झटिति द्रक्ष्यते ॥ ७८५ ॥

दूरतरदेशपरिसंस्थितस्य प्रियसङ्गमं महतः ।

आशाबन्ध एव मानुषस्यावलम्बते जौवं ॥ ७८६ ॥

हृदयस्थितोऽपि सुभगस्तथापि खलु नयनयोर्भवति द्रष्टुञ्चः

प्रेक्षत विधिना न कृता मम हृदये जालकगवाक्षाः ॥ ७८७ ॥

दोसिय—पङ्क्तिः ।

दौर्घं स्रष्टुं बङ्गसूचविपुलं कटितले सुखजनकं ।

तथा वासस्य महार्घं दोसियाधोवस्त्रमस्त्रभ्यं प्रतिभाति ॥ ७८८ ॥

माणविहणं रुन्दी — ष्ठ कोडयं मिलधोयगयकायं
 जं वसणं न सुहावद सुय दूरं नमयाडं तं ॥ ७८८ ॥
 पम्पहसुत्तं अट्टी — सुहावयं जणियरायपुलदङ्गं ।
 दोमिय दिज्जन्तं पि ऊ नारङ्गं अन्ह पडिहाइ ॥ ७८९ ॥
 जं पस्कात्तियसारं जं गरुयं चेव खममहग्घं च ।
 तं दोमिय अन्हाणं दंमिज्जउ किं विचारेण ॥ ७९० ॥
 दोमिय घणगुणमारं सुविणौयं सुट्टु मोहमंजणयं ।
 दंमहि मा कुण खेयं तं अन्ह जणेइ परिओमं ॥ ७९१ ॥
 जह पढमे तह दीसइ अवमाणे माडयस्स निव्वहणं ।
 तं फुट्टु अन्ह नियमे दोमिय फुट्टं पि पडिहाइ ॥ ७९२ ॥

इय कइयणेहि रइए वज्जालए मयललोयभिट्ठिण ।
 पत्थावे गोट्टिट्ठिय — इच्छियगाहा पडिज्जन्ति ॥ ७९३ ॥
 एयं वज्जालगं ठाणं गहिऊण पढइ जो को वि ।
 निथठाणे पत्थावे गुरुत्तणं लहइ सो पुरिमो ॥ ७९४ ॥

मानविहीनं रुद्रत्वेन ह्रस्वं शिलाधौतगतच्छायं ।

यद्वसनं न सुखयति मुञ्च दूरं नर्मदातटे तत् ॥ ७८८ ॥

प्राङ्मुखसूत्रमस्थिसुखजनकं जनितरागपुलकितं ।

दोषिय दौयमानमपि खलु नारङ्गमस्मभ्यं प्रतिभाति ॥ ७८९ ॥

यत्पञ्चालितसारं यद्गुरुकं चैव महद्ग्राहार्घं च ।

तद्दर्शयतां दोषियास्मभ्यं किं विचारेण ॥ ७९० ॥

दोषिय घनगुणसारं सुविनीतं सुष्ठु शोभासंजनकं ।

दर्शय मा कुरु खेदं तदस्माकं जनयति परितोषं ॥ ७९१ ॥

यथा प्रथमे तथा दृश्यतेऽवसाने शाटकस्य निर्वहणं ।

तत्स्फुटमस्मभ्यं नितम्बे दोषिय स्फुटितमपि प्रतिभाति ॥ ७९२ ॥

इति कविजनै रचिते वज्जालये सकललोकाभीष्टे ।

प्रस्तावे गोष्ठीस्थितेऽस्मितगाथाः पद्यन्ते ॥ ७९४ ॥

इदं वज्जालगं स्थानं गृहीत्वा पठति यः कोऽपि ।

निजस्थाने प्रस्तावे गुरुत्वं लभते स पुरुषः ॥ ७९५ ॥

—

EXTRACTS FROM THE COMMENTARY.

- १ अतदेवतां सरस्वतीं । सर्वज्ञो जिनः ।
- १ २ मच्छन्दिथा गाथापक्षे कन्दःशान्तं तत्सहिता कामिनौ-
पक्षे कन्दानुवर्तनं गाहिक्यन्ती पद्यमानानुभूयमाना च ।
- १ ६ यथक्षयिष्टिर्भक्ष्यमाणा लघूभवति तथा सर्वेण पद्यमाना
गाथा लघूभवति सर्वाक्षरानुचरणात् ।
- १ ७ एतेषां रसमजानाना देवहताका उदरभरयो वधेयाः ।
- ० ८ कन्दं कन्दःशान्तं पक्षे कन्दानुवर्तनं ।
- १ १ पूरणगुणमहितार्थानां कर्तिरि षष्ठौ तेनोदकेन तस्मिं
न प्रजाम् ।
- १ २ किमपि चिन्तयन् कथं सकलं वृत्तं अध्यास्यामि
कथमितोऽर्थं गृह्येत्वा यास्यामि ।
- ० ४ कन्दं कन्दानुवर्तने च ।
- ० ८ मस्त्रतादपि प्राकृतमतिरिच्यत आवालगोपालप्रसिद्धत्वा-
त्सुगमत्वाच्च तस्य ।
- ३ ० सर्वस्वामोऽजतया कन्दोलक्षणविज्ञेयं गाथादिकं पठतो
ऽवलोक्य पण्डिता अक्षिप्तिकोचनेन तानुपहसन्ति ।
- ४ ० इदमत्रेतिह यथा केसरिणि मति मत्तस्यापि हस्तिनो
विस्फूर्जितं न विनमस्तं तथा मत्पुरुषे भुवनमलकुर्वति
कलिकालविलम्बितं न परित्यजति ।
- ४ ६ अथ कथमपि प्रतिपद्यन्ते तदा दुःखैः कृच्छ्रेण तेषां
प्रतिपत्तिः प्रसारेखाममा ।

- ४ ७ उक्तं च दिग्गजकमठकुलाचलफणिपतिविधृतापि चलति
वसुधेयं प्रतिपन्नममलमनमां न चलति पुंसां युगान्तेऽपि
- ४ ८ यथा चन्दनतरुनिष्फलस्तथापि निजशरीरपेषणपङ्केन
दाघार्तानां तापोपशान्तये भवति तद्वद् दुर्गतोऽपि
सृजनो दुःखितानां लोकानां निजशरीरेण ।
- ५ १ नखमांसभेदजनको द्वयोरपि प्रीत्या मिलितयोर्नखमांसयो-
रिव भेदनं वियोजनं जनयतीति जनको । दुर्मरुः
पश्चादन्यत्पुत्रस्यान्यदादौ — मध्या वलितश्चित्तवक्रः -- भेदः
क्वेदनं — मध्यावलितो मध्ये वक्रौकृतः ।
- ५ २ अकुलीनो जारजातो दिमुखो द्विजिह्वः — यावदेव
भोजनादि दीयते तावन्मधुरो हृष्टः — अकुलीनोऽस्पृष्ट
भूमिर्यतोऽङ्गे धृत्वा वाद्यते ।
- ५ ३ निर्धर्मा धर्मशब्देन धनुरुच्यते -- स्थानानि आलौढ
वेशास्त्रप्रत्यालीढादीनि ।
- ५ ४ अयमत्र भावो यत्कदाचिक्लृप्तिं संघटते तद्वृत्तमानमिव
माचाञ्जनपन्ति ।
- ५ ७ परस्य विवरं क्षिप्रं तत्र लभ्यते पक्षे परविवरं अनेन
मृषादिना कृतं विवरं — वङ्कपरि० सौहृगत्यर्थो
वक्रगमनशीले ।
- ५ ८ अममर्थाणि मन्त्रतन्त्राणि येषु ते — अकुलीनेभ्यः पक्षेऽष्टौ
नागानां कुलानि तद्व्यतिरिक्तेभ्यः — निःफलेभ्यः ।
- ६ १ शुनकपक्षे निर्वर्तितं कार्यं सुरतं तत्र पराङ्मुखानां

स्वभाव एष तेषां कृतसुरता योनिस्थितमेक्षणा अपि
पराङ्मुखा भवन्ति ।

१०० यथा हरः सप्तभुवनाधिपतिर्हस्त्यादि परिहृत्यागतं
वृषभमङ्गौचकार तथा निर्गुणं सगुणमपि पुरुषं महान
प्रतिपद्यत इति ।

८५ समाप्यन्ते म्रियन्ते ।

१०६ विधिना पुराकृतकर्मणा ।

१०५ अयं याचको मामपि याचिष्यते नैतः सन्निति न नैथते ।

१०५ सुन्दरं एयमिति पाठः ।

१०६ पङ्कजलीलां कमलमादृश्यं । विकसति विकाशं लभते
हस्तपाद प्रसारयति श्रौताभावात् ।

१०७ सुपत्ताणि विदूषः ।

१०८ उक्तं च यतः । सेवया धनमिच्छद्भिः सेवकैः पश्य यत्कृतं ।

स्वातन्त्र्यं यच्छरौरस्य मूढेस्तदपि हारितं ॥

१०९ तालस्थ शतवर्षे यावदेकदा फलति ।

१०८ अयमत्र भावः । कृष्णमलिनचित्ताः प्रभोरभ्यन्तरस्थिता
विभवजातं भुञ्जते, ये पुनः शुद्धस्वभावान्ते बहिः स्थिता
एव केवलं क्लेशमनुभवन्ति ।

१०९ सेवया पर्याप्तं । अयं भावः धेनुवृषभरालेकधान्येषु
विद्यमानेषु सेवयान् ।

१०९ उक्तं च । एको पाद पयाले बाँओ वंभंडमंडलाविलगो ।

तदथो रोमफुरतो वल्लिबधे वामणो जयष ॥

१७८ संचूर्णितश्चासौ विस्तौर्णशोभश्चेति कर्मधारयः ।

१८७ सा रेवा नर्मदा । करिणीसंधाता गणिकारिकावृन्दाति

०१८ मृत इत्यध्याहार्य ।

०२० नन्दने वने । मरुविलमितानि कण्टकिजालभक्षणानि ।

०२५ कश्चन युवा कांचनापूर्वां तरुणीमवलोक्य विरुद्धामपि प्र-
रामितामनाकलय्य तामलभमानः शिरो धूनयति थूत्क-
रोति च तं तादृशावलोक्य सा रूपवतौ सखीं प्रति ब्रूते ।

०२६ इयं मत्सखी रन्तुं मौभाग्ययुक्तरपि युवभिर्न प्रापे त्वङ्गा-
ग्याच्च स्वयमप्यागतामिमां किमित्यवगणयामि यदन्याम-
वलोकयामि, को नाम तवाग्रह इति ध्वन्यते ।

०२७ भावार्थस्त्वयं । कांचन नायिकामागत्य दूतौ वक्ति हे
महीमण्डलस्थितयुवप्रार्थनीये सौभाग्यवति त्वद्विरहे
मकलमपि युवजातं तथा तामवमालम्बते यथा दित्रेषु
दिनेष्वनिष्टभाग्नविध्यतोति ।

०२८ भावार्थः पुनरेषः । हे तामरसाक्षि निर्भरयौवनरमणीये
भवतौ सर्वावयवरूढप्रौढयौवनामवलोक्य सर्वेऽपि युवान-
स्त्वामेवाहमहमिकया वाञ्छन्तु भविष्यत्प्रौढतादृशाकृढां
नायिकां प्रति सखीवाक्यमिति ।

०२९ अथमभिप्रायोः भवन्तु सर्वा अपि स्त्रियो, यूनाः पुनः
कस्यचित्कर्णान्तविश्रान्तलोचना कुचयुगलपौड्यमानचिबुका
चम्पककलिकागौराङ्गवतीर्णतादृशा युवतौ रणरणक-
हेतुर्भवति ।

२०० अयं भावः । कश्चिद्युवानवतीर्णतारुण्यां नायिकां दृष्ट्वा
तामवाञ्छंस्तत्स्थोच्यते । हे युवन् किं पराङ्मुख
मंजातो ऽस्यस्थाः ? म कोऽपि यौवनभरः ममुक्तसिध्यति
येन सकलनगरनारीरप्यतिश्रेष्ठत इति ।

२०१ अयं भावः । कश्चन युवासंपूर्णकुचयुगलां मुग्धां वामाक्षी-
मालोक्य तत्स्थोच्यत । अस्याः सुरतपाण्डत्येन गुणा-
तिशयं ज्ञास्यस्वेतां लब्ध्वीं मुग्धां मा जामोरिति ।

२०४ भावोऽयं । काचन नारी सर्वाङ्गरूपवती सुभगा गर्वेण
वक्ति । मद्रूपप्रियमवलोक्यायं युवा मामागच्छति तमेतं
निवारयतु कश्चन यस्य शक्तिरस्ति ।

२०५ अयं भावः । काचन नायिकानवतीर्णतारुण्यापि प्रियेः
पातुमारब्धा ।

२०६ अयं भावः । मकला अपि नारीर्दृष्ट्वा परिभ्रमति परमेका-
मपि न कामयते सर्वाङ्गसुन्दरौमलभमान, एवंस्थिते काचन
वक्ति सर्वत्र परिभ्रमति परं कापि स्थितिं न विधत्तेऽय-
मित्युपास्यते ; तदुपास्यं श्रुत्वान्यः कश्चन ब्रूते यदि मनो-
गतां सर्वगुणपरिपूर्णां प्राप्नोति तर्हि न भ्राम्यतेत्यर्थः ।

२०७ अयं भ्रमरः भ्रमन् रौतौति भ्रमर इति ।

२०८ अयमर्थो यथा कश्चन युवातिक्रान्ततारुण्यामपि गुणगण-
युक्तां नारीं प्रथमोपभुक्तां न त्यजति ।

२०९ यथा कश्चित्कामुकः कांचनानवतीर्णतारुण्यां कयाचन
युक्तां सुरतक्षमां विधाय तामुपभुङ्क्ते न निपुणो भवेत्

२५३ अयं भावः प्रधानस्थितां निविडकुक्षयुगलभरभज्यमान-
मध्यां मध्यवयसं नारीं रमिलेदानीं चेतननारीं कामय
मानो न लज्जसे हे यवन्नित्यपालम्भोक्तिः ।

२५४ सर्वगुणपरिपूर्णायाः कर्णान्तविश्रान्तलोचनायाः सुरतेन
सुखौकृतहृदयस्य यूनो हृदयं सामान्यनारीरतं यदा
नानन्दयति तदा केनचिदेवमुच्यते ।

२५५ मंकल्पो नियमः ।

२५६ अयमभिप्रायो ; यथा कश्चिदिपश्चित्प्रकाण्डः सकलपरि-
षन्नाण्डनभूतः सज्जनशिरोमणिर्दर्शनमसन्मध्यगतः केन-
चिदेवमुच्यते ।

२५७ इयं शृङ्गारे वर्तते यथा कश्चन युवा कांचन विदग्ध-
वनितां चलच्चमृच्चक्षुषमुपभुज्य निरुष्टां कामयमानः
केनचित्सख्यैवमुच्यते ।

२५८ यथा यथा पुमानर्थेन गुणगणेन परिपूर्णा भवति तथा
तथा गर्वायत इति निर्मदो भाग्यवानेको न तु सर्वे
लक्ष्मीप्रतिता इति ।

२५९ महतां हानिवृद्धौ भवतः चुद्राणां रुर्वदा लघूनां
हानिरेवेत्यर्थः ।

२६० जल्पितं ज्ञानात्यर्थादक्रभणितौ ।

२६१ वरतरुणौकर्णलगेन कर्णान्तविश्रान्तेन पुनः कथंभूतेन
घोलन्ती तारा कनौमिकाया वर्णस्तेनोज्ज्वलं तेन तथा ।

- ८०१ यथा दरिद्रचिन्ता हृदये न माति दर्गतमनोरथा
बहवोऽपि निष्कला भवन्तीत्यर्थः ।
- ८०६ अन्यदपि पानौयादि भिन्नानि स्थानानि संप्रणोक्त्योद्धृत
सदितः प्रसरतीति ।
- ८०७ अयं भावः । स्वभावसुरते वलयनूपुरयो रवौ न संगच्छेते
अतः कारणाद् द्वात्रिंशत् कस्यापि धनस्य पुरुषायितं
क्रियमाणं वर्तत इत्यनुमीयते ।
- ८०९ यथा पाण्डवकौरवौ युद्धोद्यतौ किमपि न गणयतस्तथा
सुरतसंमर्दनौ दम्पती ।
- ८१४ इदमत्र तावत् । काचिन्नारी कस्मिंश्चिदुर्लभेऽनुरक्ता
तमलभमाना मानमवलम्ब्य पुनरन्यं वाञ्छन्तौ पुनस्तै-
वानुरक्ता मती जनान् हामयति ।
- ८१५ मखीश्वोक्तिरियमथवा भर्तुः कृतापराधस्य ।
- ८१६ अयं भावः । कश्चिद्युवा कांचन स्त्रियं गते दिवस उपभुज्य
द्वितोयदिनरात्रौ मानमवलम्ब्य स्थितां वामाक्षीं मय
पात्रपुष्पाद्युपभोगवस्थानीय तामनुनयन्निदमाह ।
- ८१७ इति मखीश्वोक्तिर्नायिकां प्रति ।
- ८१८ गजेन्द्रतुल्यौ मानभर्तारौ प्रतीहि इति मखीश्वोक्तिः ।
- ८१९ तुला जलोदञ्चनघटौकाष्ठदवरकं यस्यागे ढेङ्कुलीति
कथ्यते ।
- ८२० शशिनो वाहनमीश्वरस्तस्य वाहनं वृषभः । शैलसुतायाः
पार्वत्याः सुतः षण्मुखस्तस्य वाहनं मयूरः । प्रावृक्षाक्षे ।

३७९ लक्ष्म्या वासः कमलं तस्य वासः पानीयं ।

३७४ अयं भावः । काचिन्नारौ तत्क्षणादेव प्रवसितं प्रियं दृष्ट्वा
विरहासहत्वात्प्रलपितुमिदमारब्धवती । तस्मिन् मत्प्रिये
प्रोषिते जनस्याद्योज्जागरः चोरभयत्वात् तेन सुभटेन
तिना को नाम रचां करोत्यद्यैव हरिद्रापिञ्जराणि
गोदावर्यास्तटानि तस्मिन् सति सर्वा अपि नीर्य-
आत्मवपुंषि हरिद्रापिञ्जराणि प्रत्यहं चकुरिदानीं च
तस्मिन् प्रोषिते किमनेन हरिद्रारागेणास्माकमिति
गोदावर्यां तत्क्षणादेव गत्वाचालयन्निति नदीतटपौतलं
तद्वहं तटं ।

३७५ अयं भावः । पूर्वं नगरनार्यस्तद्रूपं दिदृच्छालालसाः सत्यो
यत्र यत्र गमनागमनं स मत्प्रियो विधत्ते स्म तत्र
तत्रैव रथ्यामुखदेवकुलचत्वेरध्वादावेवागत्यासुरिदानीं तु
तस्मिन् प्रोषिते हृदयेन साकं शून्यान्यभूवन्निति
निजपुरुषस्य रूपमौभाग्यप्रकटनोक्तिः ।

३७६ तस्यास्तेन पत्या विना रक्तसितासितप्रान्तमध्ये नयने
सर्वत्र परिभ्रमतः परं क्वापि न पश्यतो; भौक्तिकमपि
कूटत्यक्तं सत्सर्वत्र पतितं न कोऽपि गृह्णाति ।

३८१ अद्य विरह उभययापि समाप्तिं यास्यति ; यदि प्रियो
ऽद्यागात् तर्हि दिष्ट्या मण्डनं, उत नायासीत् तदान्य-
मण्डनं भावीति ।

३८२ कुलबालिकाः कामं हृद्येव मारयन्तीति भावः ।

३८७ अयं भावः । तावदेव कामः स्वपरवशौ दम्पती मार-
यति यावत्कामिनौकटाक्षबाणपूरिताङ्गौ न भवतिः
पश्चात्सोऽपि तादृग्विधः स्वैरेव बाणैर्मार्थते प्रत्युतेति ।

४११ यं सुभगयुवावतंसं सर्वा अपि नार्यो दूतौः प्रेषयित्वा
प्रत्यहं कामयन्ते तच्च मादृशो जनस्य मानवैरौ कथम-
वकाशं लभतामिति ।

४१३ तथा त्वं कुर्या यथा स्वयमेव प्रियमपि संभारेऽप्येति
लघुतां यथा न यामि कार्यं च यथा सिध्यतीति
कण्डूयितपाण्डुरं यथा न संपद्यत इति ।

४१४ मम भर्तुः परसहस्रापराधास्तेषु मत्सु यदि मानमवलम्बेयं
तर्हि शरीरस्थेयमवस्थातः कारणादेवविधे व्यतिकरे त्वमन-
मम शरणं, येन केन प्रकारेण स आगच्छति तदि-
दधीया इति भावः ।

४१७ यस्तव वचनं न खण्डिष्यते तवादशं करिष्यति । कथा-
चिन्स्त्रिया प्रेषिता दूतौ प्रियं प्रति तच्चैव तेन मह-
सुरतसुखमनुभूय खण्डिताधरैर्विधं मुखं कथं दर्शया-
मौत्यधोमुखागतवती तां च तथाविधामवलोक्य मान्तः
भिक्षा हे मखि कथमधोमुखी भवामि यस्त्वददनोऽ-
खण्डयति स मम , प्रियः त्वां सेवमानो मम
वैरीति भावः ।

४१२ • विकटकटिस्थलप्रसृत • ।

४४५ जीवन्तीं मृतां वा प्राणेश्वरीं द्रष्टव्यमीति हृदये मंगलाः ।

४५० काचित्त्वण्डिता मानमवलम्बमाना विरहावस्थाममहमाना
च खल्वदयं मंथुणोति ।

४५१ काचित्कांचन वाञ्छन्ती तेनाप्यवगणिता हृदय
प्रतीदमाहेति ।

४५८ B अप्राप्तवलिदाने वक्त्रभागमनसूचके चुधार्त उड्डीने ।
(C, E, G. अयं भावो वक्त्रभागमनार्थं पृष्ठः काकः किं
स्वरचेष्टाविशेषेण तदागमनं शकुनमवकथयति । तत्पू-
जार्थं बल्यर्थं तत्किमपि नास्ति येन बलिं संपाद्य
तस्मै निवेदयति । पश्चात्तस्मिन्नुड्डीने ऽहोऽहं दर्भगशिरो-
मणिर्यदस्मै प्रियशकुनसूचकाय कवलमपि न न्यवेदय
मिति तारतारं रुरोद ।

४६० वायसमागत व्रीक्ष्य प्रोषितपतिभ्रात्रादयः स्त्रिय एव
कुर्वन्तीति तामां स्वभावः ।

४६१ क्वायां शोभां मम पत्युर्दारिश्येण भोजनादिपूजामकुर्वतो
मानहानिस्तेषु बान्धवेष्वागतेषु मा भूदिति तानपि डेष्टि ।

४६८ अयमर्थः । काचन दूतौ केनचित्पुरुषेण प्रेरिता सतीम-
तक्षिकामागत्यामुकं भजस्तेत्युक्तवती तां चैव ब्रुवाणां
प्रत्युत्तरयति ।

४७० मम गुणान् वञ्च मन्यतेऽहं चामतौ भवेयं यदि तदा
मम क इमं गुणाः ।

४७१ काचन सत्यमावुत्तमस्त्वद्गुणान् वञ्च मन्यत इति ब्रुवाणां
दूतौ प्रत्युत्तरयति ।

- ७३ अन्यदाख्यानान्तरमौदुशीनां गायनां श्रीचिभुवनपाल-
विवृतितम्बेकोक्तिविचारलौलायां जय यत इह
(५४ E) लेखक एव ।
- ४८१ कर्णे लगित्वेत्यर्थः ।
- ४८८ पत्रिकामपि मा दद्याः पूजां मा कृथाः ।
- ४८० काचन खैरिणी कूपान्तःस्थां चन्द्रप्रतिमामवलोक्य
मखीमुवाचेति कञ्जलेनामुं मलिनं कुरु येन ज्योत्स्नाजाल
न विकिरति ।
- ४८० अयं भावः । अश्रुस्तावन्न पश्यति न शृणोति गामलोकश्च
गृहे विवाहव्यथो मम पतिश्चात्र नास्ति तस्मात्सर्वतोऽपि
भौतं परित्यज्य सकलां रात्रिमारमस्वेति भङ्गोक्तवतौ
काचन कुलटा ।
- ४८० भावार्थस्त्वयं । हे पथिक एतत्स्थानं जनरङ्गकुलं न रते
शून्यमेवात्ता न दध्यति ददाति स्वप्नमवकाशं तदा मा
व्रज किं तु वामं याचस्वात्र मम गृहे ।
- ४८४ कोऽर्थः । यद्यत्र वक्ष्यसे तदा मत्कुक्षीक्षणा गतगौतो
गतामपि रात्रिं न ज्ञास्यस इत्यर्थः ।
- ४८८ करणानि वववालवादीनि मम । त्वं तथा कुर्वाथा
यथा शूक्रो निश्चलः स्यादिति ।
- ५०७ मंचारः कोकप्रणीतोऽत्र बोद्धव्यो ग्रन्थगौरवभयाच्च
लिख्यते ऽचेति ।
- ५०८ कश्चन यक्ष्मनिपुणः कथाचिन्तायिकयैवमुच्यते ।

- १७२ सात्त्विकभावभावितप्रस्रवद्रवत्पानौयानि कन्यकारतानि ।
- १७३ अयं भावः । सर्वमपि यामं परिभ्रान्तास्मि परमात्मभग-
थोग्यं कस्यापि साधनं न दृष्टं ।
- १७४ काश्चन खण्डिता या मानमवलम्ब्य यावत्तिष्ठति
तावदागत्य भर्त्रानुनोतापि मानं न तत्याज गतः
सोऽपि निजगृहे । एवंविधे व्यतिकरे कामपरवशा
यावन्न पतिर्मानं त्यजति तावद्रोदितुं प्रवृत्ता सती
सख्योच्यत एवमिति ।
- १७५ तद्रोदनेनैतेषां क्लेशानां मनो नो दूयते प्रत्युत कृत-
करोदनेन मां प्रतारयत्येषेति मन्यन्ते ।
- १७६ दिनकरकिरणपक्षे दोषा रात्रिर्येते ।
- १७७ रक्ते ऽनुरक्ते जने रक्ता कृष्णे दृष्टृदृष्टे कृष्णा धवले
शुद्धृदृष्टे धवलाः ।
- १७८ सुकविरर्थो ऽभिधेयस्तत्र बुद्धिः । दृष्ट्वा दूरत एव ।
- १७९ वर्णाद्या स्वरूपा । पक्षे वर्णाद्या पौतच्छवित्वात् ।
सुखे रसिका आगच्छ प्राणताय मां दाम्नीं किमिति
दृष्ट्वापि न संभावयसीति । पक्षे सुखरसिका भक्ष्य-
माणा स्वादर्भवति । स्नेहविह्वोनापि कण्ठे लगति
कृत्रिमप्रेमप्रकटनात् । पक्षे तैलादिरक्षिता कण्ठे
तालुनि लगत्यारुरुच्यतात् । पश्चात्करोति विकारं
निर्द्रव्यं पुरुष कृत्वा विकारं कुर्वन्ति वेष्टा निष्काम-

यन्तीत्यर्थः । पक्षे पद्यादिकारमुदरागमने ऽजोर्णाति-
मारादिकं करोति ।

५ ६ ४ न संवहति न वशीभवति । मंजातरोमाश्चेनाङ्गेन पर-
द्रव्यं दृष्टोत्कण्ठितशरीरा ।

५ ६ ५ निबद्धलोभा । पक्षे प्राकृते पूर्वनिपातो लोहेन निबद्धा ।
स्थानमेव लोभ एव वित्तं लोभद्रव्यं ।

५ ६ ७ नानजनरागि । पक्षे ऽन्योन्य योऽमौ रागः पञ्चवर्णलात् ।

५ ६ ८ आत्मानं द्रव्यलोभेन कुष्ठिने ऽप्यर्पयन्ति ।

५ ७ १ यद्यात्मा द्वेष्टो न भवेत् ततः कुरुपान् कुष्ठिनोऽपि
कथं भजन्ति ।

५ ७ ६ यथा शैवाललिप्तप्रस्तरपतनं दुःखाय संपद्यते तथा
वेष्ट्याहृदयविश्वासः ।

५ ७ ७ मृतकमात्मवशौभृतं मृतकप्रायमिव । अन्यं चाजिगमिषुं
व्यसनितं कटाक्षरक्षितं धारयति । अमौ धनौ यद्या-
गच्छति तदात्मवशमानयामौति दृष्टिं ददाति । पक्ष
ऽन्यस्य च दृष्टिं ददाति श्वः परश्वः कं मृतक
भक्षयिष्यामि ।

५ ७ ८ ग्रन्थमर्थं मोक्ष तस्माद्भूमिनो धारयन्ति । कवचानि-
हस्ता कवचितुमेव भक्षयितुमेव हस्तो यस्याः सा । ग्रन्थ
शास्त्रं । मोक्ष शिवं धारयन्ति । तद्गतमनसः तस्मिन्
मोक्ष एव गतं मनो येषां ते ।

५ ८ ० विद्यमानमपि धनं लोपयितुं कथं शक्यत इति भावः ।

- ५८६ उड्डो तडागखनकः । भूमावतिगमने । यथा कामो
माधनं विनिक्षिप्य द्वे तथौ भगस्य विनिक्षिप्य हृदयेऽपि
पानौयमानयति द्रानयतीत्यर्थः ।
- ५८८ यथा कश्चन कामुकः लब्धस्यैव सुखो निर्दयालिङ्गनवज्ज-
लोच्छलद्वेतमं नारीं द्रवौभूतामपि पुनरालिङ्गति ।
- ५८९ नार । द्वादशाङ्गुलप्रमाणलिङ्गदृढघातेन यत्प्रद्रवति तन्ना-
स्यकारि । यस्य दर्शनेनैव द्रवति स कामुकः कुशलः ।
- ५९० काश्चन गोपवाल्मीकां राधानास्मा हरिरालपते स्म
कुशलं राधे । तर्हि मा क्रोधाविष्टा सुखितोऽसि कमेति
हरि प्रत्यवादीत् । ततो भगवान् चमत्कारं परावृत्त्य
कमः काचेति पप्रच्छ । ततः सा राधिकापि कास्तेऽचेति
प्रत्युत्तरमदादिति ।
- ५९१ द्वावप्येतौ यमुनायां चिरं चिक्रीडतुर्थेषु दिवसेषु ते
तादृशा दिवमास्तदानीमभूवन् न तु ददानीमिति ।
- ५९२ काचन गोप्यस्मा कस्याश्चिच्छृणुविरहितायाः कृष्णलाभो-
पायं निवेदयति ।
- ५९३ विशाखेतेन दानवारेर्नारायणसुभटप्रकाण्डस्य वल्लभा-
स्मौति गर्वायते स्म ।
- ५९४ कगाचिह्नोपा ।
- ५९५ भगवति गतचित्ता धवलमपि तं कं कृष्णमिति भगवतो
नाम गृह्णाति ।
- ६०० सचिरं तस्तु यथा १ भुज्यते तथा २ दृष्ट्वा वर्धतेतरां ।

- ६०७ खलया गौर्यरूमलनितम्बबिम्बकुचयुगलादिदृशोभरां
यन्विच्छोऽटनमकार्षीत्तस्मिंश्च कृते मा ममाङ्गर्याष्टमसौ
पश्यत्विति ।
- ६११ लक्ष्मीः किल कामातां ब्रह्माणमपि नाभौकमलस्थितं
दृष्ट्वा सुरतसुखं त्यक्तमपारयन्ती लज्जामज्जददनकमला
कथमसौ परमेष्ठौ मामेवंकुवाणां द्रव्यतौत्यस्य भगवतो
नयनद्वयौ किल सूर्यचन्द्रमसौ तर्हि यत्र सूर्यस्तत्र
कमलं विकसति तस्मिंश्चास्तमयमाने पथोजमपि
संकुचत्यतो नाभौपयोरुहं नारायणदर्शितनयनसूर्या-
च्छादनेन संकुचत्विति नयनं पिदधे भगवत्युर्धाधजेति ।
- ६१२ एतावता मापराधो भवानमि ।
- ६१३ इदमुत्तरं । मम मुखं तावत्कृतकौकर्परधूलिधवलं
पूर्णमाचन्द्रश्च मृगलक्ष्मदूषितस्ततो मम गण्डस्थले
कुतस्त्यं कज्जलं लगति यन्मुखं मृगाङ्गलक्षणानुमिमौत
इत्यभिनि ।
- ६१४ स्तनाभ्यां निरुद्धत्वादमुष्य ब्राह्मणस्य नमस्कारसूचकं
शिरोनमनं मम न भवतीति । अमुना नितम्बेन
दुर्वहेन मम त्वरितं गमनं न संगच्छते शशुरादेः स्पर्शः
कथं रक्षितव्य इति ।
- ६१५ इदमुत्तरं । पतितस्तस्यास्तिलककरणव्याजेन मुखं चुर्चस्वि-
षति मा चेदानौमहन्तुमत्यस्मि पश्य रुधिराक्तं मम
वाममिति पराङ्मुखौ भवति ।

६१६ अस्य हृदयेऽन्या निवसति तस्याः पादप्रहारमग्नौ मर्हि
 व्यते नो वेति यावदुत्थापयति प्रहर्तुं पादं तावच्छिरमि
 प्रत्येच्छत्तस्तथेति नान्यथा मम शक्तेति किं करोमीति
 स्थूलाश्रुभौ हरोद यतः रुदितमुचितमस्तं योषितां
 विग्रहेषु ।

६१७ परिजनमथस्थितं पूर्वमेव याचितसुरतमात्मवल्लभमव-
 लोक्ष्य कथं प्रत्युत्तरयामीति करकमलकलितं लौला-
 नलिनं मुकुलयामास सूर्यास्तमनेऽमुनि मुकुलीभविष्यान्त
 ततः परतस्त्वया ममागन्तव्यमिति कमलमुकुलने हेतुः

६१८ एकेनैव बाणेन वरगजेन्द्रहने मम शक्तिरस्ति मा
 जानातु कोऽपि विषाक्तेन शरेणामुं मत्तहस्तिन
 जघानेति शरप्रचालनपिबनं प्रत्ययाय विषाक्ते शरजले
 पीते ममैव मृत्युर्भवति ।

६१९ कुङ्कुमरागोऽप्यङ्गस्यर्गसुखान्तरायायावयोर्मा भूदिति ।

६२० एतेन तस्याः सर्वबन्धवेत्तृत्वं प्रकटौक्षिते ।

६२१ अभिनवप्रेमममागमदयोरपि यौवनद्विवसन्तमासे मति
 कथमग्नौ वृषभो नो वा यदेवंविधां मां परित्यज्य याति
 देशान्तरमिति शृङ्गावस्य शिरमि स्तो नो वेति
 शिरोऽवलाकृतं ।

६२२ कौचिद्राजपुत्रौ विद्येते तयोः कनिष्ठेन प्रजावतौ
 राजकुले मद्भातुः स्थाने त्वं व्रजेत्युक्ता सतौ अद्या-
 मुभा देवरेण विपरीतरतं मम शय्याप्रच्छादनपटस्थित-

चरणकुङ्कुमलाञ्जनेन ज्ञात्वा मद्भातःकार्यं त्वया कृत-
मित्यजानीत् ।

६०३ प्रियस्य तावन्मम हृदये वासस्तत्र दौषकः कथं दौष्यत
इति हृदयावलोकनं ।

६०४ आभिर्मम भर्ता रन्तुं याचितस्ततः ताः सुभगा अहं
नपुंसकोऽस्मीत्युत्तरं चक्रे । ततो धन्याहमिति यस्या
भर्तान्यां न कामयत इति गर्वमुवाह ।

६०५ प्रावृद्धाले हि शशकपथिकौ दुःखितौ भवतः ।

६०८ प्रेमाकूटं वचनेनैव कमलनालवत्तुल्यतिकोमलत्वात् ।

६०८ काचिदिरविष्टास्रवृचमुष्मा पश्चात्तस्मिन्वर्धमाने प्रलपति ।
साधारो महाधारत्वं । शोषयति मम ।

६४८ काचिन्मृगधा विरहिणौ निरन्तरं वर्षति वारिदे मरि-
त्सूभयकूलंकषासु सनौष्वात्मौयप्राणेश्वरस्य गमनं वाञ्छन्तौ
कयाचित्सख्येवमुच्यते ।

६५० यथा कस्मिंश्चित्प्रधानपुरुषे विनष्टे शोकात्तनुतनुहशादयो
भवन्ति तत्परिवारस्य ।

६५४ शुक्लशरीरस्य हरितत्वेन चञ्चोश्च लौहित्येन सलोहितं
पित्तमिवोत्प्रेक्ष्यते ।

६६४ पूर्वं हि जरा कर्णमूलमेव ममागच्छति ।

६७४ विधिना पूर्वकृतकर्मणा ।

६७८ यत्रोत्पन्नं वस्तु तत्र तथा न शोभते यथान्यत्र स्थाने
शोभतेतरां ।

- ७०३ कृपास्थिततुला रिक्तमृता मतो नीचोच्चस्थानं प्राप्नोति ।
- ७०६ कोशोऽत्र कमलान्तरवर्तिनौ कर्णिका ।
- ७१४ यः खलु लक्ष्म्याल्लिङ्गितः स यद्यात्मौघान् प्रति निःफलः
स परान् प्रति कथं सफलो भविष्यति ।
- ७१८ कश्चिन्मनस्यो क्वापि मूर्खप्रधाने ग्रामे वसन् केनचित्-
देवमुच्यते ।
- ७१९ वरमन्यत्र गमनं विदुषो न तु मूर्खस्य क्रियमाणः
सत्कारो दृष्टः ।
- ७२५ चक्रवाकः किलेयं मम प्राणवल्लभेति स्वकीयं प्रतिबिम्ब
जलस्थितमनलोक्योदयमीत् ।
- ७०५ यद्यपि भूमिगुणेन वटवृक्षो ह्रस्वः संजातस्तथापि फल
प्राप्त्यर्थं तथा भविष्यति यथा सर्वेऽपि प्राणिनः सुखिता
भविष्यन्ति ।
- ७३६ यः कोऽपि धनौ भवति स वृद्धिं व्रजन् याच्यमानश्च द-
दनचन्द्रं कोपकलङ्कितं विधत्ते तस्याग्रां याचकास्त्यर्जन्ति ।
- ७४० यः कोऽपि सुखं कलुषितं विधत्ते शुभवचनदानेऽप्यास्तां
दानप्रस्तावः स स्वकीयैरेव पुत्रैस्त्यज्यते ।
- ७४४ कश्चिद्दुष्टो दौष्ट्यं तावत्करोति यावदन्यः सत्पुरुषः
तन्निग्रह्यता कोपाटोपभृकुटिलतालङ्घतललाटो न
जानाति । तेन च ज्ञातेन तदानौ न दुष्टो न चान्यः
कोपौति ।
- ७४६ यदि केनापि मूर्खागरोमणिना ग्रामीणग्रामणिना

कश्चिद्विपश्चिन्नाकाण्डस्यक्तः सोऽन्यत्र गतः सकलनरनाथ
मूर्ध्ववन्दनीयचरणः किं न भविष्यतीति ।

१५८ अपि तु शुनीव गृहे गृहे परिभ्रमति ।

१५९ यः कोऽपि पुरुषमिहः कष्टदशमाप्तः केनापि याच्यमानः
मपत्यक्तो ऽष्टात्मीयं गाम्भीर्यं न त्यजति ।

१६० यथा कोऽपि वदान्यः पात्रेभ्यः सर्वमपि वस्तुजात
विश्राण्य कस्मैचनावशिष्टयाचकायात्मानमर्पयन् भवत्स
जगन्मण्डलं स्वयशसा पूरयति जौमत्तवाहनवत् ।

१६१ यः कश्चिद्विभवप्राचुर्यनिर्जितधनदः परमददानः क्वमपि
म एवमुच्यते ।

१६२ बद्धोऽसि त्वं पवतैः पौतोऽसि त्वमगस्तिना तथा कर्त्तव्यो
ऽसि वानरादिभिः ।

१६३ मानौ जनश्छेदनदाहघर्षणादिकं महते न पुनरममान
जनेन मह मास्यं (read महास्यं) ।

१६४ कश्चिदममौक्ष्यकारो निरक्षरो लोभवान् सर्वं नाचन
ममं मत्पुरुषं विद्वान् करोति म एवमुच्यते ।

१६५ अमुष्मात्सुमेरोर्लवमपि सुवर्णं न क्षप्यमं ।

१६६ इतरलोकस्य कोटितुल्यस्य का गणना ।

१६७ विद्वान् किल दीपच्छायां न गृह्णते । दीपच्छाया
गजच्छाया खट्वाच्छाया तथैव चेति ।

१६८ एवंविधां स्त्रियमस्मभ्यं योजयेति गम्यं ।

- ७८८ कश्चन कास्येवंविधं स्त्रीरत्नमलभमानो यदि न प्राप्नोति
तदैवं वक्ति ।
- ७८९ सुसूचमस्यस्पर्शसुखकारि जनितप्रीतिपुलकितं दीय-
मानमपि स्त्रीरत्न रङ्गरहितं चेत्तदा यथा कस्यापि
न रोचते तद्वदिदमपि ।
- ७९० भान्यदर्शनेन खेदं कार्षीर्यतस्तत्तादृग्विधमस्माकं अन-
यति संतोष ।

VARIOUS READINGS.

- ० अमियं F—तत्तवत्तिं G—.
- ३ ०विरइयोओ गाहाओ कुलाउ A ; ०विरइयाइं D एवं वज्जा-
लगं विहियं A ; वज्जावगं B ; विज्जालगं D.
- ४ गगल्ये D—पवर० A—तं पिअ A : तं पिऊ D --वगालगं B,
F—पज्जत्ति D, F.
- ५ एवं A, G—अवसरे पत्ते A—पाईकळ० A -होही A, D
- ६ कए वि कळे D.
- ७ मक्कयअसक्कयं V, F.
- १० मणोहराहिं D, F, H—सगसीहि च्छंदइतीहिं A—कामिणीहि
A, H ; पणयणीहि V, F, डज्जइ हिययं A, D, H, भिज्जइ
F, जिज्जइ G—अयंतीहिं A, C, D, E, F, G : अमन्तीहिं H.
- ११ एवं B—जह दविणं पुसुहीणेहिं F, H : जह दवणं पुस-
हीणाणं D.
- १२ क्खंडट्टिया A—सुख्वा C.
- १३ रमं A—विब्भमं A- वयणाइ A, D : आलावा H -चित्तं
A, C.
- १४ पटइ विसल्यो य A, D—सुवणगुट्ठीए A : सुयणगोट्ठीम D—
म चिय नाओ छइल्लेहिं A : मो उग नाओ छयल्लेहिं D.
- १५ रुइ B ; रूयइ D—अगाहा D, F—गमार० A, C : गवाल०
B. गुयाल० D—किज्जइ A, D—नुंचविनुंचो A—गावो H.
- १६ लज्जवत्त A—पावहसि C, E—इस्कु० A, F : इच्छ० G.
- १७ तं दंडं A—याण A, F.

- १८ कया A, D—रमणीया V, D, F—किं गाहाण ऊ A, D.
- १९ अत्यावे B—सुकवि० D.
- २० पिव D, F,
- २१ ०कव्वस्स रमं A, D, F—जो जाणइ A, D, F, भणिथाइं A,
D—तावि(य)मौयलस्स तत्तिं A—पावेइ D.
- २२ रणहि पयं A—चोर व्व A, B, C, D, G—दुस्सं घेत्तण D, F.
- २३ ०भीओ D, F, H—दग्गेण D, H.
- २४ पण्येहि नवमि D—लब्धइ A, D.
- २५ ०बज्जल० B.
- २६ मोहइ सो D, F, H—दुस्संतो E—कुपयं D, H.
- २७ मुज्झंगमो A, D: मुहउंचणो F: मुहवंचणो अचवलो विगाओ
B: विगाओ C: यचवलो E.
- २८ देमं० D—पटौयव्वं E.
- २९ को मक्कयतडयदं पठइ A: मक्कयतिडितिडिं पठइ D—परियं
B, E.
- ३० अवुहा वुहाण B, C—विहोणा D, F—भूअग्गखगलणौ ?
मोमं खलियं न याणांति A: ते भउहा० B, C: ते भिमुहखग
निव्वडियं पि D: ते भमुह० E, F: ते भउडि० H—न याणांति
D, F, H.
- ३१ जेहिं A—ताणं पि ऊ नमिऊ हं A.
- ३२ सुवणो मुज्झहाओ A—मणं B: ममं C: महं असंभवो D,
H—उण्णो A.
- ३३ सुवणो A—दूमिज्जंतो वि D, H—इव D, H: चिय C, E,
G, F—णिम्मलं जाइ A.
- ३४ विप्पियं A: असंगलं G—लज्जयो A—ममइ A, D.
- ३५ सुवणस्स A—मुहा विप्पियं A.

- १० प्रियसहाइ A— एसो जाण सहाओ A, F— सुवणाण A.
- ११ अकयत्यकयत्यकण A— अकयत्यण विण्णियं A : कइविण्णिय B
- १२ एम () : एमा E— पई A, H : पइई C— पिउं A, C, D.
- १३ मयणस्स कावि पयई अपिए वि कण D, H— कुणइ A, D
- १४ पअवयारं A, V, D, F— अवराहेण A : अवयागीण D, H
- १५ दोहेहिं वि F, G— पुज्जत्ता A— बज्जवेहि A— किं पि A—
विज्जफुरियं व B : ०फुरियो C : ०फुरिय व्व A : ०फुरिउं
E : ०फुरिउ D : ०फुरियं F, H, G.
- १६ गयंद० C, G— पुज्जवी E
- १७ दीणं अब्भद्धरणं D, H— अब्भद्धरियो A : अब्भद्धरियं F
पिउं C, G— अवराहेसु D. H— खामिअं A : खमिओ F—
सवणं A : सुयणं D, H— नवर D— जाणंति A, D, H.
- १८ वि A : वे C, E : B () : दो F— उवयमिउं E, G :
ओयुवयारं न B— पुण्हसइ A : पण्हसइ E, G.
- १९ मग्गोण न A— हंति A.
- २० अचला A— माजाया मायमं वि लंघंति A : मेल्हंति C— नेह A
- २१ फलहहिआ इ निम्मि० A— कुण्णिदि पक्कुं G— उवयारं A
लोयाणं A : लोयमुहं B, F : लोणमु C.
- २२ वहक० A : बज्जल० D, E, F : वहल B, C— गमियं दिट्ठं
A : वियमियं दिट्ठं D.
- २३ थट्ठो D, G : ठट्ठो F— अजंपिणो A, D : अवंतिउ C :
अवच्चिओ G— दुण्णिच्छो A, V, F, ०ग्गिद्धीण D— सुल्लोभिन्नं व्व
A, सुल्लोदिन्नं व्व V, F, सुल्लोभिन्नो व्व D.
- २४ ०मंम० A, C, F— लोहट्ठिग्वंडण० A— दुस्सुहउ E— भेइय
णणो B.
- २५ भायणं G— मुरज व्व V.

- ५३ अ लोह० C, E, G : य अलोह० B—बाणो अ D : बाण अ A, V, F.
- ५४ जस्य F—होही D—जं पि F—तं पि य जंपंति फुडं D—
सव्वमाहिच्छं D.
- ५५ नवर B, E, G—विह्वेण D.
- ५६ देतं C, E : दितयं D—अदिस्यं C, E—वेरियाणं D, F ;
वयसियाणं E ; वइरियाणं G.
- ५७ चित्तलण A, D, G—जमलि० B, F ; जुवल० A—सो घोण-
नपिसुणो A ; घोणस अ B, E ; गोणसय्यं F : गोणस अ C,
D, G—परिसिस्सिरे A : पडिसक्करे D.
- ५८ कुलविह्वणाण भोयसुक्काण A, D—भोयवंताण H—वित्याण
B—वीह्व A, V, D, F, H—वंतर० D.
- ५९ एवं G
- ६० खलमोहं H.
- ६१ चाडयंभमियाणं A ; बड्ढाडकूडं D—सुणहाण F.
- ६२ जणं D, H—उद्धमिया A ; निम्मविया D, H—जस्य D, H—
नद्धमाहय्यं A ; उपमावा G—भमगा A ; मवगा F, H—
दहंति D—व्यंभं A—मंगु चिय A.
- ६३ सुक्का० D, H, G—मंसिलिआ A—खलमंगे संपत्ते A : जाण
D, H—सुवणो A : सुयणा पारिवंति D, H.
- ६४ गुणा ६ को E—वस्मियं B—नवर B, E : गवरे C.
- ६५ णक्का V—डक्का A—द्विज्जाण E : दिगज्जाण B—जहि जहिं
विणिदिट्ठो V
- ६६ जुल्लं A : दिण्णि G—सज्ज A, B, D, G.
- ६७ मिलंतो B, E, G.

- १६ उवण A, B, C, E—मिल्लेइ A: मिल्लेइ B, E—
धोवमाणं C.
- १७ जं च C—पिच्छह A, C, E.
- १८ सप्पहिमाण A.
- १९ दठ० C—संकुलाण य A—कुलीणाणं A—'घो A
- २० पुत्तिमाइ A—तह A, D—'दुस्काण? जण A: दुस्काण?
'मणे B, C, E, G: दस्काइ जण D, H.
- २१ इक्को वि A—नवर D—तिज्जवणम्मि A जुम्हाण A: जोन्हाण
C—कौणे E.
- २२ किज्जइ B: भिज्जइ D—खौणम्मि E—वज्जइ वज्जंत० C:
वज्जइ तह वड्हियम्मि A: वज्जइ उयहिंमि तह य D वज्जइ इय
उयंमि तह य H.
- २३ घडणं जं जेण A, D—दैयस्स A: जीयस्स C—दृग्ग्यो वि D
खगडाणं C, E.
- २४ इक्कमिलियाणं A—कुमुइ C—'खंडाई A
- २५ दिट्ठेण वि A, D—जाव न D—पाविंति D—विनिज्जइ A:
कुमुयाण निज्जइ कुणइ D
- २६ एमेय D—कमलायगाय B, E: कमलाइगाय C—'विणो A,
H: इडविणा C—तेण B—विद्यस्संति A: विज्जमंति H
- २७ इडं B, E, G—विद्यस्संति A: विज्जमंति H—जण नेज्जो A
दूरे वि ट्ठिआ मुहाविंति D, H.
- २८ सम्मवेहं D—दम्मण A, E—'कडुयकणं A
- २९ अमंतहिं अं C—विद्यमिच्चो C, E.
- ३० परहिंयं पि तो कुज्जा H—अप्यहिंयं मुट्ठ D
- ३१ अलियदग्धि H: 'विमुक्को D—'मइण C: नवनि यमयम्ममइण
A, D: 'धम्मोण H—'होति E, H

८५ लङ्गयसरोयाउ D, H --तहाउ A.

८६ कुञ्ज D --मइलाइ H.

८७ मगिसेइ जं समथ्यो F २ जं जं A : जं जो B, E : जं च (:
जं जं G --खमइ B --जसु F २ --गव्वियो होइ A, F २ तिसु
गहि B, (, E, G.

८८ अणवत्त A --गकइ A, E, F, G --गुणं F --सो गवर B,
(, G : सो गवरं F : सो न H --वि व दुल्लहो B : वि
दुल्लहो E : यवल्लहो A.

८९ सखं A --इन्दियकुं A --व जम्मो A --अहम्मण A, D,
F, G.

९० पउमिं A --परकलत्तपरिहरणं A, D, H --गरुहियं जम्मं
A --गाढाडत्ताण A, H --निव्वहइ A, D, H

९१ अमुणांता A : अमुअणांता G --कह गइ B.

९२ कहं (, E खणम्मि D --सिडिलेह D --मिडिलियाणं A,
(, E, G.

९३ अङ्ग चिय F, G : अङ्गट्टिय A, B, (, E --जाय (--तेहिं
A : ताणं D --परिह्वंताणं A : परिह्वंतेहिं D.

९४ एरिसो A --गंनो A --न जंपण दीणो A --विक्रयाणइ B :
विक्रणइ (, E : वीक्किणइ A.

९५ वे B, (, F, G : दूवे E --सिरौ A --भवेता A --निवत्तेति A.

९६ दग्गि A : द चिय D : दोणि E : वेणि B, C, G --उत्तिम-
परिमाणं माणवंताण A --विल्लहलं A : वल्लहलं D : विल्लहल
V, F

९७ अहिच्चं D, H --पेरिया E --पिडिऊण A : कट्टिऊण D, H --
जोय D, H --अणांति A : परवन्ति E : वदंति G --लज्जा-
महामत्ता A : दीणस्करा E.

1971 APRIL 18 11 54 AM ZAMZDE

100-111

